

გეორგიული საკრთველი

ბათუმი ეროვნული საბჭოს ოცხანო

„LA GEORGIE COMBATTANTE“

ოქტომბერი 1987 - Nr. 4(22) - OCTOBRE 1987

„ჩვენი თავი ჩვენადვე გვეყუნებს“ ილია

მ ი ნ ა ა რ ს ი

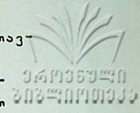
ძალა ერთბაშია(ავციხის აჯანყების 63 წლისთავი).....	1
„ყველაფერი ღინბამია“: დემონსტრაციები ხაბჭოთა კავშირში.....	3
ილია ჭავჭავაძის ფიზიკური და სულიერი მკვლელობა.....	6
„ფინეთის მგავლით“ და საქართველო.....	14
— ვეპენი ვეპეტკორის დაბადების 105 წლისთავი.....	40
— ვალიკო ჯღელის დაბადების 100 წლისთავი.....	42
ნიკო ურუშაძის დაბადების 87-ე წლისთავი.....	43
„ღვევილა“.....	44
„პირველი ღვევილა“.....	47
ბრიშურა: „ღვევილა“.....	50
26 მაისი პარიზში.....	50
ავციხის აჯანყების აღნიშვნა ღვევილაში.....	51
26 მაისის აღნიშვნა ხომში.....	51
იხვორიული ანვარიში.....	53
საქართველო - ნაღიზა და პეტიის ქვეყანა:(ღვევილა):.....	54
ღღ თამარს.....	55
ქართულ ღრმას.....	55
საქართველო.....	55
ქაქუცა.....	56
„შირავ სურათა“სიმფონია(„ამბავი სურამის ეთიხა“).....	56
8. გამახურლია-მერაბ კობჯავა წერილი გორბაჩოვისადმი.....	68
გამახურლია-კობჯავა ღიგარევის სიყვიის მუხახებ.....	70
განმარჯება(საფიხიხომის ერთი წერილის გამი).....	70
კიდევ დედლის ქართული მამულის მუხახებ.....	70
ღამოუკიდებელი საქართველის ერივნადი ჰომნი.....	75
„საუკუნი იყოს ხხენემა მათი“.....	75
„მეგრძილი საქართველის“ ბაღანსი.....	76

972-9

3. სურათი

„დემოკრატიის ორგანოა მოქალაქეთა უმრავლესობა. აქედან წა-
მომღვარი ხელისუფლება არის მომქმედი, მჭრელი, მებრძოლი“.

ჩვენ დავეცხვებოდა დამოუკიდებელი საქართველოს პრეზიდენტმა და მთავრობის თავ-
 ჯდობარემ ნიუ ჯორკში: პირველი მსოფლიო ომის დროს, მოგვიხარბინა ნიუ
 ჯორკშია ("ჩემი წარხული", გვ. 101-102), "...უთახიხიდან წერლი მამის -
 დაუყონებლივ ამილი. წაველი, ვაგზლიდან წამიყვანეს ღიის ხალიშქოლით
 ერო უღნომ მინაშე, გაილო კარები, ვამონდა მისაკო წერეთელი... ჩამოხულოყო
 საქართველით ხალიშქოთ. მან ამისხნა მიმეში მეხვედრის - ეგრამინაიმი
 დაარხებულა ქართლი კომიფეცი, რომის მიმინია საქართველის განთავიხველ-
 ბა გერმანია-რსმალეთის დახმარებით... მე კაფეგირიული უარი უთხარი" ამგვარი
 მუშაობის დაშემაზე მიგნით. "აუუხხენი: ჩვენ ომს არ ვაწარმოეთ, არც ერო
 კალიციიში არ ვიმყოფებო... მან დაშემავე იმეშიან მათ ხაშლვარგარეთ ქარ-
 თულ კომიფეცში. შიიძლება ეს ხაში გამოგადეცხ-თქვა... ამავე ხაკიხმე შქინ-
 და მახხი თელიხში დაეჩინადის მინაშე კომიფეცის მერე წარმოდაგვენელ გ.
 მაჩაშელთან. აქვე საქმარი გათავდა შეთანხმებით - ჩვენ ჩვენს ხაშვე ვიშე-
 მავედლო მიგნით, ხინი მათეშრათ უხეიქომი, ან ეროთ ვაგვიყვანეს, არ მე-
 რე. ძირითად ხაკიხში - საქართველის დამოუკიდებლობის მოპიქამი - არა-
 ვითარი აშრთა ხვედახხვარიბა არ ყოფლა".

IX.

რას გვასწავლის ჩვენს ეს იხგირიული ფაქცი დეცხ, 1987 წელს, აგვიხცხო
 აჯანყების ხამოღდამეხამე წლიხთავზე, აქ, პოლიციურ ლფოვილომამი?...
 - ეთომ ეს ფაქცი ჩვენ არ გვეუმნება იმას, რომ ჭემმაროგება, ხომაროღე,
 "ხწორი" დაქცივა რომელიმე პარციის, დაჯგუფების თუ პირის "ხაკურება" კი
 არ არის, არამედ აშრთა საქმიან ჭილიღმი იბაღება?... და თუ ეს ახეა - და
 ეს, უღეთი, ახეა, - მამინ ჩვენ დეცხ, "აქვე და ახლავე" თავი არ უნდა დაე-
 ნებით ამა-თუ-იმ პირის "ვამავემას", რომელხვე ხურს პოლიციურ-ხამოგაღე-
 ძრივი პახუხისმგებლობის ვაღამარება; და, ხამაგიროთ, გავამეფოთ საქმიანი
 კრიციკა, რომელხვე შეუძლია დაგვაყენის გმაზე ჭემმაროგებისხევენ?... და თუ
 ამა-თუ-იმ პირს, პარციას თუ დაჯგუფებას ერომანეთის ხელმანყომა არ ხურს,
 ეთომ მნელია ერომანეთის ხელმეღმე აიღოს ხელი?... ნუთუ ჩვენ, ჩვენი ისე-
 დაგ შეხუხვებული ენერჯია (და დრო), ხაქმეზე გქობის ხამაგიროთ, - ერომან-
 თის ღანძღვა-დაგმობას უნდა მოვიხდომოთ, რად მფრის წიხქვიღმე წყლის დახხმა
 უღრის?... ნუთუ ჩვენ უნდა მივივიწყოთ, რომ "მაღა ერომამია"...

X.

და რომ "მაღა ერომამია" - ეს, კიღე ეროხელ, ნათელი არ ვახადა 1924 წლის
 აგვიხცხო ხახაღი აჯანყებამ, როღა, ამ დიდ განხაღღელმი, ყველა ქართველი,
 საქართველის ყველა დემოკრატიული პარცი და დაჯგუფება, - მოღმევიკება გარლა,
 - ეროთ იყო, ეროთ იმროღა, ეროთ გაილო მხხვერქიღი?..

XI.

და ეს დიდი იხგირიული ფაქცი, დეცხ, "აქ და ახლა" არ გვეუმნება, რომ - თუ
 ანაღივიერი ერომის მიღწევა შეუძლებელია - ხელი ავილოთ ერომანეთის ღანძ-
 ღვა-დაგმობაზე და ხამოგაღეგრივ-პოლიციურ მოქმედებამი ერომანეთს, ხელ
 ცოფა, ხელს ნუ შეუშლით?... და თუ ჩვენ ამას მივაღწევთ, ეს არ იქნება 1924
 წლის აგვიხცხო აჯანყებამი დაღუპული ყველაზე უფრო დიდი პახივიხემა?...
 რად მფრის წიხქვიღმე წყლის დახხმა უღრის?..

XII.

მამ, ამგვარი შეგნებით, რწმენით გავიმხვევალი დეცხ, "აქ და ახლა", 1924
 წლის აგვიხცხო აჯანყების ხამოღდამეხამე წლიხთავმეღე და ეროთ შექმანოთ:
 დღემა 1924 წლის აგვიხცხო აჯანყებამი და, ხაეროღ, საქართველის თავიხუფ-
 ლეგინათვის დაღუპული გიხრთა მარაღელუ ხხივენახ!..
 დღემა ხაქართველის!..
 დღემა ქართველ ერს!..

კარლ ინახარიძე
 პარიზი-ღევიღი, 1987 წლის აგვიხცხო

"ხეომ მონობამი გაღიღავემუღს,
 თავიხუფების მეშნამი მკვდარი!"

ხახური ხომრძე

"ყველაფერი ღინებამია"

ღემინსვრაციები სამჭოთა კაქორში

I.

უკანასკნელი წნობები სამჭოთა კაქორის, ამ უზარმაზარი შეგვიღებელი ხანებშიწიხის სხვადასხვა კუთხიდან, ადასვურებს, რომ, მართლაც, "ყველაფერი ღინებამია", უცვლელი ყოფიერება შეუძლებელია, ვინაიდან ყოველი ყოფიერება მარალივი შექმნა; და ეს კანონზომიერება, როგორც სჩანს, გავერდელა ამჯერად აზრის გამოთქმისა და გავერდელების სფეროშიღ ღემინსვრაციის გზით.

II.

მაგრამ, როგორც ჩანს, მიხუკვის პარყული ხელმძღვანელობა "ღანვეულობას" ამქვანებს ღემინსვრაციების წინააღმდეგ მოქმედებაში: ხრუმლოის ღრის, 1956 წლის 5-9 მარცხს, მავალითად, თბილისში, სველენჯებისა და ახალგაზრდა მუშების მახობრივი ღემინსვრაცია სისხლში იქნა ჩახრმობილი; მრეველის ღრის, 1978 წლის 14 აპრილს, ისევე თბილისში, მახობრივი ღემინსვრაციის მოთხივნა - ქართული ენა ისევე მუყანაივი ყოფილიყი სამჭოთა საქაროველს კონსვიციუციამი, როგორც ხახუღმწიფო ენა,ღაკმაყოფიღებულ იქნა; გობრანოვის ღრის კი, ახლახან, როგა კუნავეი ვაღაღენებუღ იქნა ყამახუთის კომპარყისი ევეკას პირველი მღეღინის პოსვიღან, მის აღვიღმე ღანიმნულ იქნა რუხი კობინი, ამამ გამოიწვიო ყახამი სველენჯების მახობრივი ღემინსვრაცია,რის წინააღმდეგ ხელმძღვანელობა ისევე იარაღი ვამოიყენა, რომლის ღრის, როგორც იყყომინებამინ, რამღენიმე ღემინსვრაციის მოკულე იქნა.

III.

აღნიმნული ხამი ფაქტი ხაკვლისხმეოროა სხვა მხრივაც: სამჭოთა კაქორის კონსვიციუციის მუ-50 მუხლის მუხამამისად, - და ანალიგიური მუხლია მუყანაივი სამჭოთა საქაროველს კონსვიციუციამიღ -, ღემინსვრაციები სამჭოთა კაქორშიღ, ე.ი.ქუჩებში ვამიხელა ნემადაროულია, მაგრამ ამვეარი "თავიხუფება" იქვე არის არარაობამდე ღაკვანაილი, როგა ნათქვამია, რომ ამვეარი ღემინსვრაცია - მომყავს სიყყახისიყყიო - "...უნდა ემხახურებოღეს სოციოლისყური სისყემის ვანმევიციებახა და ვანვიოთარებახს"; ხოლი თუ რა ემხახურება სოციოლისყური სისყემის "ვანმევიციებახა და ვანვიოთარებახს", ამახ, ვახავებია, თვის პარყული ხელმძღვანელობა ვანსამღღრავს. აქედან ვამობღინარე, თბილისის 1956 წლის 5-9 მარცხის მახობრივი ღემინსვრაციები, პარყული ხელმძღვანელობის აზრით, არ ემხახურებოღა "სოციოლისყური სისყემის ვანმევიციებახა და ვანვიოთარებახს" და ამიფომ ევეღვი ვახუსხეს ღემინსვრანყებს; ხოლი 1978 წლის 14 აპრილის მახობრივი ღემინსვრაცია სისხლში არ იქნა ჩახრმობილი, თუყვა ღემინსვრანყების მოთხივნა სრულიად ეწინააღმდეგებოღა პარყული ხელმძღვანელობის იმღროინდეღ პოღიციკას ქართული ენის ხაკიხში. და ეს ფაქტები არ მივეითოთებს იქიოქენ, რომ "გობრანოვიში",ე.ი. გობრანოვისეული "ღემოქარეიმზივი" ვობრანოვის ვარემე, უფრო ადრე ღაიწყო?..

IV.

ღა ამის მავალითად ხომ არ მუვევიმღია მოვიყვანოთ ღემინსვრაციები ყამახუთში?.. როგა ყამახუთის კომპარყისის პირველი მღივანი ღინმუჰამდე კუნაევი ვაღაკეინებულ იქნა თავის პოსვიღან და მის მავგიერად ღანიმნულ იქნა რუხი კობინი, ყამახუთი, ვანსაკუთრებოთი ახალგაზრდობა,ვამოვიღა ღედქალქის - აღმავყის - ქუჩებში და ვაიღამქრა კობინის ღანიმუნის წინააღმდეგ ყამახუთის კომპარყისის პირველ მღივანად. პარყულია ხელმძღვანელობამ კი ისევე მიმართა იარაღს, სისხლში ჩახხრო ეს მუვიღობიანი ღემინსვრაცია, რომლის ღრო მრავალი მოკულეი და ღარჩიღ იქნა; ხოლი სველენჯი რისკულბეკიოვი, როგორც ამ ღემინსვრაციის ერთერი ხელმძღვანელი, ვახახამაროღეს და ღახრიყებს და ყვეღაფერი ეს მიხდა ვობრანოვის "ღემოქარეიმზივის" პროფესში. მაგრამ, როგორც სჩანს, ღემინსვრაციების მერჩერება უკვე შეუძლებელი ხდება.

V.

მუჰამიხის სხვა მოკავშირე რესპუბლიკებშიღ, მავალითად, თურქმენოში და ყირგიზეთშიღ ჰქინდა ადგილი, როგორც ადგილობრივი პრეხა იყყომინება, "ნაციონოლისყური ვამიხელებს". ყირგიზეთის ღედქალქაქ ვრუნებს უნივერსიოფეშიღ ადგილი ჰქინდა "რუხებისადმი მუერამყიფელ მენიმუნებმს". ზაკვიღებმა ღისი-

ღენწემა, ე. ი. თავისუფალ-მთაბრუნველ ჩოღანს სირაქსმა, რომელიც ხელი მუღო გადასახლებული იყო ე-წ-ლი" ანტი-სამჭიო პრაპანდის "წარმოებისათვის და მიმდინარე წლის იანვარში გაანათვისებულს, - 1987 წლის 14 ივნისს, პე-სინკის დახვეწილი აქცის ცხოვრებაში გაფარების ხელშეწყობი ჯგუფის სახე-ლით, გამართა ხალხმრავალი შეკრებილობა, იმ დაყვილი მიქადაქეების მიხატ-ღედაც, რომლებიც - დაახლოებით 15.000 ავიც - გადასახლებულ იქნენ ლაფცი-დან 1941 წლის 14 ივნისს, მეორე მხილელი იმის დაწყების წინსაუბრობში, რო-მელთაცან, დაახლოებით 90 პრიტევიც, დაიღუპა. ეს ღემინსტარცია ჩაჭარდა დამოუკიდებლობის ძეგლთან, როგამი, მილიტონეროთა თვარწინ, რომლებსაც ღემინ-სტარცეებისათვის ხელი არ შეუძლიათ, თუმცა მიკითარი ჩუსი მილიტონერიც გა-პყვიროდა " ყველა ლაფციელი უნდა იქნას განადგურებული". ამას მოყვა ის, რომ "პელსინკის ჯგუფის" წევრები ყველა გაწვეულ იქნა სამჭიო არმიამი, ხოლი მისი ხელმძღვანელი გრანფინსი დამაფირბრებული იქნა; "პელსინკის ჯგუფის" ერთერთი წევრი სიღარუპსი კი ავხგარამი გაუმეებს, სადაც მან გამოაღვხადა, რომ -"ლაფცია უნდა გახლეს ნეიგრადური სახელმწიფო ისე, როგორც მუვიყარი-ააი".

VI.

ღემინსტარციისა და ანტი-ღემინსტარციის "ხენი" იგრძნობა თვით მოსკოვში-დაც: ჩოღა, მავალითად, მიმდინარე წლის თებერვალში, მოსკოველ ებრაელთა ერთმა პაჭარა ჯგუფმა, მხსკოვის უბან არმაჭვიც გამართეს ღემინსტარცია ის-რავალიც წახსხვებული ვიზის მიღებისათვის, მილიტონეროთა თვარწინ, გამინრდა მოსკოვის გარეუბნიდან - ლიუბერღიდან - მოსული ახალგაზრდების ჯგუფი, რომელთა წევრებს "ლიუბერებს" უწოდებენ, და დაუწყეს ჩხუბი, ზანძღვა-კინე-მა ღემინსტარციებს. "ლიუბერები" კი ეკვე "არაოცილიაური მილიტონერება",

რომელთაც გააჩნიათ თავიანთი "მოლიტილინე", ე. ი. "სპირტული" სკოლები; რომელ-მინი, გახატებია, სწავლობენ "ხელჩართული ბრძოლის" იღუბებს და ჯგუფ-ჯგუფოდ "აკონტროლებენ" ჩკინივების საღებრებს, ღიხთოქეებს თუ სახეირნი ქუჩებს, რომ - ჩოგორც იხინი ამბობენ - მოსკოვი გაწმინდონ "გალახავლეთებელი, ღე-კალღებური ეღმეწეფებისაცან". "ლიუბერების" მხხეკრპლია აგრეთვე გრამდომიანი "პანქერები", პიპულიარული მუხიკის საყვანისმეღმეღები და ებრაელები, რომ-ლებსაც ხუჩს იხრავალიც წახვლის ვიზის მიღება. "ლიუბერებს" თავიანთი მუნღი-რიც კი გააჩნიათ: ჩამვაღზე გარღდან დაქერებული ჯიბეები, კიკანღიანი ქუღები და მავი ჭყავის პალჭუხები.

VII.

"ლიუბერების" ამგვარმა თავამებულმა "პიგრომებმა", გახატებია, გამორწვია ხარინაადღეღეო რეაქცია: მიმღინარე წლის 22 თებერვალს ახითი ახალგაზრღე-ვმა გამართეს ღემინსტარცია, კალინინის პრისპექტე, ლომენკებოთ, რომღემიც მიმართული იყო "ლიუბერების" წინაადღეც.

VIII.

მავრამ, როგორც ხჩანს, ყველა ამ დაჯგუფებებში ძლიერღება კინხერვაფული ღაჯგუფება, რომელიც ცნობილია "პამიაჭ"-ის სახელწოდებით, რომღემიც გავრ-თიანებულია რუხელი "რუხული კულჭურის ძეგლების მენარჩუნების" მიზნით; ხი-ნამღელიღემი კი ამ დაჯგუფებამი თავმყოფილია კინხერვაფული-რეაქციონერი ძა-ლები, რომელსაც ხელმძღვანელობს "უპარციო ფოჭოგარფი - თავილიევი", რომე-ლიც ახე განხაზღვრავს ამ ორგანიზაციის მიზანს:

"ებრავლებიხა და მახინების დამინებინხაცან, მხოლოდ სახელმწიფო უმი-მროების ორგანიოგბ- კა-გე-მებს - მუეძლია დაჯვიღვას ჩვენ".
წარმოიღვინეთ, თვით კომპავემირის ორგანი "კომხომოღხკიათა პრავღე" კი ააღეღვა "პამიაჭ-ის" ამგვარმა მიმანდასახულობამ: "ღენინიშმინსა" და "პა-ჭროიგომის" ნიღბით, ამ ორგანიზაციამიო ანციხემეღმომის ხაწამღავი ხით-ხეი".

IX.

1987 წლის 6 მაისს, "პამიაჭის" მიმღეერები გამოვიღენ მოსკოვის ქუჩებში და პლაკატებით მოითხოვენ ამ ორგანიზაციის აღიარებას, რომლის ღრის გავი-ძახილენ "გაუმარჯოს ღენინიშმის" და "ძირს ებრაელბოამ". ამ ღემინსტარცია-ში მონარწილებას ღემუღობენ დაახლოებით ოთხახი "პამიაჭის" მიმღევარი, რომელთა ღეღავაციო მიიღო მოსკოვის საოღქი კომიფეჭის პიკეღემა მღეიანმა, პლიტბიერის წევრობის კანღღაღემა - მორის იეღინმა და სახმათიანი საუ-

ბარი უკიდრა "პამიაცი" გამკვირბის წერკბმან, რან, ვახავებია, ბმძახ
აძლეჯს ამვეკარი რგანინბადიელების წარმბმბმბ-ვამძლიერებახ.

X.

ვა ახლა ყველაზე უფრო ვახმადრდა ყირბმბის თაბრებმბს ღემინხვრადიბა მბხკე-
მბ:როგორღ ვნბბბბბ, სჭადინბს ღრბს ყირბმბის თაბრებმბ კალახახლებულე იქნენ
ყახბბბბბმბ "გერმანბულებთან თანამმრობბბბ" ბრალღებბბ; და ახლა, თბბქმბის

ნახბუკარი ხაკვენბს მემღეგ, ყირბმულთა თაბრებმბ გამარბს ღემინხვრადიბა მბს-
კბმბ და მბბბბბბბს ყირბმბმბ ღამბრუნებმბს უღუბა. პბრველბ თაბრებმბ გამბრნ-
ღენ მბსკბვის წბრულე მბრღანბზე იღუბნბს დახახყბმბმბ, რბს მბრღეგალ ხამბბბბბ
კავმბრბს უმადღებს ხამბბბს პრბმბბბბბბს თახვღემბარემ - ანღრე გრმბბბბბ -
კა-გე-ბებს უფრბსთან ჩებრბკბვბთან ერბად, მბქმნა კბმბბბბ, რბმბულღ ვანბბბ-
ღავდა ყირბმბული თაბრებმბს მბბბბბბახ. მავრამ ამ ღლიღან არ ვახბულა ირბ კვბ-
რან კბ, რბგა თაბრებმბს წარმბმბადღებულებმბ თახვბ მბბყარებს მბსკბვის წბრულე
მბრღანბზე და ვამბახბლენ: "ხამბბბბბ ბან ხბკვღლიღ".

XI.

მავრამ მბსკბვის წბრულე მბრღანბზე თახვბ ირბნა თაბრებმბს ხანწინააღმკვეღ ღემბ-
ნხვრადიბამგ, რბგა მრავალი რუბი ვამბახბდა - "ჩენე ვარბ თქვენს წრბააღმ-
ღებ, თქვენე ხარბ პრბბბკვფრებმბ!" ერბამ რუხბმა ქაღმა კბ თქვა, დახახვღ-
ბული კბრუხბპბბბღენფის ვნბბბბ, ყველა ებენი უნდა იქნან დახვრეფიღბბ. ხამ-
ბბბბბ კავმბრბს ღებმბბბბბ ხაავგენფბმ - ხახვღხბმა - კბ, მარბბბბ, თაბრებმბს
ამვეკარ ღემინხვრადიბას "ეჭვჭრემბსფელი აქვბა" უწრდა, და მბრლი ღლი თაბრებმ-
მბრღანბ თანამმრობბბბბს უხამბბბბბბს მბრღებმბმბ, მავრამ,ამბვე ღრბს,
ვანბბბბბა, რბმ "ვამბრკვებბღე ყველა თაბარბს ვადახახვლებმა ყირბმბღან ხწრბ
არ იყბბ".

XII.

მარბბბბ, თაბრებმბს მბბბბბბ, მბრღანბრკვბა ეწარმბბბბბბ პბრბბბბ ვბრბ-
რბგბთან, ხბღბსუღებმბ ამ დააკვამყბღბა, მავრამ თაბრებმბს ღებრგვადიბა მბბ-
ღბ ანღრე გრმბბბბბ, რბმბღმბღ დაპბრდა, რბმ ეხ ხაკბბბბ ვანბბბბბბ იქნებამბ.
თუმბეა მბბბბბბ, რბმ ყირბმბმბ უკვე ვბბრბრბბს ხახბი და აღბბი აღარ არბს,
და ყირბმბ უკვე იხე მბბბბბბბბ დახახვლებული, რბგბრღ, მავბბბბბ, მბრღბბბ.
"ნბბბბბ" ღებმბბბბ ხაავგენფბს მებბბბბბ - ვალენფბს ფაღბმბ - კბ ვანბ-
ბბბ, რბმ "ხახბნჯახ" ხუბბ-აბახამბღ თაბარბს დახახვლებმა ყირბმბმბ მებხამბღ-
ბული უნდა იყბბ. ღემინხვრანგ თაბრებმბ კბ მბბბბბბს იმახ, რბმ მბბ უკვე
მბსკბვბმბ ყახვბ "მბრღბბბ წარმბმბადღებულბ" 16-ბ კავბს მებმბღებმბბბ.

XIII.

რბგბრღ ეხებდავბ, "ყველაფერი ღბნებამბბ", ხამბბბბ კავმბრბმბ მბბბბბბბბბ
ბბ და ერბვებებმბ, მბხებღ გბრბბბბბ "ხახარბბბახ" "ღემბკვფრბბბბბ" და
"ვარღაქმნახ" ხერბბბბბღღ ღებბბბბბ და მბბბბბბ წარბბბბული ერბვბული უღ-
ლებმბს იხეღ მბბბბბბბ; თუმბეა იმბს იმბული არ ანბუნბბს, რბმ ამ გბბბ მბ-
ხამბღებბული "თბბბბბბბბბბბ" ვანბბბბბბბბბბ "თბბბბბბბბბბბ", რბს იუბრ-
ბბბბ უღებბახ თბბბ ხამბბბბ კავმბრბს კბნხვრეღებბბ იმღვბ. მავრამ თაბრ-
ბბს ღემინხვრადიბას მბსკბვბმბ ერბბ "უენბბური" მხარე მბბბს აქვს:

თაბრებმბს წრბნპრბბბ, მბნგბღებმბს მებმბხებებმბს მემღეგ, ხამბახი წელი
ბავგბნბბღენ არა მარგბ რუხებბზე, და ახლა?!..

XIV.

ხბბბბ მბრბს, არა მარგბ მბსკბვის პარგბული ხბღმბღვანებლბბს მევჯღ"მბს-
წრბს" ყირბმბ, მბბბ მებხანბმნავბ კლბმბფბური პბრბბბბბბ, არამბღ თბბბ ნა-
ბბბბბბბბ ბბბ იხებრებს ირენღენ ყირბმბბბბბბ და პბგვღბს, რბმ არ დამარყბ-
ბულიყბ, - რბგბრღ დახვრღებმა, ვანმარახბული უკბრდა გერმანბულებმბს(ხამბბბბბ
ფრბრღებლებმბს) ყირბმბზე დახახვლებმა და ამ გბბბ ადმბსხავებბმბ "ხახბვრებბული
ხბვრბს" აბბბბებმა.

XV.

რბგბრღ ეხებდავბ, ყბველი ჯურბს იმპერბბბბბბ, ხბღღანბს არ უნდა მბრბბღებს
იგბ, დახახვბბბბ; და ვბბბბ ეხ ეხმბბ ღლებ გბრბბბბბ და მბს მბმბრებებმბ?..
ენბბბ, ვახავებბბ იხ, რბმ ხბვა ერბბბბ და ქვეყნებმბს დაპყრბბბს ხანა უკვე
იხვბრბას ჩამბრდა, და თუ ეხა-თუ-ბს"ღებმღღღღღღ" მბბბური" ხახბმღწიღი ხბვა
ერბბა და ერბვებმბს დამბნებახ ვბღბბბბ, "ხვმმ"მახ, თქვამბ, თაბრებმბს მბღბ
არ მბრღბბ?..

უნებრთვით ქართული მოქალაქის წინაშე წარმოისახება კითხვა: თუ რა ძალა იყო ის, ხალიჯი დახლყო გამთვლილმა, რძელის წინ დადგარმა, ჩვენს ერისმულ აძმადობის განვითარების წინმძღუდობას და შეაღებინა! რძლის პარპაში და ბავშვობა არათუ მარჯო, ჩვენი ეროვნული პრივაციულობის ხილ-
-დაღის დაუძღვრების წინამორბედი ვახლა, არამედ აგრ ეთვე დახუტვალ და-
-ელე, ქართველი ერის შინაურ ცხოვრების ჭრავიკედ მოღვენებს მიმდინარე სა-
-უკუნის დახაწყობი!

ვის საუკუთარ პოლიტიკურ შემოქმედებას და მორალურ საქმიანობას მიერ-
-ერება, ქართველი ერის მშობლიური მწუხარების ახეთი მანგაყვითი აზურად
-აღება და გაქირღვა?

ამ კითხვათა პასუხები, წარხული საუკუნის ომბიღდათიან წლებილ-
-ანვე განხილვემდე ქართული საზოგადოებრივი განვითარების იმდროინდელ
-სინამდვილეში; სამწუხაროთ, რძლის ხილმდღან მათ ღღემღის ოავი ვეშ დაუ-
-ხეჯიათ, გამუდმებული ოკუპაციის და ბოლშევიკური ღქვადურის ძალმძობრბო-
-ისხავანი! თანამდღრთვე თაიბა ოავის პასუხებს იხჭორიღული სინამდვილეღან ვერ
-გარიყავს! მან ეხ სინამდვილე ვარგათ ოგის; მას პარჭული ზიზღით და მწელი-
-ვერ შემოშლეღვენ; რასაკვირველია, ხალი გონე მა და ნადლი კუთღისინღი-
-რება მათ უკარანხებს! ოყინ ოავის ერთან და მისი იხჭორიღ მხვეღეღობის ღი-
-ხხეღული თანამგზავრები!

ღღეღანღელი თაიბა ვაღღებუღია, ამ ეროვნული კავახჭრთვების შეღარე-
-ბითი ვარკვეღობა უანღღრძის მომავლო, ყოველივე ეხ ოქნება დახუტმწული
-საქართვეღის იხჭორიღ სინამდვილეშე, და არა მრანმორიღელ ღქვადურანაშე და
-მის ყოვეღწუთიერ ვეღღებად ბორთჟ ჭაქჭებშე, ან და ნავიონადიშების სხეულ შა-
-ნავიგბმშე!

რღღეხავ ხამშობლო კვღავ ოავად ოავის პაჭრინი ოქნება, ვხალია ერ-
-ისახავან მიოთხოვს "პირთვინელ პახუხს"!

II

თუ არ ვღღებში, უკვე მესამე წელი მიმდინარეღობას, ბოღშევიკური პა-
-რჭობის ხელისუღღების მიერ ვათვადისწინებული ღღეღენიღების დახუტვეღე ሲღ.
-ჭავჭავაძის ღდაღღების 150-წღის საღღესახსწაღული მშაღღება; ამავე ღღეღენიღე-
-ბის ძალით, ვაღღებუღია ყვეღა ის ქვეყნები, ხამჭოთა ოკუპაციამი მყოღი,
-რძმღღთავ ეროვნული ღღმწერიღობათმღღენიღებ ის კულტურული ჭრადიღეღების მქი-
-ნენით არიან, მიღღონ მიწაწიღეღობა ამ საღღესახსწაღული ვერემიწინაღურ წარმა-
-რთვამი!

ამავე თარიღს ვაღღენღარულად ემთხვევა, მიგზავნიღი ავამაკ-ჭერიღის-
-ღების თაღღახსბის 69-წღის ოავი; ვინაიღან, ამ საღღესახსწაღული ვერემწინა-
-ღლის ამეჭყვეღებამი, პირველ აღღიღს უთმბერ, ოქ ხამშობღობი, მწერიღის ხე-
-ღიერ შემოქმედების მოღიანი რაკვღის იხჭორიან, ჩვენს ვაღღებუღი ვართ, მათ
-მხჯღღობის ვანრიავს დავემორჩიღღელ და ვავყვთ!

ბოღშევიკებმა ხელისუღღების დაპაჭრონეღებისთანავე, ყოველივე კლაქი-
-კური სახის საქმიანობის და შემოქმედების იხჭორიღელ ნამთბინახღმი,

მათი ხელიღი სახეობრივი ვამოღენიღებისაღმი, ოავინთი ვანუხაზღვრული
-ზიზღი და მურგივეღელი უარყოფითი ღღმოკლეღებუღობა, დაურიღებღად და ამა-
-სთანავე პოლიტიკური ეთიკის სიამაყოთ ვამოამყღღვენენ, ერის და მხოღღ-
-ღობს წინაშე.

პირიღენების ღღემორჩიღებუღი ხელიერი ჭრადიღეღების ძღერიღებათა ჯა-
-ხანი ბოღშევიკური ღქვადურის წიაღმი, მის აჭმისღერიმი ვანუწყვეღი
-ჭექა-ჭუხიღლი, ხამჭოთა მოქალაქის ყურთა სემეღამი!

ღიღის საქმე და სიჭყვა არუნდა ღარჩებს ერის აღრძინების და ვან-
-ვიოთარღის სახელმღღენელ იარაღად მომავღისათვის! აუღღღებუღია მისი
-ჭოჭოკური სიკვღღის ღღგვირგვინებავ; მისი ხელიერი შემოქმედების ეარ-
-ყოფითი აღიარებოთ და კანონიერი ვაკიღხეღოთ დახამარება!

ხელიერი სიკვღღის პარჭული ვანაჩენის მოგვარება, ბოღშევიკური ლ-
-ღისუღღების აუღღღებულ მწეობრივ და სჭრადეღელ მოვადეღობას წარმოადგენ
-რძ ოკუპაციის ჯერ კიღევ ღია ბარიკადები შეამჭირღვიღს და ვანამაჭვიღს!
-ბოღშევიკურ პარჭობას, ხამჭოთა კანონმღღებღობასთან ერთად, პარჭობის ሲღიღღ-
-გვირი ბეღაღის მიერ ღართული ანალიტიკური ვანმარჭებანიღ ხელს უმაროავს
-ღენიღი ყოველ მწერიღის შემქმედებას მღის, როკორღ მანქანას შემეღ-
-გენღღენიღებღებისხავან და მომანმეწინიღად მიორიღებს იმ ნაწიღობის მენარ-
-რუნებებს, რძმღიღ ხელსაყრელია ღქვადურის უძღვეღღობისათვის, ღანარჩენ
-ნაწიღებს ხანაგვე ყუთიხაკენ მიუთოღებს! თუგინღ ვაიხხენეთ, მისი ხაუბ-
-ბარი, მწერაღ- მოაზროვნე ღღე ჭრადეღობის მესახეღ.
-მწანმეწინიღად მიგვარჩნია, აქვე ვავიხხენით კ. ჩხეიბის ის სხვაღ

გ. წერეთლის მუდრეკელი მფარველობა უმოურავამი იღვენივობა, ამას ის ვაძ-
 ნობდა, მაგრამ იღვენად ძლიერი უმცხმბი, მმონდოურნივის სიცილიერი ეუმკარავიის
 აღრმინების ვარდაუვადობა, მან ეს თითქმის მიახლოვებით აღიარა, სიფ. ევანგი-
 თმი აღ. მაჭონიძვილის დახავდაუების ღრის წარმოქმულ გამიხამნივლივებელ სი-
 ვამი, რამდის შემდეგ თვითონავ ირიოლე უვემი გამიუმძვირობა ამქვეყნიურ წ-
 თისიფედს, იმ ღრის რიფა, მმრომელი ზემკარავია თავის სიცილიერი წიალიღან
 იწყებდა, ერის ერთიან ფსიჭლოვავიში თავის შვიობის შუთავებდას:

ჩვენი ღრის, ქართული საზოგადოებრივი აზროვნების და მისიკულციური
 ცნობილი მკვლევარი-სიჭორიკისები, იმ საუკუნის 90-წლების ერივნულ გრაველ-
 იანს, რომელიც მათ სწესა და ვინეაბას ლოცივით აწვა, ყოველივის მიუღვიმელი,
 იბიქეჭვიური თვალთახელების და ვანსაქის ხავნად უსახავენებ ერს, თავის საკუთარი
 დასკვნებით. მრფ. ვ. კოჭევიძვილი უნივერსიფიფეის კავთერიღან გუ-სანიობდა
 სხუღენჭობას, "ივერის" მკითხველებს, ამ ვაშეობის უსახელი მეთაური წერილ-
 ების ვარჩევა უჭირღათ ვისი დაჭერილი იყო, ილიახი თუ ივანები; ვახსოვცილუ,
 საუკუთობი თარგმანი არის იღვივე მქვენიური უკვლავი შემქმულედა. ვამეობა
 "ივერიაში" ახელი კოცის დაკავების შეახებუ ერთი წერილიც არ მოათავსა და და-
 ჯარდა, მხოლოე ქრინიკამი, ირ სიფვითან ცნიობას, მიხხღარი მქმხმცივის
 მქახებუ:" / ვ. კოჭ-ღი. /

გ. ქიქიძე ყოველივის პილიფიკური ცვაქვის თაღდაჭერიღობის შონიერ-
 ბამი, ერიკხელი ჭირ-ვარაბის სიჭორიული ღირებულობის მქმეახებელი, მიკვირ-
 თხრობას: "არც იმღრონიღელ ქართულე მადღ საზოგადოებას მუქმელი ვანავთა
 ღრის, მუ უღანამაული ვარ ამავ თუ იმ საზოგადოე მოღვაწის წამებახსა და სიკვ-
 ლიღმი" /გვ.-165./

გ. ქიქიძე თავის მიხიხიღვამი, ხავს უსვამს იმ სიფირიულ მქმხმცივას, რომე-
 -ღნაც თონიოლი დასწრებით დასხვურებენ რ. ფანფხავა და ლ. სოსიანი, როღ-
 ეხავც 1897-წელს ეურნალი "კავკაზში", ცნობილი რეაქციონერი ვ. ველიკის
 ხელიღი ვადავიღა, მან ი. ხინელს თანამმრობობა მქსთავადა, მაგრამ
 ილია ხინელმა კავთემიძული უმღლივისიფთან თანამმრობობა არ სიხურა; ამას-
 თანავუ იმ ღრონიღელი დაუღღვარი ღლეების სიფირია მოკუთხრობას;
 ი. ხინელმა ვერც "ივერისს" კავთემიყვარულ უმღლივისიფვამი ვერ იპოვა მქება
 და სახუფევიღი;

"აქიღან იწყება სიხმეწ-მოყვრული ურთიერიობა ი. ჭავჭავაძემ
 და ი, ხინელიის შირის, რომელიც ბოღის ერთმანეთის მუერირებუ-
 ლი სიძულივიით დათთავიღა.
 ი. ჭავჭავაძემ მუნებით ღექვაფორი იყო და ღღ მუერიგვბ-
 ღობას იჩენდა თავისი ნაფიონაღური და ეკონომიური პრი-
 ვრამის ღავვამი. თუ მისი მხავურული მქმქმულედა მის
 მჭერემშიღ და მოყვრემშიღ მიწონებას იწყვედა, მისი ღოგ-
 იერიო უმღლივისიფური იღვია ბევრს პარალიქსულიღ და მე-
 მღღარად მიარღა." /გ. ქიქიძე, გვ.-219-20./
 ი. მარაბლის პირალი ჭრაველიის მქახებუ ვკიხხულით, ქართულ საბჭოთა
 ენე-მის: " მმომელ დახხეულიღური ი. მარაბელი 1898-წ., 26-ივისი
 გამთინიას შინიღან ვავიღ ა და უგზო-უკვლოღ დაიკარგა."

სრულიად ხანინამაღლეკი ცნიბებს აწვლის საზოგადოებას, იმღრონიღელი ქარ-
 -ული პერიოღელიკრების ქრინიკები;

"თავლი ი. მარაბელი გუშინწინ 26-ივისის, ღლიოთ აღრი, თითქმის
 თის საათამე ვამოვიღა თავის სახელიღან და არხად ღერი ხრანს.
 სახლში დაუფოვებია პირფმინე, საათო და იქრის ღიღმი პერან-
 გისა, ერთი სიფვიოწ, არავითარი მქირფახი თან არ წაუღანია.
 მმ ამმაღვა მომეჭმულად ააღლედა მისი იჯახობა და მამინევე
 დაუწყეს ყოველი მხრითი მქება."
 "ამ უკანახხენელ ღრმს თავლი ივანე მარაბელი მადიან კარგათ
 გრმინობდა თავს, ავამღყუფობა სრულითი აღარ აწუხებდა."
 /"ცნიობის ფურელი", 1898-წ., ნომ.-570./

"ეს ათი ღლეა ი. მარაბელი ღიკარგა. პილიფია, ნათეხავები
 და მქეობრემი ღაემქემენ, მაგრამ ღლეღმის მისი კვადიცი ვერ
 აღმოარინებს. უეჭველია აქ რადაც ღლი საიღღმელიღა უნდა
 იყოს და, როგორც ჩანს, ამის გამომავარავეებას ღლიღლი
 დასჭირღება." /"კვლიო", 1898-წ., ნომ.-28./

და მართლაც მას შემდეგ რვა თაფული წელი სრულედა და სინამღელიღ
 კიღვი ქართული სიფირიის სიღრმეში ვანიხხევე მუ, როგორც ერივნული ჭრავე-
 ღლის სინანულიის მუღმივი ციფხალი მქეღლი! მართლაც, ახლადღეხადღმული ღემ-
 -ოკრავიის პრესის მკიხახობა, ერის ვინიერი ვულმისინობიღან ყოფიღა ამიკ-
 -იობული!

ვიკიხლელთმ მონოგრაფიამი: იამ საბელისწერი წუთს დაკარგა

ილიამ თქვავენ და მაჩამელი ვახე მისი მწარე დაგინვის ს-
-განი/ ავაკი ბაქრაძე, "ილია ჭავჭავაძე"/ გვ.-122./
ამ ხანებისწერი ღრის კუთღვიბირება სთება, ურთიერთობის ქიშპობათა მღ-
-ვეამისილის მხვეერალი; ინგრევა მამამაპური ხახლარი, იჯახი და ხანძ-
-ლით ანვარიში შეიძლება ხანძიბლიღ დაზიანდეს ხავრძინობად! ამ ღრის "ღა-
-ბნეულ შვილებს" მხხნდალ უნდა მიუვიღნოს, ძველი მრავალიბირღ ნავალი ,
-გაუკუნებანი ვლათ-წები ურთუნულ ჭირ-ვაჩამში არა ურხველ ვამობრმ-
-ფილილი; დათმობის ვებაშე პირველი უნდა ვამოვიღეს იჯახის მამა, რთველ
პირველი მათწყებელი, მიუხედავთ თავის ხაკუთარი პრინციპების კონკრეტული
და პრაქტიკული უპირაფეობისა!
გახანდალბული იჯახი უწყვი ხვეშველია ერის და მისი წნ ხელის; მარამ
ეს აჭეარ ბიხდა; ერის მამამ ამ მობილური მივაღობიღან უკან დაიხია!
ეს ხაკობი ღებს ხანძიბლით ვარკველიბან გხადია ვერ იპივის!
ხადღ ურთუნული მიღვანუ და მისი შეიმქ შეღება, ისერიული ვარკველიბის
თვალხანობის ღირბულიბით კი არ განისხადვება, არამედ პრიციპური პარ-
-ფიის ბირყის შეხაყვისი აქვიბით!

III

ხანძიბლიღ ღღვანელი პუბლიციისკვა და პარფიული მწერლობა იმის გღ-
-ამია, რომ აუწყურ ქართულ ხანოვალბობას, თუ, რთვარ იყო წარხულმე უარყვობი
ეროვნული სილიაღ, ხანბილუფერად დაგობილი, სილიაღ-ღემოკარგიულ პარფიული
მოურ! ყოველივე ამის დახაბუთებას გლიბობენ ნ. ყორღანის მიერ ვამოქმ-
-ულ წინაღღებობათა წარმობღენით; მისი ვამომწვევი წინახანარი იბიქვიერი
პრობიბის და ვარემიების ვაუთვალისწინებელი ახახვის ვარემე! ურთობყ-
-ვით, გლიბობენ ხელივნურა ღემეკული ვაქგნულ ყორღებში, წარმობვიღობინ
ვ. გუნიახ ხაკუთარი გულის წუხილის ბიება წინამურის ურთუნულ ვრაველიბით
და ვარღახულ ღრთთა ყოველივე პილიციკურ-ხანოვალბობირვი ჭირიბი და მით-
-ქმამოქმეა!

გვირღს
იხინო, ხანძიბლიღ ამავე ღრის უღიბან, ყურს უყრუებენ, რთვარე პილიღ-
-ვადღებულბობა, არხემული ხაჭოთა კანონირებობის ანახხად, იმას თუ ი. კა-
-ჭავაძის ხადღეხანწელი მშადებობის ხანგრძლივ პერიოღში, რთვარ და რახ ბიჭი-
-ხრობენ უნივერსიფიკის კათღრიღან ხვეღენჭებ:

"არღ ხანობიანღებობახავის და არღ თვილი ილიახავის მისი ურთუნულ
-ღრმეში "ჩვენი თავი ჩვენადღვე ვვეყუნობღები", სხრუღებთ არ ნი-
-მნავდა მათი ვაგებობი სეპარაფიზმს; იგი ნიმნავდა მათი ვაგებობი.
ქართული ერის თავის დახხახან, იმ თვითმპყრობელობის უღიბავან,
რომელიღ მიმძე რუხის ხადეხახავის, უფრო მეღ სიმძიმეს წარმოადღე-
-და."

"ჩვენ მიგვარჩია, რომ სეპარაფიზმი არახოღეს არ ყოღდა საქაროვე-
-ღობის ხანოვალბობირვი- პილიციკური მოძრაობის დამაახახათებელი
თვიბება." / ავ. სურგულაძე, ნარ. ქართ. ინფულ. ინფ., გვ.-14-9./

ამაშელ უფრო აბურღად ავღება, ხაკყველთათღ ხანძიბობის მამად ალიარემუ-
-ღობა წარმოუღვენღია!
თვით პირველ ღღღღაბვე, ხანძოთა სინამღვიღემ ვაღამაღა ერის წინამე, იმ ღრ-
-რისათვის მხვეღობას უნიადაგობა--ავღონობა-- ვღღერაგობის ფრამათა პილიღ-
-იკური ხახეობის ახხურღი და არჩაობა, ვანხაკურთებით იკუპავიბით მყოფი
ერისათვის ნ. ყორღანია 1904-წელს წერდა, პარინში ვეწარაღიხვეღობის ქართული
"გაბეობის" "საქაროვეღობს" ხაკყურადღებობ: "ორგანიზიგია, რომელიღ ვაქვამს,
"ჩვენ მიგვარჩია ღღღვანელ პირობებში ბრძობის ხაკუთობის
იარაღთ, ხოღი, რთვა ეს პირობები შეიღვეღება, მამის ვნახავთ,
და თუ ხაჭირი იქნება, მეხაფერათ შევიღვლით ირგანიზიგიახავ.
"საქაროვეღობს" კი, რთვარეყვეღა მეღაფიზიკს შეფერის, ყოვე-
-ღივე წყლულის მისარჩინად ერთი და იგივე მადამი აქვს--
-ეს არის ვღღერაგობა." / ნ. ყორღანია, "ქართული ნავიგინა-
-ღისჭები", გვ.-47, შენევა--1904-წ./

მიგვიანებობი, პირველი მხოღლითობის ღრის, ნ. ყორღანია მობილური ერის და
მის ღემოკარფიას მოავონებს: "ნავიგინადღერი კიბსვა არ არის ამამად
სილიაღ-ღემოკარფიული პრობღემა, ვინაიღან ურთუნული კი-
-ბება უნდა მიგვარემებელიყო წინად, მემათა მოძრაობის აღ-
-ორძინებამღის, მარა ვინაიღანის ჩვენმა მამებმავერ მო-
-ავგარენ, მათმა თავისი ნავიგინადღერი მისია ვერ შეახრულენ
და ერიგნული საქმეები აწეროღ -ღაწეროღი დაგავიღოვის იბე-
-ღებული ვართ ხელში ავიღოთ!"

IV

ამ ხაუტუნის პირველ ათუღებში, პოლიტიკური ღებოკ-რაცია ვამხსენი მეხანდელ
დახის ერისთავი ვარკვედის სინამდვილიდან, იმ დროს ვერ ვიღვე არ წარმობა-
გენდა, ილიერდგოური ვარკვედის სინამდვილიდან ვარკვედის ახანდელის, სივლიერის
ღებოკრაციის მილიონობაში; ერმა ხაუტუნ ვარკვედის, ხალხური სიყვარულით
მეწვეთოთ ვამხანა ახილიერდგოური მიმართობის სხვადასხვა ვართ მიღვედნი,
როგორც ხანდალღებოვი გხოვრების და ვანახლების წინამორბედი: "ახანდელი
მიმართა" "ახანდობის აღმობინი", "ახანდობის რამვედნი", "ახანდობის ამ-
დენი და ღებოკრაცი"; ხალხს ერისხანს ეს ყოველივე, მინაწერი ვამართობის
გადახედვებში მიყოვედელ უხანებოდა, და არჩვეულღებოვიც ვი რამ, მათ
თვლით სივლიერდგოური იარღიის მავარებელი იყო!
ქალაქ ღებოკრაცი ვამართულ ყრილითავე ზეითი იყო სივლიერდგოური პარტიის პი-
-ღებოკრაცი მიმართობი ვამართუნებე დი კრიზისის; ამ პარტიის ვარკვედნი და-
-ვაკვედნი ვამართუნება მოვა საქართველოში ყველაზე დივი ვრამბობა! და
ხამებუნარღებ ერეხველ ხარბიღებე ახლად ვამხსელ, სივლიერდგოური პარტიის პილი-

-კვამი და ირვანობში იწყო ვეხვედის ვამდა ვანუკრებელი სენის ვირთხმება,
რომელიც, ღებოკრაცი პოლიტიკური ღებოკრაცი წიღებულა -- ექსტრემიზმით;
ამ ახალი სენის ამღებელი პიონერიც, მახანაძე, თავის პოლიტიკურ მხოდ-
-მხედველობას ხაუტუნად უღებდა, ღებოკრაცი მშაკვერელ პოლიტიკს, რომელიც
მიღწევა იხანავდა მვირე ერების ყოველგვარი ისტორიულის განაღებურებას, რომ
უფრო ადვილად ვამხდარიყო მათი შეთავსება, მიმავალი რუსეთის ახად იმ-

-პერიის მღებობაში და ღებობაში!
ერი ქართული სიყვარვის მეჭვლითი ორგანო, ერთმეგრის მიმღვეთი აწარ-
-მოკმდენ ხანდალღებოვი სივლიერდგოური ვარკვედის გზების და ხამებუნებო-
-მიღწევის, პირველი "კვამი" და მისი დახერხვის მეღებე "მეჭვლი" ექსტრემი-
-ზმის გ. მახანაძის რეალისტობით, / რეალ-გამომღებელიც იც. რუსთომავლი.
ამ ურნადოა მინახის ჭინი, მძვლითის ღებოკრაცი ხედავდა, ვამღებ და მენე რადე!

-პირველი განხვედვებით ევერინებოდა მეოხვედა ხანდალღებობას!
სივლიერ-ღებოკრაციული პარტიამ ვაღებებულა ხენმა-ექსტრემიზმმა თავის
განუგებობის მიკრობიოლოგიურ დაზარალორად აქვიდა ურნადი "მეჭვლი".
იმ ხამებუნებოვი ვითარებაში ყველაზე უფრო ვარკვედელი მეგრების და სო-
-ვის გენიალური მიხანგრებით განხანგრება, დაზარალორიაში წარმოღებელი ან-
-ღებობი, ურნადი "მეჭვლი" სხვაგვარის ხახით, მათი მიკრობიო მიზანი
და მიხანგრებები: "გამომღებნი იხეთი, რომელიც თვით სავარკვედის
პირველი: უარყოფენ ენახა, ერვინებასა და თვით ჭერი-
-ღებობახე-ვი, რა არის, მამ, თუარ ვედა საქართველოსი?"
/ლილია: ზავჯავახის სიკვდილი და დახანგრება, გვ.-189 ./
ვაყახ ეს ღებოკრაცი უკვედა ღებობებში წარმოაღებენ ქართულ ხამებოთა
პერიოდისათვის, ამის დადასტურებელი ვამღებე მრავალ მეჭვლიტებში ხამ-
-ბოთა ხინამღებობი, მათი წინამორბედი და ვამართობის რევი ხაუტუნის თქ ახ.

-V-

1952-წელში, საქართველოს ერეხველი მთავრობის ყოფილი იუსტიციის მინისტრი
რ. არხენიძე, ერ ს თავის მევე მეგობართან იხვედებოდა, რევე ორივენი ყოველ
ხედაობს მოგვიანებამდის თავის ვირთობლი ოკრიბული მუხანათო, მისი ნაამბობი:
-რევე და მთავრებელი კრებაში, მინაწერი გხოვრებობის მრავალხანარი ხავითხეხს ახ.
-ნემბენე ხხე. მუშის ღებოკრაცი, მავრამ ხავირველია, არღებობათხანს
აზრად არ მოხვლიათ, ილიას ხამების ვარკვეთი ვეღება - მიღებია!
ერეხველი მთავრობის ყოფილი მინახენ ხამებოთა მინისტრი ნ. რამიშვილი
როგორც ყოველთვის ხამებობის მინახურ და ხავარყო პოლიტიკის ერეხველი უმრუ-
-ნეველყვით ხამებობის მოთავს, თავის დაუღალავი ენერჯიით მევეთა ილიას ხამებ

ვეღებობის მოგვარებას და მისი ხანამართობის ვაღებობისათვის; მე მეომბო.
-ვაბა, რომ ყოველივე ვამეჭობებოთა იურიდიულად ხამების ვანათიერ წარმოებო-
-ბათვის და მხედვლობისათვის; მეუღელიც მექმედებას, პირველი რევი ნაბიჯი
იყო, აღმინახანგრებოვი ვაჭრისიღება მეომრეხენილ და მინახევათა: ხამი, ნაველი-
-მვილიხა და ბერბიჯავილის ხედველიც ვაჭრისიღება ქ. თბილისიდან უნებარო-
-ვრად არ ვახელიყვენენ. მავრამ ღრო ოკუპაციის წყალობით ბოროტობა მექმედოდა ხახ-
-ბებობი მუხანათო. ცხადია, რესპუბლიკის დახანგრების მეღებე, ყველა ბოროტობ-
-ქმედის ხამებოთა ხეღებობის წინამე, თავიანთი პირადი პოლიტიკური და მახან-
-ურების სიყვარვის შეხამებოდა ვამოიყვენებდენ, რევე ვარდაწყვედი-
-ბას და აღმინახანგრებოვი ზომებს.

არგეთი წინამურის უშუალო ბოროტობა მექმედნი, იყო სიყვარით, თუ ჭყინით
ურნადი "მეჭვლი" წინამე და მახანგრებელი, თავის ხამეყვლი ადვილიდან
არ ღებობდენ, როგორც ეს ამჟამად დასტურებდა. მამინდელი ხინამღებობის ვა-

-დმოვიტოვე; იმ დროს, როდესაც საქართველოს ძისხადე... უიოვენი და
 პირადი თავისუფლების დაპარკვის მოღიწმინ, უიოვე არი ვიქიკური ვინდენის
 ვაუგებრობის ვარემიგვამი, ყრველმხრივ თვალეშ იქით-აქით ავიცემბა, რნ-
 ობითი თავხაფარის საპივნელად! ისინი კი, ცხადია არკივნად ეღიღინა,
 -იღენ, ვერნად "მოგზაურის" რეაქციონი, როლის შეშაიღევემბა, რუხია ურ-
 -ლად ორღოვის ჯიშის, მიმძიღისაგან ვაჭმარეყვავებულ ბეღაურს!

წლების განმავლობაში ვამბავებული ღიქვაფურის შურისძიების სისხლში
 ავიტრებულ შრისხანების წინააღი ნუგარებენი თავიანი ბოროტქმეკვანის
 კუთხიანი ხელუხლებლობის სხვაფურის!

მათ ნუგარებთი ვანცხრომას, ისეთმა მოუღონებმა ინგიღენეშმა ვერ
 დაუღ მღვარი, რომელიც მიმხდარა 1928-წელს ცენზურაქივი რ.
 კალაძის და "მოგზაურს"-ში რედაქციის ხელმძღვანელობით, ილიას ხაწინააღი.
 -ლეგი მიმავცვიღებელი ჭირების შემთხვევების აუჭორ ნავცვიღებლ შირის-
 რომელხაც წამოყენებია პრეცედენია საკუთარი დაშახურების ღრსხების ისე-
 -რომიღად შეფასება შემკობის ვანუყრელი ხურვილის, ვანამაწიას და ხელჩარ-
 -ურ მძიმობას ვამოქმედა იქ მყოფთა ჩარევა... ა ვჩამ იქიღან შირიას-
 -ლი მყოფ, ქაროელი ექსტრემიზმის მამამთავარს, იკუპავიგის ძლიერბოთ მუ-
 -რე-ამავრებულს, არ აღმოჩნდა იღენი მოქალაქობრივი ვამბეღობა, რომ ექვა-
 თავის ბველ ვეკობრისთავის, რამი და რისთვის ვეკრებმა, ეს ურწაური და ს-
 -ადნალი, ან სხვადასხვა არამიღნეთა შირების ჩარევა! მენ, სმ კარავთ
 იგი, რომ ჩემბვე უკუთხად არაიღი იღის, ურნად "მოგზაურის" აბმეტი, მისი
 კორესპონდენტობა და კორესპონდენტი თავისი ციღიანი და ბოროტი პასკვირული
 ხახი-ოთის წერილებით! ახუთ რამეს არ მოგვიხსრობს მონიგრაფიგის პავტრებული
 ავტორი! აღნად ახუთი ვამბეღობა, რომელიც არის თავითავადიგის უმარბული
 ღრისი ვადათავარი, იმ-რო იღან-ღელეშების ბოღილკურ ხაღმუღიგის ხაუნჯში
 განისხვევებს ხელუხლებლობის სხვაფურის!

ნავცვიღებელი ცენზურაქივი განაგრძობს შრომა-მოღიწვანობას ოთ წელზე
 მეფ ხანს!

VI

მკვლელობის დაკვეთის მთავარ ორგანიზაციის ღიმიფრი ჯამს, ბოღმევიკური
 ხელისუფალთა მიერ, ნაწყალიბებ ნანეჭარი დაუნებულ ცხოვრებას ბელი არ
 დაურჩა, შემთხვევითი ფყვიამ იმხსერბა, ციღისმობის რუხბში.

პოეფის უშუა-ღი მკვლელი-ჯალათი ვიგლა ზერბიჭაშვილი ხპარსუღიღან
 დაბრუნდა საქართველოში, 1919-წელ ს; 21-წელი დაყო საბჭოთა იმპერიაში,
 ხელუხლებელ შირებმად, უმრუნველყოფითი ყრველგვარი იფიგინალი კანონიერი
 საბჭოთაი, ვაცემული საბჭოთა ხელისუფლების და ბოღმევიკური პარფიგის უწყ-
 -ებებშიღან; თავისთავად ცხადია, აღრიცხული ყავთ თავიანთ ხაღმელ შირუ-
 -ნებათა სიაში; ის ფინანსიურად უმრუნველყოფილია, ვარდა თვიური ჯამავირის
 სხვადასხვა ხახის პენსიებით! ხშირად იკვეხნის ხაჯაროდ, ახუთი ბენიერი
 ცხოვრება, მოიპოვა თავის პირადი ვამბეღობით და ვაქავიგობით! რომელხაც ღ-
 -ეს ბოღმევიკური პარფიგა უფასებს შეგნებულად ყოველივთ!

როდესაც ფაშისფური ვერმანი უახლოვედღოდა კავკასიას, ბოღმევა-
 ში ხელს იღებენ გ. ბერბიჭაშვილის პავტრინობა-მფარველობაზე! მისი ვამიმ-
 -წივი მიზმები ხაღმუღიგობით ვერემიღულია!

საქართველის უმადღეს საბჭოს პრეზიდიუმმა 1941-წლის, 14-აგვისტოს
 დაღკვიღობით, ხანქცია მისცა ხავამძიებელი ორგანოს, რომ გ. ბერბიჭაშვი
 პახუხისგებში მიეღვად, საქართველოს სისხლის სამართლის კოლექიის-58-13
 მუხლების თანხმებად; დაპავტრებული გ. ბერბიჭაშვილის, 1941-წ., 25-მარს,
 ხასამართლი იწყება 1941-წ., 25-დეკემბერს და მთავრდება 1942-წლისიან-
 1941-წლის 10-დეკემბერს, საქართველოს ცვაკის თავ.-რე ე. მახარაძე
 ვარღიოცვალა უეგრად და მოუღონებლად!

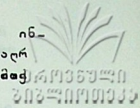
ულად მიღებულია, რომ ეს ხასამართლი წარმიადღენს, ქაროელი სიფრიბით.
 ჩვენი მამბიღიერი იურისპრუდენციბი ჩამიღვილ-ფარას; იმღრომღელ საბჭოთა
 ორგანიებში თქვენ ვერ იპოვით, ვერავითარ საბჭოთაიან ცნობას ან ხასამარ-
 -თლის მხვეღიღობის ანგარიშს; ისფირიღულია ღიქვარეფურამ ამ ხასამართლი-ვაი
 ვავრელი ვარას, რომ არ შეერყვნა თავიბი სიფრიოგარავული ცენზურებმათა

თავითავარიბმა! ქართული ცხოვრების არფეთ პერიოდის აღწერილობის ხავანს არ
 წარმიადღენს! ღენ, როდესაც ხალეხახაწყალი შვიბის მხადღება დახახიღელ ვა-
 -ბიღაღებმა არფირო სიფყვა მის ვარმეში; ამ ფარხის ვანაჩიენი მუხებელად ორ
 ვანაკვეთისაგან; ისფირიულ მიღიღენში მფარეღებულბმში და არა მრადღება
 თანადროულიბით, ვანხაზღერას, ეს საბრადებულად ვახაკვეთები თავის შინაარსს;

ეს არის ვანაჩიენის უფღებრიგობის ბოღიანი სხუფხე, მურავის მუქიჯვა იმ სი-
 -ნამღვიღად, რომელიღაც, მრანების ხაფხუველი-პორფევა წარმიადღება
 აღბრულად, და მიება რადიფახი და ვიღახახა სიფრიბის ჯურღმუღებში!

იოთა ჭავკავამე ქაროელითა თავადანხაურობამ იმხსერბადა მეფის "ოხრან-
 -კახთან" უერთად, ეს ხაპროპავანღო მღპარი ოღეს, ბერიასბიერი ვამიმღრჭ-
 -ელიც პროპავანღისფებს, როგორც არის ბ-ნი ღ. ვორგილამდეყ. მახახვ არ ხჯ

ქაროელი თავადანხაურობა ჩენი ხაუკუნის დახაწყისში, უმთავრესი ნა-
 -წილი მუკვეღებელი მეფის მინარქიულ რეჟიმს, ხახელი ვანაღიღენი მის
 უწყებებს მიეკუთვნებოდა; მერიუ ნაწილი მფიგირებობა უკვე ჰეიარაღ-

- ებული სამთავრობო განთავსების წარმომადგენლებს ურთიერთი ურთიერთობის ინ-
-ფორმაციები უნდა მიეცეს; თავდაცვითი უსუსურობა, როგორც განსაკუთრებული კლასი აღ-
-სანიშნავია, მათი ინფორმაციები უნდა იყოს სრულყოფილი და სწავლების მიზნით
- მათი არ იყოს არა სავსებით რეკლამისა!

როგორი იყო იმ იმ სიტუაციის - და გარეგანი დამოკიდებულება რუსეთის
მეცხე მინისტრის რეკლამისა?

ილია ჭავჭავაძის უკანასკნელი პოლიტიკური მემარჯვებულების ფონი რუს-
-ეთის მინისტრის რეკლამისადმი გნობილია ზოგიერთი მისი სტატუსის მიხედვ-
-ით და მასთან მორიგისი მყოფი თანამდებარეობა გადმოცემით;

მაგალითად არ. ჯორჯაძე წერს 1910-წელს:

" ილია ჭავჭავაძე თავის ერთგულთა ამაყობა და საჯაროთაგ
აგზაზედა თვის ღიადღერ განმარტებს. ამ სფეროების ავტორს
არ. ჯორჯაძეს (საუბარში მუდგნებოდა, ახალთაობამ ვარჯაო უნდა
დამახსოვროს ერთი რამ, ჩვენ უნდა ვიყოთ მომხრენი მონარქ-
-იული პრინციპებისა. ხელახლებული და პავსიანეში უნდა იყოს
თქვენთვის მონარქიული პრინციპი. /"ავამოყოვი სამთავრობა"
არ. ჯორჯაძე./

სიკვდილის სახეის წინამდებარე საპრობროსი სტრუქტურის სხვადასხვა ერთა წარმ-
-მადგენელი და მათ შორის თვით რუსების წარმომადგენლებიდანაც ვამოლოდენ.

" კავკასიის საოლქო სამხედრო სახამაროლომ 1908-წ., 29- დეკემბერს, მოხსაჯა
თელი დაბურს, გიორგი ხიშანიშვილის და ივანე ინაშვილის, ილია ჭავჭავაძე
მკვლელობისათვის სახეულის უმადლეხი შიშა-- ჩამოხრჩობა. შვითხე
მონარქიულ მკვლელობისა პავლე ფშაველიშვილი, მოკვლული იქნამ ეჭვისი
გნობიდან გაქცივის დროს. ამავე წლის 18-დეკემბერს."
ილიას მუდღის თხოვნის თანახმად, " ჩემი მუდღე სიკვდილის წინამდებარე
იყო უნდა ვვახსოვდეს; განაჩენი არ იქნებოდა სისრულეში მოყვანილი,
მეღის მთავრობის შექმნილების თანახმად..... მაგრამ სამხედრო სახამაროლის
განაჩენი სისრულეში იქნა მოყვანილი 1909-წლის 21-აგვისტოს /სამს. სხა--
-მარტის საქმე, ნომერი-163, ი. ჭავჭავაძის მკვლელობის შესახებ./

1987-წ. აგვისტო

ვ. ჩოლოპურიძე

პარიზი

=====

" ფ ი ნ ე თ ი ს მ ა გ ა ლ ი თ ი " და საქართველო

I.

ჩვენს ერში მხოლოდ ი. ე. წ. "პაჭარა ერბიდან", ე. ი. მდარბეში მც-
-რეობისთვის ერბიდან დიდი ხიმშაითი ხარგებლობენ და, მაქრან,
დღესაც ხარგებლობენ - ევროპის სფეროში რომ დავრჩეთ - ვინაღობი,
ირღანდელელები თუ ჩეხები, რომლებიც მედგარად იღვავენ და დღესაც
იღვავენ მემშობელი დიდი იმპერიული სახელმწიფოებისაგან თავიანი
ეროვნულ თავისუფლებას, რომლის დროს არაერთ საომარ მოქმედებასაც
შქონდა ადგილი ამ ერებსა და მათ დამპყრობელ ინგლის-გერმანია-
რუსეთის შეიარაღებულ ძალებს შორის. და საქართველოს, ქართველი
ერის ამგვარი ხიმშაითა, უდავოა, იმით აიხსნება, რომ ჩვენი ერის
საუკუნეების განმავლობაში, იარაღით ხელში, ცლილობა და დილობს
საკუთარი ეროვნული მეობა და იღვავს მემშობელ მფაღებულ ქვეყნები-
საგან; და ამიფიშა, რომ ყველა აღნიშნული პაჭარა ერის უკანასკ-
-ნელი საუკუნის ინფორმაც, საქართველოს, ქართველი ერის სვე-შედს
მაგნიებს. შევჩერდეთ ამჯერად ვინეთსა და ვინელ ერზე:

ვინეთის რესპუბლიკა - Suomen Tasavalta მდებარეობს, როგორც
=====
გნობილია, ჩრდილოეთ ევროპაში. მისი სფეროშია უდროს 337.009
კვადრატული კილომეტრს 31.557 კვადრატული კილომეტრის წყლის ფარ-
-თობის ჩათვლით. მისახეობა 4.800.000 ხელია 1981 წლის აღწერით.

ფინეთის სახელმწიფო უნაა ფინური და შვედური. მოსახლეობის 95,2 პრიცენტია ფინურები. რელიგიაა ლუთერული (სახელმწიფო ეკლესია). ნაციონალური ღვინისწარმოა 6 ლექემბერი (1917 წელი). ეროვნული ალაშია ლურჯი ჯვარი თუარ ღრმაზე. ფინეთის ღდაქალაქი კი ჰელსინკია, რომლის მოსახლეობა უღრის 484.014 ხელს 1981 წლის აღწერილია.

II.

ფინეთის პრეზიდენჯალ 1982 წელს არჩეულ იქნა მანნი კიივიტი, რომელიც სიცივლემოკრაცია. ფინეთის პილიციური პარტიებია:

1. იენსტრის პარტია,
2. სიცივლემოკრაციული პარტია,
3. კომუნისტური პარტია,
4. ნაციონალური ერთობის პარტია,
5. შვედური სახალხო პარტია,
6. დიბერალური სახალხო პარტია და სხვა პაჭარა პარტიები.

ფინეთის ბრუტო-სიცივლ-პროდუქტი 1980 წელს უღრია 190-მ მილიარდ ღღარს.

III.

ფინეთის სახელმწიფო წესობილების ფორმაა პარლამენტარული დემოკრაციული რესპუბლიკა ერთპალატიანი პარლამენტით, რომლის ღუჭუჭა-ჭი იხირ წლის ვაღით ირჩევა დემოკრაციული არჩევნების გზით. ფინეთი წევრია გაერთიანებული ერების ორგანიზაციისა და სხვა მრავალი საერთაშორისო ორგანიზაციისა.

ფინეთის კონსტიტუცია - ძირითადი კანონი-კი მიღებულ იქნას 1919 წლის 17 ივლისს.

IV.

ფინეთის ისტორია იწყება ფინური ტომების დასახლებით ღღვანღელი ფინეთის ტერიტორიაზე, თუმცა შვედლებიც ამბობენ, რომ პირველად ამ ტერიტორიაზე იხინი დასახლღენ. მე-12 საუკუნეში ღაიწყი ამ რეგიონის მოსახლეობის გაქრისციანება. 1362 წელს ფინელმა მიღღის უფღება შინაწილეობა მიღღით შვეციის მეფის არჩევამი. შვეციის ღომინაციის შეღვაღ, ფინელებში, მე-17-მე-18 საუკუნეებში, თანღათანობით გაძღიღრა ეროვნული შეგნება და ნაციონალური თვითმყოფაღმისაკენ მიხწრავღება. 1808 წლის რუსეთ-შვეციის ომში, შვეცია ღამარღხღა და ჰამინას 1809 წლის საზავი ხელშეკრულებით, ფინეთი მიღქვა რუსეთის იმპერიის ფარგლებში. 1809 წლის 29-ა მარტს კი, რუსეთის იმპერატორმა აღქესანღრე I-მა გამოაღხღა "ფინეთის ღიღი სამთავრო", სახალხო კრებით მორგა-მი (პირვით). 1812 წელს კი ჰელსინკი რუსეთის მეფემ გამოაღხღა ფინეთის ღღდა-ქალაქღ. ფინეთისა და ფინელი ხალხის ხვებელი 1917 წლის თებერვლის ღემოკრაციულ რევოლუციამღე ანაღიღურიღა საქართველის ხვებღღან:

V.

ფინეთი ღღღღღა ეროვნული თავისუფლების მოძივებასა და რუსიფიკაციის თავიღან აღღღებას, რისთვისღე ღღღი ხისხღიღი ღაღღვარა. ღა-ბიღოს, 1917 წლის თებერვლის ღემოკრაციული რევოლუციის შემღღე, 1917 წლის 6 ღექემბერს ფინეთმა გამოაღხღა ღამოუკიღღღღღღა. ფინეთის პირველ პრეზიდენჯალ 1919 წლის 25 ივლისს არჩეულ იქნა კ. ი. მჭვღღმერგი. 1920 წლის 14 იქტომბერს ფინეთმა ღღღი საზავი ხელშეკრუღება საბჭოთა რუსეთთან, რომელმაც ღე ღაქვიღ და ღე

არმის მთავარსარდალი იყო, - ნათლად ხელდავდა, რომ ვინეთმე ვაბაჯრ-
 ნეპისათვის ყოველ ძაღლინებს ხმარობდენ როგორც "თორი", ე. ი. მეუის
 რუსეთის მომხრეები, ისევე ღენინის "წითელი" რუსეთი, და აგრეთვე
 გერმანიის. კაიბერმა ვილჰელმმა 1915 წლიდან ვინელები სა-
 გან მექმნა საბხელრი მენაეროი, რომელხან "პრესიის 27-ე გამანალ-
 გურებელი ბაჭალიონი" უწოდა და პრძილემი ჩაბა
 მეფის რუსეთის ჯარების წინააღმდეგ ბაღჭიისპირეთში - პირველი
 მსოფლიო იმის ღროს. მაგრამ 1917 წლის რუსეთის რევოლუციის პრე-
 დარევის ღროს, თვით ვინელებმა თხოვეს კაიბერის ეგრმანიას დახ-
 მარება რუსეთის წინააღმდეგ, და ვინეთის წარმომადგენელი -
 პაახიკივი, რომელიც შემდეგ ვინეთის პრემიერმინისტრი და პრეზი-
 დენცი გახდა, - დინახჭიური ნათესაობის გამშახხან შეედალა გერ-
 მანიასთან, რის მედეგად ვინეთის "სახელმწიფო კრებამ" კაიბერ
 ვილჰელმისნათესავი, პენენის პრინცი ფრიდრიხ ცარე ვინეთის მე-
 ფედ აირჩია, მაგრამ კაიბერის ეგრმანიის აღმარებების მედეგად ცარემა
 მეფობამე უარი თქვა.

VIII.

გერმანიის დახმარება ვინეთისათვის გამოიხატა იმამი, რომ გერ-
 მანიის მე-12 დივიზია, გენერალ რულიგერ გრაფ ვინ ღერ
 გოღ. ^{მეთაურობით} ~~გაღწახმულ~~ იქნა ვინეთის სახმრეთ სანაპიროზე, რომელმაც
 უკუაგოდ რუსის ჯარი. მანერპაიმამ მიხი ხარღლიბის ქვეშ მოაქციო
 გერმანული დივიზიაც, შეუჭია რუსებს და ახე გაანთავისუფლა და-
 ხავლეთი ვინეთი, რომლის ღროს აიღო რუსების სიმავრე ცამკერე.
 ამ ღროს "წითლებმა" მოკლეს 1650 პოლიტიკური მონინააღმდეგე, რამაც
 გამოიწვია "თეთრების" მურიხმიება, რომლებმაც მოკლეს 8500 მი-
 წინააღმდეგე, ხოლო ჰყვეთა პანაკებში მიმძილიო მოკლდა 80.000-ი
 წითელარმიელი. ამგვარად ვინეთის სამიქალაქი იმმა იმხხვეკრპლა
 დაახლოებით 32.000-ი ვინელი მოქალაქე.

სამიქალაქი იმში გამარჯვებული მანერპაიმი კი 1918 წლის
 16 მაისს, როგორც გამარჯვებული, ფრიუმფით შევიდა პედნიკში
 და გახდა ვინეთის "სახელმწიფოს გებერნაფორი".

IX.

მართალია, როგორც ადინიმნეთ, ვინეთმა სახელმწიფოებრივი დამი-
 უკილემობა 1917 წლის 6-ს დეკემბერს გამოახხადა, მაგრამ ეხ არ
 იყო "ღილი ვინეთი", რომელმაც მელილიდა აღმისხველეთ კარელია, სამ-
 მიზლი ვინელი ერის ნაიციხნაღური ეპისის "კალეჯალა-ხი".

და ხწარედ ამ აღმისხველეთ კარელიამი "წით-
 ლებმა" შექმნეს ვინეთის კომუნისტური პარფია, რომლის ზიღერი ღყო
ვილე კუხინენი გახდა და რომელმაც დამიუკილემელ ვინეთის სახელ-
 მწიფოს "უმნიშენელი, ღრომბილი ვენიმენი" უწოდა.

X.

ვინეთის ახალგამრდა დამიუკილემელი და ხუვერენული სახელმწიფო,
 დამიუკილემლობის გამოხხალღებისთანავე, მოექცა მსოფლიო
 პოლიტიკის არემი: პიფღერის გერმანიას იმ ხანში, როგორც ჩანს,
 ვინეთმე ხელი ადებელი პქინდა და 1939 წლის აგ-
 ვისფიმი დაღებელი სფალინ-პიფღერის პაქვის საფუძველზე, პიფღერმა

და ჰანგის ნახევარკუნძულსა და ფინეთის ხმელეთს შორის, რის შუღლ-
გაღ ჰანგი გახლდება კუნძულიო.

XIII.

ჰაბსიკივი, თავისი ღელეგავციო, დაბრუნდა ფინეთში ინსტრუქციის
მისაღებად, და 1939 წლის 22 ოქტომბერს ფინეთის მთავრობამ მეს-
თავაშა ხაბჭოთა მთავრობას მერეოდენი ხახაშღვრო ცვლილუბში
ღენინგრალის დახაველითო, რაშელეღ მოღოცოვმა უჰახუხა:

"გხურო თქვენ კინფლიქციხა გამიწვევა?" ღენინგრალის მისახალომა
ხამ-ნახეუარი მოღოინია, თოქმის იმღენი, რამღენიღვა ფინეთის მთუ-
ღი მისახალომა; და რამ მისკოვი ვაღღემულია ღენინგრალის უშიმარ-
ღმა კააუმჯოღეხისო.

მოღოცოვმა, როგორღ ჩანს დაკარგა მოთმინება, და ფინეთის მო-
ვრომა უკანახკენელად ვააფროხილა 1939 წლის 3-მ ნოემბერს:

"ჩვენ, ხამოქალაქი ჰირემშა, როგორღ ჩანს, წინხევა ვერ შევეღ-
ღოთ, ახლა ხიყყვა ებღევა ხალღათეღსი".

ჰაბსიკივი, თავისი ღელეგავციო, მისკოვიღან ფინეთში ვახამგშავ-
რეზღად ემშაღღებღა, როგო იხ იხეუ სჭაღინშა მიიღო და ფინეთის
რუკაშე აჩვენა ხამი ჰაფარა წოთელი ხაშოთი ვარსემოღელღებული კუნ-
ძული. სჭაღინშა, მიუთოთა რა ამ ხამ ჰაფარა კუნძულზე, უხხრა:

"გჭირათ კი თქვენ ეს კუნძულეღი?". ფინეთისათვის ამ სრულიად
უშნიმენელი კუმულეღისათვის, უარს ეამბოთ ნახეუარკუნძულ ჰანგი-
შეო.

XIV.

მაგრამ ფინეთის მთავრობამ სჭაღინის ეს უკანახკენელი წინაღღელე-
ბაღ უარყო, მანერჰაიომის რჩევის წინაღღმღეგ, რომელიღ მამინ
თავღავციხს ხაბჭოს თაუღღომარე იყო და იგღა, რამ ხამმარ კინ-
ფლიქციში ფინეთს არავითარი შანხი არ ვააჩღდა.

გერმანისი ხამხელრო აჭამემამეღ უჩჩია ფინეთის მთავრობას და-
თანხმეზღა სჭაღინის უკანახკენელ წინაღღელებას, თორემ - როგორღ
მან თქვა - "ფინეთიღან აღმათ არაფერი არ დაჩჩემა ვარღა ჰერო-
იკულ თქმულეღისიო".

XV.

მიუხეღავათ იმისა, რამ ხამმარი მოქმელეღისათვის მშაღღმა მიწღ-
ნარეზღა და ეს არ შეიძლება ფინეთის მთავრობას არ ეღღინღა, ფი-
ნეთის მთავრობა მანინ ფიქროზღა, რამ ხაბჭოთა კავშირი მხოლოდ
ამინეზს ფინეთს და რამ ხამხელრო იპრადეიუმისაგან თავს შეიკა-
ვეზს, ვანხაკუთრეზოთ შამმარშიო.

ფინეთის მთავრობაშ იგერევისეგმიღ კი ვაანთავისუფლა ხამ-
ხელრო ხამხახურიღან. მაგრამ 1939 წლის 26 ნოემბერს, კვირას,
მოღოცოვმა დაიბარა ფინეთის ეღჩი მისკოვიში - იჩიო კოსკინენი

და წაუყენა შრალღება ფინეთს თოთქის ფინეთ-ხაბჭოთა ხაბღვარზე
ფინეთის არჭოღერიის ყუმბარეზმა იმხხვერჰლა თოხი წოთღარმიღელი
და ფინეთის ჯარმა 25 კოღომეყროთ უნდა დაიხიოს უკანო.

და რღეა 1939 წლის 30 ნოემბერს ფინეთის მთავრობა
ფინეთ-რუხეთის ხაკოხის იხიღავდა, ფინეთის ღელექალაქ ჰელსინკიში
უკვე ზომეზმი ვაღაყარა ხაბჭოთა ზომღამმენემა თოვოფრინავეზმა,

ბილი ფინეთ-რუსეთის საზღვრიდან მოვიდა ენიშები, რომ წითელ
არშიამ დაიწყო მეჭვავები და ვადალახა ფინეთის საზღვრები.

XVI.

წითელმა არშიამ თავს დაეხსა ფინეთს
150.000-ი ჯარისკაცი, 1900-ი ქვემეხი, 1000-ი ფანკოლა 800-ი
თიომფრინავი. ფინეთის მთავრობამ, მართალია, მოკლე ხანში მე-
ძლი 215.000-ი ჯარისკაცის მიზილზიზი, მაგრამ ფინეთის არშიას
გააწინა მხოლოდ 75-ი თიომფრინავი, 60-ი მიძველებული ფანკი,
ხუთ ახამდე საპაერო თავდაცვის ქვემეხი, და არფილერია თითქმის
საერთოდ არ გააწინა.

XVII.

ანდრეი უდნოვი, ღენინგრადის კომპარტის მაშინდელი პირველი
მდივანი, კი ფიქრობდა, რომ წითელი არშია რამდენიმე დღეში და-
მარგხებდა ფინეთის არშიას და წითელარმიელებს მისცა რუკები და
ბრძანება, რომ შვეციის საზღვრები არ გარდაეღებოთ. და, მართლაც,
წითელი არშიის პირველი მეჭვავები წარმატებით წარიმართა; ფინეთის
ჯარისკაცები იძულებული გახდნენ, ნაწილობრივ უწესრიგო უკან დაე-
ხიათ; და აი, ამ დროს მოხკოვმა, ჩვეულებრივად, შეეცადა ფინე-
თზე თავდასხმის, ე.ი. აგრესიის ხაერთამორისო გამართლებას იმით,
რომ ფინეთის თითქმის პირველ "განთავისუფლებულ" ხოვდში -
ფერიოკი-ში, საბჭოთა კავშირში მცხოვრებმა-ემიგრანტმა, კომინ-
კურნიის მდივანმა, ოლე ვილე კუუხინენმა ჩამოაყალიბა "ფინეთის
დემოკრატიული მთავრობა", რომელსაც დაეჯდა საბჭოთა აგრესიის
ღეგაღიზიანება იმით, რომ კუუხინეთის მთავრობამ, უკანა რიგებით,
თხოვა "სამხედრო დახმარება" მისკოვს. მისკოვის რადიომაც არ
დააყოვნა და 1940 წლის 2 დეკემბერს გამოცხადდა, რომ კუუხინენი
უკვე მისკოვში ჩამოვიდა, რომ რუსეთ-ფინეთის ხელშეკრულებას ხელი
მოაწეროს.

XVIII.

ნარკვევები "დემოკრატიული ფინეთის 1939-40 წლების შამორის იმში"
კი, ავფორი იაკობსინი წერს, რომ კუუხინენს, როგორც ჩანს, არა-
ხოდვს არ გაუწევია ჯაფა მისკოვი ხაერთოდ დაეჭოვებოთ.

რუსეთ-ფინეთის ე.წ-დ "ფერიოკის-ხელშეკრულებამ" კი, კუუხინენ-
მა დააკვაყოფიდა რუსეთის ყველა მოთხოვნა: რუსეთს დართმი ფინე-
თის 4.000-ი კვადრატული კილომეტრი ფერიოკრია ღენინგრადთან,

იჯარით გადახედა საბჭოთა კავშირს კუნძული ჰანკო 50-ი წლით,
ფინეთის უბეში ექვსი კუნძული მიყიდა რუსეთს და ყინულივანი
ზღვახიან, ჩრდილოეთში, ხვრატევილად მნიშვნელოვანი ხანაპი-
რი მიწის ნაჭერი, ხოლი რუსეთმა გადახედა კუუხინენს აღმისა-
ველ კარელიის 70.000-ი კვადრატული კილომეტრი ფერიოკრია. რუსეთ-
ფინეთის ამ "ფერიოკი-ხელშეკრულების" რაფიფიკაცია და სიგელების
გაველა უნდა მიმხდარიყი ფინეთის დედაქალაქ ჰელსინკიში უახლოეს
დროში. კუუხინენმა კი ფინელი ემიგრანტებისაგან შექმნა ე.წ-ლი
"ფინეთის ხახალხი არშია" 5.775-ი კაცის შემადგენლობით და მისცა
ბრძანება - ფინეთის ხახალხი არშიას "ფინეთის დემოკრატიული რეს-
პუბლიკის დრომა უნდა აღეშაროა ფინეთის პრეზიდენტის ხახალხეზე
ჰელსინკიში... მმრამელების ხახიხარული და ხალხის მფრების გულ-
მისაკვადალ".

მაგრამ მოხუცი კუხინინის მოაზრობის შექმნის ფრთხილი არ გამართლდა. ფინეთის არმიის კამარჯვებებმა საფრთხეებში ჩააკო მოხუცი, ხოლო საერაშრომის არმიის პაყარა ფინეთის მხარეებზე, ლაპუტა ფინეთის არავითარ დახმარებას არ უწევდა. ერთ-ლიგის ირ-განიშნავად კი სამჭოთა კავშირი, როგორც აგრესიური, გაჩნდა თა-ვის რიგებში.

ფინელებმა კი არა მარტო შეხებულს სამჭოთა ფანქების "ბენი-ნის ბოლოებით" განადგურება, არამედ ე.წ. "მანერპაიმი ხაშტი", ე.ი. სიმავრებთან სამჭოთა ჯარისკაცების გაუთავებელ შეხვედრებს წარმატებით იგერიებდა. მიკლულ წითელარმიელთა გირები იქმნებოდა ფინელი ჯარისკაცების სიმავრების წინ, რაზედაც ფინელები "მაგი-ლუმირით" ამბობდნენ:

"ისინი უამრავი და ჩვენი ქვეყანა იხე პაყარაა, ხალ უნდა დაეპარხით ყველა უხენი?.." XX.

შეთვალყურების ამრი, 1939-1940 წლების რუსეთ-ფინეთის იმში "გენერალ ზამთარმა" დიდად შეუწყო ხელი ფინელების თავგან-წირულ ბრძოლას რუსების წინააღმდეგ. ფემპერაფურა ფრონტი და-ვა მინუს 50-თ გრადუსამდე, და ეს იმ დროს, როცა წითელარმი-ელებს არ გააჩნდათ საქმარისი ხაშამირი ფანხეშელი, ხოლო ფანქე-ში და თვითმფრინავები ვეღარ მოქმედებდნენ. ფინელების შეთხილა-მურეთა მავალიონებმა კი ხამი კვირის განმავლობაში გაანადგუ-რა ოთხი სამჭოთა დივიზია, რის შედეგად სამჭოთა წითელ არმიას მხოლოდში დახეინოდნენ.

XXI.

ხვალნიმა ფინეთის იმი დახაწყისში მიანლი მხოლოდ ლენინგრადის სამხედრო ოქებს, მაგრამ აღნიშნული დიდი მარცხის შემდეგ, გადა-ყენა სამჭოთა მოავარხარადლი ვორშილოვი, მის ადგილზე ლენინმა ვიშიშენვი, რომელსაც ნახევარი მილიონი ჯარისკაცი, თითქმის წითელი არმიის ნახევარი ევროპასა და დახველი ციმბირში.

ვიშიშენვიმ 1940 წლის 11 თებერვალს დაიწყო შეხვედრები. სამჭოთა შეხვედრებს ხელი შეუწყო აგრეთვე იმანაც, რომ ფინეთის უმე, ქალაქ ვიშირგთან იმდენად გაიყინა, რომ ფანქებმა შეხებულს ზღვაზე გა-დახვდა, რიც შედეგად ფინეთის არმია აღყამი მოქმედების ხამშირთ-ბის წინამე იღვა.

XXII.

ამგვარ ხახირაკვეთილ მდგომარეობაში, ფინეთის მოავრობამ დახმარება ოთხვა მხოლოდის ქვეყნებს, მაგრამ ყველა ხიმპათიის გამოცხადებით კმაყოფილებოდა. მხოლოდ იწვლიამ, უნგრეთმა და ხხვა ქვეყნებმა გაგზავნეს. რამდენიმე ათასი მიხალხე ფინეთის დახმარებლად და ისიც დავიანებოთ. შიფერის გერმანიამ კი ამ მიხალხეებს აუკრძალა გერმანიის ფრთვორიაზე გახვალა კი.

XXIII.

ხაფრანგეთი და ინგლისი ამ დროს ხაიმარ მდგომარეობაში იმყოფებოდნენ შიფერის გერმანიასთან, თუმცა ხაიმარ მოქმედებას, - იმ პერიოდში, მათ შორის, ადგილი არ ჰქონია. ხაფრანგეთ-ინგლი-

ხის ყურადღება მიიპყრობოდა იყო მეუღლის რკინის საბალოებისა და ნორვეგიის ნავსადგურ ნარკოტიკსავე, რომ ჰივუტის ხელში არ ჩა-
 ეგდო ეს ღირსი სახელწოდებანი მნიშვნელობის საბალოები. ამიტომ
 ხურდა 150.000-ი ჯარისკაცის ვადასხმა ამ რაიონში, და ამავე
 დროს 50.000-ი ჯარისკაცი დახმარება გინელებსადაც.

XXIV.

აღმათ, ეს იყო იმის მიზეზი,
 რომ სჭაღინმა მიივიწყა კუხინების მარკონევილი მთავრობა და
 შავი დაღი გინეთთან.

გინელებმა მამინვე დაეთანხმეს და რუსეთს ვადასხვის კარგის
 მთელი რაიონი ქადაქ ვიზიტით, აკრევე 35.000-ი კვადრატული
 ფრთხორია აღმოსავლეთ და ჩრდილოეთ გინეთში, ხადაც ცხოვრობდა
 გინეთის მისხალეთის 11 პროცენტი, რომლებიც თორმეტი დღის განმ-
 ვლობაში უნდა გაეყვანა გინეთის მთავრობას ამ ფერიფორიებიდან.

XXV.

გინეთის პრეზიდენტი კალიომ ასე დახწყევდა თავისი თავი რუსეთ-
 გინეთის ამ საშავო ხელშეკრულებაზე ხელისმძერისათვის:
 "უნდა ვახმქ ის ხელი, რომელიც იძულებულია ასეთ რაიონზე ხელი
 მოაწეროს". რამდენიმე თვის შემდეგ დამბლამ გაუჩერა მას მარჯ-
 ვენა ხელი და გარდაიცვალა იმავე 1940 წელში.

XXVI.

ამგვარად, რუსეთ-გინეთის საშავო ხელშეკრულებით, გინეთმა დაკარ-
 გა ვიცილებით უფრო მეტი, ვიდრე სჭაღინი იმავე გინეთისაგან მი-
 ითხოვდა. ამას გარდა, გინეთს უნდა მიეღო 450.000-ი კარგული
 ლიტოვილი, იმში დაიღუპა 25.000-ი ჯარისკაცი, 10.000-ი ვახდა
 იმის ინვალიდი. საბჭოთა კავშირმა კი გაკარგა 207.000-ხი, ეფ-
 ხიეთის ვარაუდით კი 273.000-ი მოკლული, რომელია შორის, ვახა-
 გებია, ბევრი ქართველიც იყო. ჰივლერის გერმანიის რახსხმარშილი
 პერმან გერმანიი ამბობდა თურმე მოგვიანებით, რომ თოქის რუსებმა
 "გაითამაშეს" იმი გინეთთან, რომ გერმანია შეეღობაში შეეყვანათ,
 რაც, უთოთ, ხინამდვილეს არ უნდა შეესაბამებოდა.

XXVII.

მაგრამ გინეთ-რუსეთის საშავო ხელშეკრულება დროებითი მოკლენა
 გამოდგა, ვინაიდან მეორე მხიფლიო იმი უკვე დაიწყო
 1939 წლის ხექვებში, როცა ჰივლერმა პოლონეთის საზღვრები
 გარდალახა და სჭაღინმა და ჰივლერმა პოლონეთის ფერიფორია ერთ-
 მანეთში გაინაწილეს. სჭაღინმა დაიპყრო ^{არგოვე} რეგვი, დაფვი, ესფონეთი.
 ჰივლერის გერმანიამ დაიპყრო ხაფრანგეთი, ბენელუქსის ქვეყნები,
 დანია და ნორვეგია, რითაც ჰივლერის განზრახულ იმში საბჭოთა
 კავშირის წინააღმდეგ, გინეთსაც
 განხაზღვრული რილი უნდა ეთამაშა.

გინეთი კი, მიუხედავად იმისა, რომ ჰივლერმა 1939 წელს რუ-
 ხეთის "გავლენის ხფერილ" აღიარა, - მაინც იძულებული
 გახდა ჰივლერთან ხაერთო ენა მიენახა, ვინაიდან, დანიისა და
 ნორვეგიის დაპყრობის შემდეგ, გინეთი დახავეთის ქვეყნებიდან

მკვირილი იყო, ხელი ჰიჭურვს მისი სამხედრო ინფორმაციის გრ-
ნეთის პეცხამის ნიკელის სამალოები ესაჭიროებოდა.

XXVIII.

გერმანიის ჯარებმა 1940 წლის სექტემბერში მიიღო ფინეთის ფერი-
ფრიამე გადახვლის უფლება ჩრდილოეთ ნორვეგიის აკუპირებულ გე-
რიფრიამზე გადასახველათ. სამაგიეროთ ფინელებმა მიიღეს შეიარა-
ღება გერმანიიდან. 1941 წლის იანვარში ფინეთის არმიის გენერა-
ლური მუშაობის უფროსმა - ჰაინრიხმა - ესწვრდა ბერლინს. 25-თიდან
27-ე მისამდე სამხედრო კონფერენციაზე ზალცბურგსა და ბერლი-
ნში, გერმანული გენერლები იოლდი და ჰაღლერი ამბობდნენ ფინე-
ლებს იმისათვის საბჭოთა კავშირის წინააღმდეგ. 1941 წლის ივნის-
ის დასაწყისში ჰიჭურვდა გემით გაამგზავრა ფინეთისაკენ ერთი
ხრული დივიზია, რომელიც შემდეგ ნორვეგიაში კი არ გადახვდა,
არამედ ფინეთის პროვინცია ლაპლანდში დაბანაკდა.

XXIX.

ფინეთის მთავრობამ 1941 წლის 17-ყ ივნისს მიახდინა მოელი
მისახლეობის ერთ-მეექვსელების მოძილიზაცია, რომლებიც განლაგებულ
იქნა საბჭოთა კავშირის საზღვრის გასწვრივ. ფინეთის მთავრობა კი
აგზადებდა, რომ ის დარჩება ნეიტრალური ხანამდე ეს შესაძლებელი
იქნებოდა. პირველად 1941 წლის 25-თ ივნისს, ე.ი. გერმანიის-საბ-
ჭოთა კავშირის იმის დაწყების საში დღის შემდეგ, იმის შემდეგ,
როცა ფინეთის საპაერო სივრცეზე გადაფრენით გერმანიის მომბა-
მშენებმა ლენინგრადს თავს დაესხნენ, რის ხანახუხით საბჭოთა მომბ-
დამშენებმა ფინეთის ფერიფრიამ დაბომბეს, ფინეთის მთავრობამ გა-
მოაცხადა, რომ ფინეთს თავს დაესხეს და ფინეთი უკვე იმყოფება
იმის მდგომარეობაში საბჭოთა კავშირთან.

1941 წლის 10-თ ივლისს ფინეთის ჯარებმა გადაღახეს საბჭოთა
კავშირის საზღვრები. ფინეთმა კარელიაში დაიპყრო ყველა ის
ფერიფრიამ, რომელიც დაკარგა 1940 წლის საზაეო ხელშეკრულებით.
მაგრამ ფინეთის არმია შეიტრა საბჭოთა კავშირის ფერიფრიამის
მიგნით და დაიპყრო საბჭოთა კარელიის დედაქალაქი ჰეგრიზავლიცი,
და 1941 წლის დეკემბერში გამაგრდა მდინარე სვირ-ის აღმოსავლეთით
ინგაბს ფობასა და ლაგოდას ფობს შორის.

XXX.

ფინეთის არმიის მთავარსარდალი მარშალი მანერჰაიმი ჯერ კიდევ
1941 წლის 10 ივლისს ლაპარაკობდა ფინეთის არმიის მიზნის
- "ილი ფინეთის" - შექმნის შესახებ. როგორც ხჩანს, მანერ-
ჰაიმს აკმაყოფილებდა კარელია და ხახვიკ უარს ეუბნებოდა
გერმანელებს მათთან ერთად გალაშქრებულიყო მურმანსკის რკინი-
გზისა და ლენინგრადისაკენ. ფინეთს შეეძლო
ახე ხახვიკი უარი ეთქვა ჰიჭურვისათვის, ვინაიდან იგი გერმანიის
მოკავშირე კი არა "იმის-თანა-მწარმოებელი" იყო. და, რაც მთავა-
რია, მარშალ მანერჰაიმს, როგორც ხჩანს, არ ხურდა მოსკოვის
შეყვად განრისხება.

XXXI.

რეორგანიზაციის, პიკეტაჟის ანგარიში გაურთიერებდა მანერპროექტის ამგვარ გადაწყვეტილებას და პიკეტაჟი ხელის მარშალს იძიო, რომ იგი პირდაპირ ეხებოდა მანერპროექტს ხაილბოლდ 1942 წლის 4-ს ივნისს, მიუხედავად მას დაბადების 75-ე წლისთავი, და დააჯილდოვა გერმანიის უცხოეთის სახელმწიფო განვითარების ყველაზე უფრო უმაღლესი ორდენით - "გერმანული არმიის იქროსი დიდი ჯვრის ორდენით". მანერპროექტის ხაილბოლდის ვაგონში, ფინეთის დელეგაციის ახლოს, მიუხედავად განლაგებულ მთავარ კვარტერში, მანერპროექტი და პიკეტაჟი შეხვედნენ ერთმანეთს, რომლის დროს პიკეტაჟმა ხიფათა შეახსნა "ფინეთის დემოკრატია", ხოლო მანერპროექტმა პიკეტაჟს "ფინომენალური" უწოდა.

XXXII.

პიკეტაჟის არმიის დიდი მარშალის შემდეგ სხვაინგრადაში, ფინეთის მთავრობამ შეეცადა, შეეცადა და ამერიკელების შეშველით, კავშირი დაემყარებინა მოხელეთან. გაიგო რა ეს პიკეტაჟმა, შეეწყვიტა ფინეთის სურათ-ხანოვანოთი მომარაგება. მიუხედავად ამისა, 1944 წლის მარტში ფინეთის მთავრობამ გადაგვანა ირი დიპლომატიის მოხელეები, რომ საბჭოთა მთავრობასთან მილაპარაკებები ეწარმოებოდა საბჭოთა ხელშეკრულების დადების შესახებ.

საბჭოთა მთავრობამ მიიხიზა: 1940 წლის საბჭოთა ხელშეკრულებით დაწესებული საბჭოთა დადგენა, პიკეტაჟის ნიკეტის საბალოების გადაცემა რუსეთისათვის, გერმანიის ჯარების ინტერნირება ან განდევნა ფინეთიდან ერთი თვის განმავლობაში და 600-ი მილიონი დოლარის რაოდენობით.

XXXIII.

ფინეთმა უარყო საბჭოთა მთავრობის ეს მოთხოვნები. მაგრამ ფინეთი იღვა კავანტროვის წინაშე:

1944 წლის 9 ივნისს საბჭოთა ირი არმია, ნახევარი მილიონი ჯარისკაცით, გადავიდა შეეცადა კარელიის ფრონტზე, რომლის მიზანი იყო ნახალდურ კოვკას დაპყრობა, რომელიც პელსინიკიდან ხელახალი კილომეტრითა დაპირებული. ხუთი დღის მწვავე ბრძოლების შემდეგ, საბჭოთა ჯარმა გარდალახა მანერპროექტის ხაილბოლდის გრეები, რის შემდეგ მანერპროექტმა დახმარება მიიღო პიკეტაჟს, რედაქციის ვიზორგი უკვე რუსებმა აიღეს და საჭურველის ნაკლებობა იგრძნობოდა. პიკეტაჟმა გერმანიის ხაილბოლდის ნიკეტის გაგზავნა პელსინიკში, რომელმაც მიიხიზა: ფინეთის მთავრობას არ დაეცა ხიპარაფიული საბჭოთა

ხელშეკრულება საბჭოთა კავშირთან, და ოფიციალური განცხადება გაეკეთებინა ფინეთში რომ "ერთგული გერმანიის".

მანერპროექტმა მანერპროექტმა კი განაცხადა:
 "გერმანიის, როგორც ერს, შეუძლია უფლებური დამარცხება კალაიონის, მაგრამ ფინეთის ერს მიუღიის განადგურება".

XXXIV.

სხვაინგრადა კი, - მიუხედავად რა გადაწყვეტილება გამარჯვებას ფინეთზე, - ფინეთის საბჭოთა ხელშეკრულების დადების პირობები უარყო და 1944 წლის 22 ივნისს მიიხიზა ფინეთის უპირობი კავშირისთვის.

ამ დროს ფინეთის პრეზიდენცმა კოსტე რიფიმ შეგნებულად გადააჭარბა მის კონსტრუქციით მინიჭებულ უფლებებს და პირად წერტილში პიფლერისადმი განაცხადა "ერთგულემა გერმანიისადმი", რის შემდეგაც - ჯერ - პიფლერმა მიაწილა ფინეთს იარაღი და ყუმბარები, ხოლო - შემდეგ - გერმანული ნაწილებივ გადასერილი იქნა ფინეთარუსეთის ფრინველზე. მთელი ძაღლისის დაძაბვით, რამდის დროს ფინეთის სულ იოს-მილიონიანი მისახელობიდან 530.000-ი ჯარში ჰყავდა გაწვეული,-1944 წლის ივლისის ბოლის საბჭოთა შევევები შეჩერებულ იქნა, რამდის დროს წითელმა არმიამ დაკარგა 260.000-ი დაჭრილი და მოკლული ექვს-კვირიანი ბრძოლების დროს. სჯალინმა უარი უთხრა თავი გენერლებს დამაწყობითი ჯარის მიღემაზე, ვინაიდან იმ დროს მოკავშირეების ჯარები გადასხმული იყო ნორმანდიაში და მიიწვედა წინ ნავისფური გერმანიის საბღვრები-საქენ. 1944 წლის 22 ივნისს კი საბჭოთა არმიამ დაიწყო დღი შევევითი ბრძოლები ბელორუსიის ფრინველზე. ეს მ ე ე ვ ე ბ ბერლინის აღებას იხახავდა მიზნად. ამავე დროს "შეხამე უკრაინის ფრინველს" შევევითი ბრძოლების მიზანი იყო ბალკანეთში შექრა. ფინეთი კი არც ბერლინის, არც პრალის, არც ვენისა და არც ბუქარესტის გვამე არ მღებარეობდა და არც დასავლეთული მოკავშირეების სამიმრობის ქვეშ იღვა. ამიფომ ფინეთი მეორეხარისხოვან ფრინველ იქნა, მით უმეფე .ს, რომ საბჭოთა კავშირს იქიდან არავითარი ხამომოება აღარ მიუღოდა. ამიფომ, შეიარაღებული ძაღების გაძღიერების სამაგიეროდ, სჯალინმა ერთი გვარლიის დღვიბიანი კი გამიიყვანა კარღლის ფრინველიდან და გაგზავნა ფრინველზე პიფლერის მოავარი ძაღების წინააღმღეგ ბერლინის მიმარუღებით.

XXXV.

ფინეთის მოავრობამ სული ამოიოქვა და დაუყინებღივ შეუღდა დი-პლომაფიურ მოქმედებას. 1944 წლის პირველ აგვისფოს გადაღვა ფინეთის პრეზიდენცი კოსტე რიფი, და ფინეთის პრეზიდენცად არჩეულ იქნა მარშალი მანერჰაიმი, რამელმაც აგნიობა პიფლერს, რომ კოსტე რიფის შეპირებას გერმანიისადმი ერთგულემაზე, ის აღარ გნიბს. ფინეთის მოავრობამ საბჭოთა კავშირის ეღრის - აღუქხანდა კღრინვაის - მეშვეობით დაამყარა კონწყაქცი მისკოვანი. თვით სჯალინივ უკვე აღარ მოიხივდა ფინეთის უპირობ კავიფულავიას, საბჭოთა ჯარების შევევების შეჩერების შემღეგა; და რეპარაციის მოხივენა გაანახევრა და 300-ს მიღირს დღვარამღ დაიყვანა. ამის შემღეგ ფინეთის პრეზიდენცმა მანერჰაიმმა, 1944 წლის 2 სექტემბერს, აგნიობა პიფლერს, რომ ფინეთი ამოავრებს იმს საბჭოთა კავშირის წინააღმღეგ. ფინეთმა გაწყვიფა დიპლომაფიური ურთიერთობა გერმანიისთან და 1944 წლის 4 სექტემბერს შეწყვიფა ბრძილა მთელ ფრინველზე; რუსებმაც შეწყვიფეს ბრძილა ფინეთის წინააღმღეგ ერთ დღის შემღეგა.

1944 წლის 19 სექტემბერს კი მისკოვმი ხელმიწერილ იქნა ხაიმა-რი მოქმედების შეწყვეტის ხელმეკრულემა, რიმიოთაც დადასფერებულ იქნა ფინეთარუსეთის 1940 წლის საბავი ხელმეკრულემა; დაამაფომო ფინეთს უნდა გადაუხადა 300-ი მიღირსი რეპარაცილა და გადაეღა რუ-

ხეობათვის ნავსადგური პელსამი, რომლითაც ვინეომა დაკარგა მისა-
ხველი ყინულიდან ზღვასთან ჩრდილოეთში. კენძელ პირკადაზე, რომ-
ელიც იგი კილიმეფრითაა დაპირებული ვინეოს დაქვედა ქვესინ-
კიდან, ხაბჭითა კავშირში მიიღო 380-ი კვატრაფული კილიმეფრი,
როგორც ხამხელრი ბაშა, 50-ი წელი. ამას გარდა, ვინეომა აიღო
ვალიდებულმა იმის დახმარებით დაეხატა და პიფურის ჯარისკაცე-
ში ირი კვირის განმავლობაში ვინეოლიდან გაუღვენა ან მოხეზინა
მათი ინტენსივობა და გადაეცა რუსებისათვის. ეს კი ნიშნავდა
იმს ვინეოს იქამდე თანამეპროდუქტის გერმანელების, წინააღმდეგ.

XXXVI.

ხამხრე ვინეოში განლაგებული გერმანული მფაბი და ჯარები,
ყოველგვარი ინფილენციების გარეშე, გაყვანილ იქნა ვინეოლიდან.
დაპლანდში კი იღვა გერმანიის მე-20 სამთო არმია გენერალ-
პოლკოვნიკ რენდლივის მეთაურობით, რომელიც შეხვედრდა
205.000-ი ჯარისკაცისაგან 150.000-ი ვინა ხამხელრი ხაჭურველით.
მე-20 სამთო არმია იყო პიფურის ყველაზე უფრო ხაუკეთესი არმია
იმის უკანახკენელ ხანში. გენერალპოლკოვნიკ რენდლივიმ აინიშა
მანერპაიძის, რომ მას ხურს ნებაყიფლიში დაფოვის ვინეოს შერი-
ფორია და გადავიღეს ნორვეგიაში, მაგრამ ამის განხორციელება
შეუძლებელია რუსებისაგან განსაზღვრულ ირ კვირამით.

1944 წლის 22 სექტემბერს ვინეოლემ და გერმანელებმა შეთან-
ხმებში აწარმოეს მოჩვენებითი იმი. მაგრამ ვინიდან რუსებმა გერ-
მანელი მფაბების ნახვა მოიხურვეს, გენერალპოლკოვნიკ რენდლივის
ხურდა თავისი რამდენიმე ხამხელრი კანინით დახული ჯარისკაცი
"მიეცა" ვინეოლისათვის, რომ მათ მილოფოვის მოთხოვნა დაეკმაყო-
ფილებია: -"მარწვეთ ერთადერთი გერმანელი ხამხელრი მფაბი - იქვენი.
არ გაგაჩინათ არც ერთი!"

XXXVII.

ამახობაში გერმანიის ხალხნაწი ჯარებმა ვინეოს უბეში დაიპ-
ყრეს კენძული ხეუხარი, რომლის დროს ცხარე ბრძოლებს პქინდა ადგი-
ლი ვინელ და გერმანელ ჯარისკაცებს შორის. ამის შემდეგ შეუფოა
ვინეოს ჯარმა გერმანელებს დაპლანდშიც. ვინეომა გენერალმა
ხილდახუთო შეხბული ხანაზღვრი ქალაქის ფორნიო-ს განთავისუფლება
გერმანელებისაგან, რომლის დროს 150-ი ხავეადმყოფოში მყოფი
გერმანელი ჯარისკაცი მყვედ აიყვანა.

გერმანიის მე-20 არმიის ხარდაღმა გენერალპოლკოვნიკ -
რენდლივიმა ხაპროფეხეო წერილები გაუგზავნა ვინეოს მოვარხარ-
დლობას, რომელშიც, ხხვათა შორის, წერდა:
"გერმანიის მოვარხარდლობას, ხამხელრი თვალბაზრისით, ეს მოქმე-
დება მანინდამთინე არ აფერხებს, მაგრამ მწუხარებით უნდა ავლ-
ნიმნი, რომ ვინეოს არმიამ უკვე ყველაფერი დაკარგა, არა მარ-
ფო თავისუფლება, არამედ დინებამც".

XXXVIII.

გერმანულმა ჯარებამ, უკან დახევისას, იძიეს შური და დაპ-
ლანდში ხელი მიჰყვეს "დამწვარი მიწის" ფაქტოკას: დაანგრიეს

დაპლანის მთავარი ქაღაჭი რეკონსტრუქციის, ხოლო ფინეთის ჩრდილოეთ-დასავლეთით ფინეთის ფეროვიკის ნაჭერი მეციხის საზღვართან, და-
 იკავებს გერმანელებმა და ღარჩენ იქ 1945 წლის 24 აპრილამდე.
 უინელ-გერმანელთა ბრძოლებმა იმხვერპლა 4.000-ი ფინელი და
 4.400-ი გერმანელი ჯარისკაცი - მოკლული თუ დაჭრილი. გერმანელი
 მყვები კი ფინელებმა გადასწყვიტეს რუხებს.

XXXIX.

მაგრამ საკუთარი თავის ვალარჩინისათვის, ფინელებმა რუხებს გა-
 დახვეს არა მარტო გერმანელი მყვები, არამედ აგრეთვე მათი სის-
 ხლით მონათესავე ინგრიელები, რომლებიც იმის ღრის ინგერმანელან-
 ლიდან, რომელიც მდებარეობს ვოლხოვის, ღაგოდას შტონა და ღენინ-
 გრანს შორის, 62.000-ი ინგრიელი, გერმანელების სურვილის თანა-
 ხმად, გადასახლებულ იქნენ ფინეთში, რომელთაგან მექმნილ იქნა
 ფინურ ენაზე მოღაპარაკე ინგრიელების სამი მავალიონი, რომლებიც
 - ჯარი - რუხების, ხოლო - მემდეგ - გერმანელების წინააღმდეგ
 იბრძოდნენ.

ფინეთ-რუხეთის ხაიძარი მოქმედების მეწყვეტის ხელმეკრულების
 მე-10 მუხლი მოითხოვდა, რომ ფინეთს რუხეთისათვის უნდა გადაეცა
 ინგრიელები, აგრეთვე აღმისხველი კარელიელები და ესტონელები,
 რომლებიც ე.წ-ლ "ზაიმი-მავალიონში" და "ესტონურ ჯგუფში" რუხე-
 თის წინააღმდეგ იბრძოდნენ. და, მართლაც, ფინელებმა ყველა ესენი
 გადასხვეს რუხებს, ხელ ორმიღდა-ათი-ათასზე მეტი კაცი.

XXXX.

1944 წლის მიწურულში კი თვით ფინეთში მოსახლეობის განწყობილე-
 ბა იყო მუჭოდ უიმელი. დაახლოებით 90.000-ი ფინელი დაილუპა
 ომში; უკვე არავის აღარ სჯეროდა ფინეთის მომავლის. ფინეთის
 შინაგან საქმეთა მინისტრმა - ჰილილამ - გაანლო მისი განწყო-
 ბილება ჰოლანდიელ დიპლომატს ჰელსინკში:
 "ჩვენ უნდა ვდმოვლეთ მგლებთან ერთად".

მაგრამ ფინელი ერის დიდმა უმრავლესობამ იმოქმედეს ისე,
 როგორც ფინელები ყოველი გასაჭირის ღრის მოქმედებდნენ: ხელი
 მოჰკიდეს შრომას, რომ ქვეყანა გამოეყვანათ ამგვარი უიმელი
 მდგომარეობიდან.

XXXXI.

როგორც ხჩანს, თვით სვალდინზე მოახლინა განსაზღვრული
 ზეგავლენა ფინეთის ხალხის ეროვნული თავისუფლებისათვის ბრძოლამ.
 მართალია, მას უოქვამს, რომ ფინეთს ესაჭიროებოდა. ერთი კარგი
 დექციოა, მაგრამ - ამავე ღრის - თეირანის კონფერენციის ღრის;
 სვალდინს უოქვამს ღუშველფისათვის:
 "ქვეყანა, რომელმაც თავისიოავი ახე თავგანწირულად დაიხვეა;
 იმსახურებს ანგარიშის განქვას".

XXXXII.

ფინეთისათვის ყველაზე უფრო ძნელი იყო, 300-ი მილიონი ღლარის
 რაილენობით განსაზღვრული, რეპარაციის გადახდა, მით უმეჭეს, რომ
 რუხები მოითხოვდნენ რეპარაციის გადახდას "იზინდრონიელი ღლა-
 რის" კერხით, რაც რეპარაციის რაილენობას აორკვებდა. რუხები

მოითხოვენ რეპარაციის გადახდას არა ხე-ფეხით, როგორც ეს ინგლისის პრემიერმინისტრმა მოითხოვა იაღფის კონფერენციაზე, არამედ გემებითა და მილერული მანქანებით, რომლებსაც ვინელი მანამდე საერთოდ არ ამზადებდა და ამისათვის ახალი ინდუსტრია უნდა შექმნილიყო. ვინეთს რეპარაციის გადახდა იმიტომაც გაუჭირდა, რომ ვინეთმა დაკარგა მისი ჭერიჭერი 12-ი პროცენტის, ელექტრო-სადგურების 30-ი პროცენტის, ცელულოზის ინდუსტრიის 26-ი პროცენტის და ნიკელის საბადოები პეესამომი; ხოლო ახალი ინდუსტრიის აგება-მომზადებისათვის საქონელი უნდა ეყიდა დასავლეთში მყარი ვალუტით.

XXXXIII.

და მიუხედავად ამგვარი ხიმინჯებისა, ვინეთმა გადაიხდა რეპარაცია, რაზედაც მოლოცვის უკმეხათ უქვეამს:

ვინელები თავს უნდა ვრწმობდნენ ბენეიერად ასე იაფად რომ გადა-რჩენ. ექსპერტები ვერ დაიმტკიცებდნენ შე, რომ ერთი წლის განმავლობაში იმი ვინეთს უფრო იაფი დაუჯდებოდა, ვიდრე მშვილ-ბინონმა რეპარაციის ჩათვლით.

XXXXIV.

1944 წლის იქვინებერში საბჭოთა მთავრობამ გადახდა ვინეთის მთავრობამ ხია 61-ი ვინელი "იძის პირფორმქმენისა", რომელთა დახჯახს მოითხოვდა. ვინეთის მთავრობამ დააპაფიშრა 34-ი

და დაახლოებით ნახევარს მიუხაჯეს პაფიშრა. ღიხანს ე-ურია წინააღმდეგობა ვინეთის მთავრობამ რუსებს დაეხაჯათ ვინელი პოლიტიკური მოღვაწეებიც, მაგრამ "მოკავშირეთ საკონფროლი კომისიამ" პელხინკში, რომელშიც, რვაახი რუსის ეკერლით, რამელ-ნიმე ინგლისელიც იქდა და ფაქტურად რუსეთის ჭე-მთავრობა იყო ვინეთში, - მოითხოვა პოლიტიკური მოღვაწეების, როგორც "იძის პახუხიმგებლების" დახჯახ, თორემ - როგორც საკონფროლი კომისიის თავჯომარე ანდრეი ყლანოვი მოითხოვდა, - ამ საქმეს თვით რუსები გაღაიბარებდნენ.

XXXXV.

ამგვარი დაწოლის შედეგად, ვინეთის "სახელმწიფო კრებამ" მიიღო განხაკუთრებული კანონი, რომლის თანახმად ვინეთის რვა პოლიტიკური მოღვაწე, მათ შორის ყოფილი პრეზიდენტი რიფი, დახჯახს პაფიშრობით ორიდან-ათ წლამდე, რომელთაცან ხულ ღილი ხამი წელი მიიხალებს.

"მთავარმა იძის გამჩაღებელმა", როგორც მას რუსები უწოდებდნენ, ყოფილა ვინეთის პრეზიდენცმა - რიფი, რომელსაც მისი ხიკველიც მემდეგ 1956 წელში სახელმწიფო დაკრძალვით პაფიშო ხეცხ; - მისი განხამართლებიხა და დახჯახს შეხახებ ახეთი კომენცარი გააკეთა: "აღამიანს შეუძლია ემხახუროს თავის ქვეყანას ციხეში".

XXXXVI.

მიუხედავად იმისა, რომ საბჭოთა მთავრობამ ვინელი "იძის-გაჩაღებლების" და პოლიტიკური მოღვაწეების დახჯახს მოითხოვა და ვინეთის მთავრობა იძულებული გახდა ეს მოითხოვნა, ასე თუ იხე, დაეკმაყოფილებია, ერთი აღამიანის ხელყრფა რუსებმა ვერ გაბედეს - ვინეთის მარშალ მანერპაიმიხა. როცა, მაგალითად, მოკავშირეთა საკონფროლი კომისიამ თავის ხხლმამე დაიბარა მარშალი მანერპაიმი,

სხეობის ღარბაში შეხვდისა ყველა აღგენ , მაგრამ საინფორმო კომისიის თავჯდომარე - ანდრეი ყვანოვი - საბჭოთა არმიის გენერალ-პოლკოვნიკი - არ ამდგარა, იჯდა. დაინახა რა ეს მანერპიიმა, დაეყვირა რუხულად ყვანოვს:

"იქვენს არშიაში ჩვეულებრივი წესი არ არის, როცა მარბალი შემლის ღარბაში გენერალი აღგებს?"

ანდრეი ყვანოვს, როგორც მიწმეები აღნიშნავენ, სახე გაუწითლდა, წამოხვდა უგბად და დადგა "სმენაზე" სხვა შემოხვევისას, როგორც მიწმეები გადმოგვემენ, მანერპიიში, შახიკივი და ფინეთის საგარეო საქმეთა მინისტრი ენკელი, რიმღებოგ საუკუეთხო ღაპარაკობდენ რუხულად, - გაკვირვებული იყვნენ ადრეი ყვანოვის "სამხრეთული რუხულით".

XXXVII.

1945 წლის მარტში ფინეთში ჩაყარდა "სახელმწიფო კრების" დეპუტატების არჩენები. კომუნისტებმა და შემარგხენე სოციალისტებმა, რომლებიც გაერთიანებული იყვნენ "დემოკრატიული სახალხო ღიგამი" "სახელმწიფო კრებამი" = შარღამენჭმი გაიყვანეს 49-ა დეპუტატები; სოციალდემოკრატიული შარფიამ გაიყვანა 50-ი დეპუტატი; დინარჩენი დეპუტატები კი გაინაწილეს აგრარულმა, კონსერვატიულმა, ღიბერალურმა და მეუციის სახალხო შარფიებმა; ხუღ შარღამენჭმი არჩეულ იქნა 200-ი დეპუტატი.

ახალ მთავრობაში, შახიკივის თავჯდომარეობით, ექვსი მინისტრი იყო კომუნისტი. და ვინაიდან ფინეთის კომპარტიის დიდი გავლენა შკინდა ფინეთის შროტკაემირებშიც, ყველა ფიქრობდა, რომ ფინეთი უკვე იღგა სტალინური ტიპის "სახალხო დემოკრატიის" გზაზე. დახავლეთ ეერპის ქვეყნების შოგირთი მთავრობებიც ახე ფიქრობდენ. საფრანგეთის მთავრობა, მგალითად, 1947 წელს, ფინეთს თვლიდა სახელმწიფოდ, როგორც "საბჭოთა კავშირის სხვა საყლოტებში" - შოღნებს, უნგრეთს, ჩეხოსლოვაკიას, რუმინებს თუ ბულგარებს და ვიბების გაცემასხე ანალოგიური წესით ახლენდა. თვით ინგლისიც, რომელმაც სტალინის გულიმისხავებად 1941 წლის დეკემბერში ფინეთს იმი გამოუგხადა, თუმცა ერთი ტყვია არ გაუხროლია მის წინამდგე, - ფინეთს უყურებდა როგორც რუხეთის ვახალს, და ანგარიშობდა თუ საბჭოთა კავშირი წავილდა ირღანლიხი და შროტკვალის მიღების წინააღმდეგ გაერთიანებული ერების ირგანობაში, რამიც ინგლისი და ინტერუხებული იყო, - შამინ ინგლისი გაიღამქრებდა ფინეთის მიღების წინააღმდეგ გაერთიანებული ერების ირგანობაში, რამიც - თავის მხრივ - და ინტერუხებული იყო, ინგლისის აშრით, საბჭოთა კავშირი.

XXXVIII.

ამერიკელები კი, როგორც ხჩანს, უფრო ახლს იყვნენ სინამდვილესთან, როცა შეერთებული შტატების წარმომადგენელი ჰელსინკში აგნობდა ამერიკის შეერთებული შტატების საგარეო საქმეთა სამინისტროს, რომ ფინეთი, როგორც ამას "მერი ამერიკელი ფიქრობს", კომუნისტური არ არის და, აღმათ, მომავალშიც არ გახლდება, რახან ახამოთებდა შემღვენაირად:

1. საბჭოთა კავშირს არ მოეხდინა ფინეთის ოკუპაცია, ვინაიდან სვალანს ყველა მიხი ჯარი, 1944 წლის ზაფხულში, გერმანიის და-სამარცხებლად ეხატრობოდა.
2. ამას გარდა, რუსებმა, 1939-1940 წლის ფინეთ-რუსეთის ომის ვა-მი, -ლიდი პაჭვიცემთა აქვთ ფინელების, როგორც შემრძობების.
3. რუსეთს ხურს ფინეთიდან მიიღოს მაღალი ხარისხის საქონელი, რეპარაციის სახით, რასაც ვერ მიიღებს თუ ფინეთი ოქნება დაპ-ყრობილი და, შეიძლება, აქციურ ან პასიურ წინააღმდეგობის გზას დააღვება.
4. ფინეთის იძულებითი "გახაბჭოება", საბჭოთა კავშირისათვის გა-მოიწვევს პირდაპირ კონფრონტაციას დასავლეთულ მოკავშირეებთან და აგრეთვე სკანდინავიის ქვეყნების დასავლეთის ქვეყნებზე მი-კედლებას, რაც მისკოვის ინტერესებში არ შედის.
5. ამიციმ რუსები ფინეთის "სახალხო დემოკრატიის" ქვეყნად გადა-ქნევის საქმეს ფინელ კომუნისტებს გადაამარჯებნო, - წერდა ამერიკის შეერთებული შტატების საგარეო საქმეთა სამინისტროს წარმომადგენელი ჰელსინკში.

XXXXIX.

მაგრამ, როგორც ნათელი ვახდა, ფინეთის კომუნისტური პარტია არ იყო იხე ძლიერი, რომ ფინეთის "სახალხო დემოკრატიად" გადაქცე-ვა მოეხებებოდა. ფინეთის კომპარტიაში განხეთქილება არსებობდა ე.წ-ლ "პროსაბჭოთა" და ნაციონალურად განწყობილ კომუნისტებს შორის, რომლის დროს ხალხი პირველს "რუმელ-კომუნისტებს" უწოდე-მდა, ვინაიდან იხინი, როგორც ემიგრანტები, მოსკოვიდან დაბრუნ-დენ ფინეთში, მათ შორის ფინეთის ყველაზე უფრო ცნობილი კომუ-ნისტის კუუსინენის ქალიშვილი ჰერცა კუუსინენი, რომლის ქმარი იყო ფინეთის შინაგან საქმეთა მინისტრი ირიო ლინო, რომელმაც, მართალია, შეხბო პოლიტიკისა და სახელმწიფო ხაილუმო პოლიტიკის, ე.წ-ლ "ვალპი-ს" ომბი-ოთახი გამომდელი კომუნისტო შეეხება, მაგრამ, ვინაიდან ფინეთს განუწყვეტელი დემოკრატიული შრალიცია გააჩნდა, პოლიტიკის ფერობს ფინეთში მაინც არ ჰქონია აღვლი, როგორც ეს მოხდა საბჭოების მიერ დაპყრობილ აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებში.

L.

რუსეთ-ფინეთის ხაომარი მოქმედების შეწყვეტის ხელშეკრულებამი კი განსაზღვრული იყო, რომ ფინეთს შეეძლო ყოლიდა მხოლოდ 41.900-ი კაციისაგან შემდგარი არმია. ფინეთის სამხედრო პირებმა კი, - ელი-დენ რა, რომ რუსები აღრე თუ გვიან ფინეთის ოკუპაციას მოახლე-ნდა, - 1944 წლის შემოდგომაზე მოიღეს ფინეთში გადაამადეს დაახლოებით 40.000-ი კაციისათვის შეიარაღება, - ხატრობინას, პარტიზანური ომის ხაწამოებლად.

1945 წლის გაზაფხულზე ერთმა კომუნისტმა ვახცა ფინელი სამხედროების ეს ხაილუმოება, რის შედეგად ფინეთის შინაგან საქმეთა მინისტრმა ირიო ლინომ ირი-ოთახი ოციერი დაპატიმრა და ქვეხი-ოთახი სამხედრო პირი დაკითხა. მაგრამ ფინელმა სამხედრო

პირებმა გამოიჩინეს იმდენი სიმეცხივე, რომ გადამაღული შეიარაღების მხოლოდ უმნიშვნელი ნაწილი იქნა აღმოჩენილი. ორი თვედერი, რომლებიც მონაწილეები იყვნენ იარაღის გადამაღვისა, შემდეგ გახდნენ ფინეთის აზმობის მთავარხარდალი. ახე გადაიყვანეს ფინელებმა, როგორც 1944-1948 წლებს უწოდებდნენ, "სამომრეგების წლები".

I.I.

1947 წელს დადებულ იქნა საბავი ხელშეკრულება რუსეთსა და ფინეთს შორის, რომლის დროს ფინეთის მთავრობა იცხადებდა ახლებული მდგომარეობის ოდნავად შემსუბუქებას დახვედითის მოკავშირეების დახმარებით, მაგრამ საბჭოთა კავშირის მაშინდელმა საგარეო საქმეთა მინისტრმა - ვიშინკიმ - ახე დაემუქრა ფინელებს: "თუ შეეცდებით, დახვედითის დახმარებით, ფინეთის საზღვარი დენინგრადთან უფრო ახლოს გადაიყვანოთ, მაშინ ნახათ თქვენ რა დაგეშართებათ!"

მაგრამ ფინეთმა, მიუხედავად ყველა სიმინჯილისა, 1947 წელს, რვა წელი უფრო ადრე, ვიდრე ავსტრიაში, მიიღო სუვერენობა და გახდა საერთაშორისო სამართლის სუბიექტი, თუმცა ფინეთის დედაქალაქ ჰელსინკთან არც ისე შორს მდებარეობდა საბჭოთა საზღვარი ბაზა პორკალა, ხალხს განდაგებული იყო 10.000-ი რუსი ჯარისკაცი. ეს ბაზა დახვდა რუსეთმა 1955 წელს.

I.II.

1947 წლის ფინეთ-რუსეთის საბავი ხელშეკრულების შემდეგაც, ფინეთში "კონფროლირების" როლს ასრულებდნენ ანდრეი ულანოვის მიადგილე გენერალი საუონენკოვი და საბჭოთა ელჩი ჰელსინკში ორლოვი, და თუ ფინეთის მთავრობა უკმაყოფილებას გამოიქვამდა აუწყანელი, მძიმე რეპარაციის გამო, ანდრეი ულანოვი ამბობდა:

- თქვენ ფინელები იმაზე უნდა ფიქრობდეთ, თუ რა ჭვირთი ვალაიყვანა დენინგრადელებმა იმის დროს. რაცემ უნდა ფიქრობდნენ ფინელები, რომ მათ უფრო მაღალი ცხოვრების დონე ჰქონდეთ, ვიდრე რუსებსი..

გენერალი საუონენკოვი კი ეუბნებოდა ფინელებს რა უნდა გაეკეთებოთ მათ. როცა, მაგალითად, ამერიკის შეერთებულ შტატებში ე-წ-ლი "მარშალის გეგმით" ეკონომიური დახმარების გაწევა უნდოდა ევროპისათვის, სვდინმა ამერიკის ამ დახმარებას უწოდა იმპერიკალიზაციის შეჭვა საბჭოთა ბაჭონობის წინააღმდეგ აღმოსავლეთ ევროპაში და უბრძანა გენერალ საუონენკოვს ფინეთის მთავრობის თავდლომარე - მაუნო რეკალას - უარი ეთქვა "მარშალის გეგმით" დახმარებაზე, რაც გენერალმა საუონენკოვმა 1947 წლის 7 ივლისს გადახვდა ფინეთის მთავრობის თავდლომარეს, რის შემდეგ ფინეთმა 1947 წლის 11-ყ ივლისს "მწუხარებით" უარი განაცხადა "მარშალის გეგმაზე", "უინაიდან - როგორც ფინეთის მთავრობის თავდლომარე წერდა - ეს სერიოზულ კონფლიქტად იქნა დიდ სახელმწიფოებს შორის და ფინეთს კი მსიფლიო პოლიტიკური კონფლიქტების გარეშე დარჩენა სურსი."

I-III.

რა თქმა უნდა, ამან კიდევ უფრო გაამწვავა რუსებისადმი სიძულვილი ფინეთში. ფინეთის უბრუნეველყოფის მინისტრმა - ვილ-

უკლამ, მავალითად, პეღინეკმი რეხტორან "ვაკუნას" გახხნამე, წარმისთქვა ანჭირესული ლექსები, რომლებშიც იმაზეცაა ღაპარაკი, რომ ჭყვიები "ღაწყველი რუხებს თავში" უნდა მიხედეს, რახან ადგროთვანებული ჭაბით შეხედენ სჭუმრები. რუხებმა გაიგეს ეს და პრიჭესვი განჭესადეს ფინეთის მთავრობას, რის შემდეგ ფინეთის პრემიერმინისტრმა უკლამ დაიბარა ფინეთის უზრუნველყოფის მინისტრი ვილჰელმ და კიოხა მორალი ხომ არ იყო, რამდენ უნახუხა "არაი". ამის შემდეგ, მინისტრთა სამჭის წევრთა მოთხოვნით, ვილჰელმ მინისტრთა სამჭის ხხლმამე ისეე გაიმერა ანჭირესული ლექსები, რომლის ღრის დარბაშში შევიდა გვიან მიხული ფინეთის ხავარეი ხაქმეთა მინისტრის მიადგილე - ხვეწლე, და - ესმიღა რა ანჭირესული ლექსების პათეოიკური სიჭყვები ფინეთის მთავრების წევრთა ხხლმამე, დაიყვირა:

"ხომ არ გავსუელი მე? ხომ არ გავსულღა ვილჰელმ? თუ გავსულღა ფინეთის მთელი მთავრობა?"

რის შემდეგ აწყდა ხაერო სიცილი. თვით გენერალ ხავრენეკოსხანგ ვერ შეუკავებია სიცილი, როღა მას ყველაფერი ეს მოახხენა ფინეთის პრემიერმინისტრმა უკლამ.

LIV.

და, მართლაც, ფინელები დღლიბდენ, მამინ არხებულ მღგომარეობიდან, რაც შეიძლება კარგი გაუქეთეშიათ თავისი ქვეყნისა და ხალხისათვის. ფინეთის მისაზღვრე იყო უძლიერესი სახელმწიფო მთელს ევროპაში - რუხეთი -, რომელიც უკვე მხოფლი ბე-სახელმწიფო ხელბიდა, და ფინეთს ანავრიში უნდა გაენია ამ მღგომარეობისათვის.

და, როგორც ^{იქნა} ფინეთმა შესძლი დარწმუნებია მისკოვი, რომ სამჭითა კავშირს უკვე არავითარი ხამიშირება აღარ მოელის ფინეთის ფერიჭროიდან თუ ის აღმისავეთის ბლიკის გარემე დარჩება. პირველად ამგვარი პოლიტკური ხამი აირჩია ურკი კალევი კეკონენმა, 1944 წლის ხექვემბერში, როღა ის ფინეთის იუსციიის მინისტრი იყო.

1944 წლის რუხეთ-ფინეთის ხამავი ხელმეკრულების დღეებისთანავე, მან განახხადა:

- ფინეთის ნაციონალური არხებიშისათვის გადამწყვეცია იშის შეენება, რომ "ძლიერება რუხეთისა აბხილუფური და ხანგრძლივია". ამიჭომ ფინეთის პოლიტკის მიბანი უნდა იყოს ევროპის უძლიერესი სახელმწიფოს ნღმის მოპიეგაი.

L V.

ფინეთის პრემიერეხმა პახიკივიმ კი, რომელიც მანერპაიშის გადღეღმის შემდეგ, 1946 წელს, აირჩიეს პრემიერეხად, - განხამღერა პოლიტკური ხამი, რომელიც დღესაც ძალშია:

"ჩვენი ერის შემღგომი კეთილღეობისათვის - იქვა პახიკივიმ - ფუნღამენღალური მნიშვნელობისაა, მიმავალში ფინეთის ხავარეი პოლიტკია ისე წარმდართოს, რომ იგი ხამჭითა კავშირის ინჭერებთანწინააღღეღეგამი არხიღეს არ უნდა იყოს".

LVI.

რა იქმა უნდა, პახიკივის ეს სიჭყვები ეღერს თიქის ფინეთის რუხეთის ხრული მჭეონიშის ქვემ მოქეცა. მაგრამ პახიკივიმ შესძლი

თა მინისტრი - ჯანი - უკვე აღარ იყო ახალ მთავრობაში. უკანასკნელ არჩევნებში ფინეთის კომპარტიის ხმა აძლევდა დაახლოებით, ამომრჩეველების მხოლოდ 14-ი პროცენტით. აი, ასე დევდა ფინეთის კომპარტიის გაქვინა ხალხში.

L VIII.

ფინეთის ხაშინათ პოლიტიკურ სფაზილიზაცია თან მიყვება სავარკო პოლიტიკური სფაზილიზაციას, რომელსაც თავისი ხელი დააყყო ფინეთის პრეზიდენტმა ივლა-ხუთი-წლის განმავლობაში - პასიკივიმ, რომლის სავარკო პოლიტიკური დევიზი, როგორც ავღნიშნეთ, იყო: "ჩვენი ერის შემდგომი კეთილდღეობისათვის ფუნდამენტალური მნიშვნელობისაა - მომავალში ფინეთის სავარკო პოლიტიკა იხე უნდა წარმართოს, რომ იგი საბჭოთა კავშირის ინტერესებთან წინააღმდეგობაში არახილეს არ უნდა იყოს".

დასაწყისში პასიკივის ეს სავარკო პოლიტიკური ხაზი ხალაგი გახდა, მაგრამ დღეს, როგორც ფინეთის მისახლეობის გამოკითხვისას გამოიჩვენა, მისახლეობის 90-ი პროცენტით მხარს უჭერს ამგვარ პოლიტიკურ ხაზს .

L IX.

უხეილმა კრიტიკიხებმა ფინეთის ამგვარ სავარკო პოლიტიკას უწოდეს "ფინლანდიზაცია", რაც უკვე ხაერთამორისი პოლიტიკურ ჭერში-ნად იქცა, რიგა ლაპარაკია ამა თუ იმ სახელწიფოზე, რომელიც ხაერთამორისი პოლიტიკაში "ფინურ ნეიტრალიზაცია" ამყვავნებს. ახე, მაგალითად, გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის - ვილი ბრანდტის - ე.წ-ლ "იხე პოლიტიკა-ს", ე.ი. კომუნისტურ ქვეყნებთან მერიგების პოლიტიკას ^{სტირლინგის} "ფინლანდიზაცია" უწოდებდენ.

L X.

თვით ფინელებმა ჭერმინს "ფინლანდიზაცია" უწოდეს "ხარევედა ბალახი ინტერნაციონალური ყურნაღისციკის მინდერებზე", და მიუთითებენ იმაზე, რომ ფინეთი უფრო ნაკლებად და მოკლებული ხა-ბჭოთა კავშირზე, ვიდრე კანადა მეერთებულ შტატებზე, მაგრამ არავინ არ ლაპარაკობს "კანალიზაციაზე". აქ კი ფინელები "ღიპო-მაფიური ენით" ლაპარაკობენ, ეინაიდან მათ არ შეიძლება არ იღიღენ არხეგითი ხევაობა ფინეთისა და კანადის ხაერთამორისი მდგომარეობას მორის.

L XI.

ფინეთის მიერ გავლილი გზა ყველაზე უფრო ხაუკეთესი აღჭერნაცი-ვანა, ვიდრე ხხვა შეხაძლებლობანი, - ამზობენ ფინელები. მერიე მხოფ-ლიო იმის დახანრულში ფინეთს პქინდა შეხაძლებლობა: ან "გმირული დაღუ-პვა", ანდა "თვით იხეივრე და ხხვან ახეივრეს" გზა.

ფინელებს არ ხურდათ კომუნისტური რევიმი, მაგრამ არც იმისათვის მიუყვიათ ხელი, რომ კომუნისტური ქვეყნების ხაზოგაღღებრივი რხორებმას შეეცვისათვის ექადაგად. ფინელები, მაგალითად, არ ახეხალებდენ იხე ხამამალა პრიციხეს, რიგა ხაბჭოთა კავშირმა თავს დაეხხა ავღანეთს და იზრების ამ ქვეყანაში. ამის შეხახებ ერთმა ფინელმა ღიპომაფმა განაცხადა:

"ფინელუბის ლემილჷ ახეთი მიულენების ირის, დაახლოებით ისე აუა-
ნებს შიან მსხვერპლს, როგორც დასავლეთის ქვეყნების პრევენციები".
ცხმარება.

LXII.

ფინელუბი დღეს, პრაგმატულად, ასე აფასებენ თავიანი პოლიტიკურ
ხაზს: 1. ფინეთის დედაქალაქში ხვდებიან ერთმანეთს დასავლეთელები
და აღმოსავლეთელები, როცა ერთმანეთთან ღამარაკი ხერხ. ამას მი-
ყვა, თუ გნებავთ, ევროპაში უმძიმრობისა და თანამშრომლობის
კონფერენცია, რომლის დახვეწითი აქტი ხელმძღვრეო იქნა პელსინ-
კში 1975 წელს.

2. ამას გარდა, ფინეთს აქვს მეჭად ხარკებლიანი ვაჭრობა ხაჭკი-
თა კავშირთან, რის შედეგად ფინეთმა თავიდან აიძირა ეკონომიკუ-
რი რეცესია და ქმუშევრება.

3. და-ბოლოს, ფინეთის ფერიფირიაზე კანლაგებული არ არის არც "ეს-ეს-
ილის" რაკეუები და არც "პერმინგი".

ფინელი დიპლომატის - იაკობსონის - ხიწყვით ფინეთი ცხოვრება-
ში აჭარებს "პოლიციას, რომელიც ისეთ რამეს აღწევს; რომელს იოცად
ბევრი ქვეყანა იცნობს და ბოგიეროები იღვსილად მიადრევენ: ფი-
ნეთის ამგვარი პოლიცია ამდღეს ფინეთს საუკეთესოს ირივე სამყა-
რიდან", ე. ი. დასავლეთიდან და აღმოსავლეთიდან.

LXIII. როცა მისი

როცა ფინეთის პრემიერენგმა - კეკონენმა, დაბადების მე-60 წელი
აღნიშნა, ხრუმჩოვისათვის მამინ უთქვამს:

- მთელი ევროპა რომ კომუნიზმური გახდეს, ფინეთი მაინც დარჩება
მისი დემოკრატიული საზოგადოებრივი წესყობილების ერთგული.

ხრუმჩოვის პასუხი:

- თუთო, ეს მეჭად კარგი იქნებოდა ფინეთის ფერიფირიათვის.

ყველა მივიღოდა თქვენთან, რომ კაპიტალიზმის ეს უკანასკნელი
ნაკრძალი დაეთვალეურებიათო.

LXIV.

და, შეეჩერლით რა ასე დაწერილებით საქართველისავით პაჭარა ქვეყ-
ნის - ფინეთის - მდგომარეობაზე, განსაკუთრებით მეორე მსოფლიო
ომისა და მის შემდგომ ხანში, - ვფიქრობ, აქედან ბევრი რაიმეს
სწავლა შეგვიძლიათ არა მარტო ჩვენ, ქართველებს, არამედ
ყველა პაჭარა ერის შვილებს. მაგრამ უბედურება იმამია, რომ ყო-
ველი პაჭარა ერი, ყოველი პაჭარა ქვეყანა-სახელმწიფო, და ასეთი
ერი-ქვეყანა-სახელმწიფო საქართველოც, - თავისი ისტორიის, თავისი
გეოპოლიტიკური მდგომარეობის შვილია, რაც იმას მიწმობს,
რომ რაც, ასე ვთქვათ, "კარგია" ფინეთის სამინათო თუ სავა-
რეო პოლიტიკის წარმოებისათვის, შეიძლება სრულიად "უვარგისია"
საქართველოსათვის, ვინაიდან - როგორც ვთქვით - საქართველის
სამინათო და სავარეო პოლიტიკური მდგომარეობა არსებითად გან-
სხვავდება ფინეთის სამინათო და სავარეო მდგომარეობისაგან არა
მარტო დღესდღეობით, არამედ მამინათ, როცა ფინეთმა, პირველიად
თავის ისტორიაში, 1917 წლის 6 დეკემბერს გამოაცხადა ფინეთის

სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა და სუვერენიტეტი. მაგრამ, მიუხედავად აღნიშნული და სხვა განსხვავებებისა, - ერთი რაიმეს სწავლა მაინც შეგვიძლია ვინეულისაკან: ესაა ფინელი ერის "ნიუნი"-ნიუნი ინფრანგების ყველა სხვა ინფრანგებზე მაღლა დაყენება. წარმოიღვინეთ, თვით ფინელი კომუნისტების ღილი უმრავლესობა, როგორც ჩანს, სამშობლოს ინფრანგებს უფრო მაღლა დაყენებდნენ, ვიდრე "კლასიკური" ანუ "ინფრანგონიანობის" იდეას, რომლის ერთ-ერთი ფაქტი შეიძლება იყოს ფინეთის მინიკან სექციის მინისტრის-კომუნისტის ღილის განცხადება: - მე ვარ კომუნისტი, მაგრამ "ფინელი კომუნისტი!"

ლ. XV.

გეოპოლიტიკურად იგი განსხვავდება ფინეთსა და საქართველოს შორის:

მართალია, ფინეთის "შურგმი" = დასავლეთით შვედია-ნიურვეგია მღებარეობს, რომელსა "შურგმი" დასავლეთის ღილი სახელმწიფოები ღვანან, რომ რუსეთის ექსპანსიას განსაზღვრული ჯებირი აღმარაონ მაგრამ, როგორც აღვნიშნეთ, ფინეთის განსაზღვრული პომოგენური ერთეულია გეოგრაფიულად და ერთვინულად, ანუ შედეგულში მივიღებთ იმ ფაქტს, რომ ფინეთის დასავლეთი საზღვარი უმეფხად შვედია-ფინეთს შუა მღებარე ზღვის უბეა, რაც თავისებურ ბუნებრივ საზღვარს ქმნის, ხოლო ფინეთის მინახლეობის 95,2 პროცენტი ფინელებია. გეოპოლიტიკურად კავკასია - კავკასიონის ღილი და პაჭარა ქელებით - ბუნებრივად, მუდარებით, კარგადაა დღვილი ჩრდილოეთიდან და სამხრეთიდან, ხოლო აღმოსავლეთ-დასავლეთით კასპიისა და შავი ზღვა ბუნებრივი საზღვრებია. მაგრამ ამ ხელსაყრელ ბუნებრივ გეოგრაფიულ პირობებს ძირს უთხრის მინახლეობის არაპომოგენურობა, რაც ქართველი, სომეხი და აზერბაიჯანელი ერების არსებითად განსხვავებულ პოლიტიკურ მიმანდასახულობაში გამოიხატება.

საქართველო, ქართველი ერი - ჩვენი სამიწათსახ-წლოვანი ინფორმის მანძილზე - ყოველთვის დღილობდა: მ ე ე ნ ა რ ჩ უ ნ ე მიახახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა და სუვერენიტეტი, რისთვისაც ჩვენმა ერმა მღვა სინხლი დღვარა; და დღვანაც, მჯერა, ქართველი ერის ღილი უმრავლესობა საქართველის დამოუკიდებლობისა და სუვერენიტეტის ინეუ-დღვინისაკენ მიიხწრაფვის, რომლის იღური ჩინაღვანია 1918 წლის 26 მაისი, რიცა საქართველომ, ქართველმა ერმა, 117-ი წლის უხეი მავინობის შემღვე, ინეუ აღაღვინა სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა და სუვერენიტეტი.

სომეხეთი, სომეხი ერი, რომელსაც, უღვთა, ღილი სახელმწიფოებრივი ინფორმია გააჩნია, დაწყებულ მე-11 საუკუნეიდან გაქრა როგორც დამოუკიდებელი და სუვერენული სახელმწიფო, და ამ პერიოდში იმღვინაღ შეერყა თავისი ერთვინული ძალის რწმენა, რომ მისი სახელმწიფოებრივი და ერთვინული ბელი რუსეთის იმპერიის ბელს გაღააჯატვა, და ვერ შეხბლო ჩაიმი ხაერთი ენის გამოჩახვა კავკასიის მეორე მინახლევე "ღილ" თუქეთის სახელმწიფოებთან, რაც დღემღვე გრმეღვება.

აშენობიდან, აშენობიდანული ერი ვი გადაჯაჭვულია ეროვნულად და რელიგიურადღი თურქეთთან, თუმცა თურქეთი აშენობიდანს "ხავა-ჭრი იბიქვად" იყენებდა და იყენებს რუსეთთან ურთიერთობის ხაქ-მეში, როგორც ეს მიხდა, მაგალითად, უკანასკნელად 1920 წელს, როცა თურქეთმა დაეთანხმა რუსეთს კავკასიაში "ხაერთი ინფერესების განაწილებაში", რომლის შედეგად ყველაზე უფრო დიდი შარალი ხაქართველიმ განიყადა, რომლის "მეირე" ნა-წილი თურქეთის, ხოლო "დიდი ნაწილი", დღევანდელი ხაქთია ხაქართვე-ლი, რუსეთის ბაჭონობის ქვეშ მიექვა.

LXVI.

"მოიღუთა რესპუბლიკა", როგორც ჩრდილოეთ კავკასიის ეროვნებათა დამოუკიდებელ სახელმწიფოს ეწოდებოდა 1918-1920 წლებში, გეო-გრაფიულად, მართალია, კავკასიის ქედის ჩრდილოეთით "ლია" ყოველი ჯერის დამპყრობლებისათვის, მაგრამ ეთნოგრაფიულად კა-ვკასიის ერებისა და ეროვნებების განუყოფელი ნაწილია, და პოლი-ტიკურად უფრო აშენობიდანული ერის "თურქოფილიზმს" იზიარებს, რომლის დროს, გახავებია, რელიგია უმნიშვნელო როლს აჩ თამა-შობს. მაგრამ ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ ჩრდილოეთ კავკასიის ეროვნებებში, უთუთ, საფუძველი აქვს ქართველი ერის, ხაქართვე-ლის მისწრაფებას დამოუკიდებლობისა და სუვერენობისათვის.

LXVII.

როგორც ვხედავთ, კავკასია ეთნოგრაფიულად მრავალფეროვან ნიხს მოგვაკინებს, რომელთა ცალკეული მინაკვეთი - ერთი მხრივ - ხაერთი კავკასიურ პარამიონიულმაზს ამყავნებს, ხოლო - მეორე მხრივ - წერო-კობი-წვერას იგავ-არაკს მოგვაკინებს. ამდენად, - თუ კავკა-სიელ ერებსა და ეროვნებებს სურთ თავიანთი ცინაობის შენარჩუნება და განვითარება - მხოლოდ ერთადერთი გზა არსებობს:

1. ხაქართველის, სომხეთის, აშენობიდანისა და მოიღუთა დამოუკი-ღებელი და სუვერენული სახელმწიფოების ისევე აღდგენა, როგორც ეს იყო 1918-1921 წლებში; და
2. კავკასიის კონფედერაციული სახელმწიფოს ისევე შექმნა, როგორც ეს იყო, მეფად ხანმოკლე დროს, 1918 წელში.

კავკასიის ერებისა და ეროვნებების ამგვარი სამინიო პოლი-ტიკა შეხადებელია განხორციელდეს მხოლოდ მაშინ, თუ ჩვენს მეუ-ძღვმე ჩვენი მეზობელი ხაში "დიდი სახელმწიფოს" - რუსეთის, თურქეთისა და სპარსეთის დარწმუნებას იძამი, რომ მათ ინფერესების შეღის კავკასია იყო პომოგენური სახელმწიფო მათ შორის, რასაც დიდი დროს თამამი შეუძლია, როგორც "მუფერულ სახელმწიფოს", მხოლოდის ამ რეგიონში მშვიდობიანობის შენარჩუნების ხაქმეში.

LXVIII.

და ამ მხრივ, ამ მიმართულებით, ე.ი. კავკასიის ერებისა და ეროვნებების კონფედერაციულ სახელმწიფოს ხავარეო პოლიტიკაში, უთუთ, ხაყურადღებოა ჩვენთვის "ფინეთის მაგალიტი", თუმცა, როგორც აღინიშნეთ, კავკასიის ერებისა და ეროვნებების - ჯერ - კონფედერაციის შექმნა, და - შემდეგ - რუსეთ-თურქეთ-სპარსეთის ამგვარი პოლიტიკის ხარგებლიანობაში დარწმუნება-გავილდებით უფრო

რთული და მრავალფენიანი საქმეა, ვიდრე ფინეთის თავიბუნური "მირიგება რუსეთთან".

LXIX.

მაგრამ კავკასიის ომის დამოუკიდებელი და სუვერენული სახელმწიფოს - საქართველოს, სომხეთის, აზერბაიჯანისა და მთიულთა - შექმნის და - შემდეგ - ამ სახელმწიფოთა კავკასიის კონფედერაციაში გაერთიანების აღჭერნაწყვი არ არსებობს თუ კავკასიის ერებსა და ეროვნებებს ხურთ შეინარჩუნონ თავთარი ვინაობა. და კავკასიის სახელმწიფოთა ამგვარი კონფედერაციის შექმნის მთელი სიმძიმე, ვეიქრობ, აწევდა და ღღინავდა აწევს საქართველოს, ქართულ ერს, ვინაიდან ერთიანი და განუყოფელი საქართველო, ჩემის აზრით, მხოლოდ მაშინ შესძლებს ჩვენი ეროვნული მუიბის, ვინაობის შენარჩუნება-განვითარებას, თუ კავკასიის ერები და ეროვნებები ამგვარი მრწამსით გაიყუნებოიან.

LXX.

აი, ამგვარი აზრები დაბადა ჩემში ფინეთის ინფორიუმმა "ბე-ღამა" თუ უმღეობამ შიმღინარე აუუენეში, თუმცა "ბელი" აქ არაფერი მუაშია: - ფინეთმა რომ თავიიი სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა და სუვერენობა, ასე თუ ისე, შეინარჩუნა, ეს ფინელი ერის გმირულ შრომებებსა და შირმჭერეულერ ღიშობაწყობას უნდა მიუერროს; და ჩვენთვისაც, ქართველებიისთვისაც ეს რომ წახაბაძი მავალითია, ამაში, ვეიქრობ, ორი აზრი არ შეიძლება ანხებობღებს, თუ ჩვენ ჩვენი ეროვნული მუიობა და ვინაობა გვხურს შევინარჩუნოთ.

LXXI.

"ფინეთის მავალითი" იმის ხაბაბს ხიმ არ იძლევა, რომ ხაქართველომ, ქართველი ერის, განხაკურებში პოლიციურმა მოღვენებმა, პირველ ყიდისა, ხიმ არ უნდა ხაქართველოს, კავკასიის მოვლა-მავრონიბაზე იზრუნოს და, ხულ ცოცხა, "თავი შეიკავოს" ჩვენი მუიობელი "ღიღი სახელმწიფოების". "ჭკუის ხნაველობისაგან", თუ ეს სახელმწიფოები: აღიარებენ ხაქართველოს, კავკასიის დამოუკიდებლობასა და სუვერენობას, როგორც მშვიღიბიანიობის მთავარ ფაქტორს მხოლოდის ამ რეგიონში?.. მთელი ჩვენი ძალღნი იმისავენ ხიმ არ უნდა წარუშაროთ, რომ აღნიძნული "ღიღი სახელმწიფოები" დავარწმუნოთ კავკასიის "მუფერული სახელმწიფოს" არხებობის ხარგებლიანიობაში; რაც მათს ინფერხებშიც ვი არ ერინააღღეება, არამედ - პირიქით - მათს ინფერხებშიც მელის, თუ მათ ხურთ მშვიღიბიანიობისა და სხვაბიღურობის შენარჩუნება კავკასიაში?..

თუ ამგვარი "რეგიონალური" პოლიციკა, თანამედროვე ჟენიკიხა და მეღნიერების მიღწეების ხანაში, კავკასიის ხაკიისის გაღაწყვეტხაიხ "გლობალური" მახმვაბიო მიოხიხვს?..

აი, აზრები, რომელიც წამოჭრა ჩემში "ფინეთის მავალითმა", ფინეთისა, რომელმაც - ღიღი მხხვერპლის გაღებოთა და ღიღი ღიღიღიღიღი ხელღენებში - შესძლი თავიიი სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობისა და სუვერენიობის შენარჩუნება.

LXXII.

ხელი მაქვს ი. შაბიღამვილის ნარკვევი - "საქართველის ხხრ ღიღი ხამამული იმის - 1941-1945 - წლებში", რომელიც, 1977 წელს გამიიღი იბიღისში. ავეგროი,

სხვათა შორის, წერს, რომ მეორე მხივლი იმში საქართველოდან მო-
 ნაწილობა მიუღია "შვიდახი-ათახზე მეც მეომარს" და აქედან, დაასლი-
 ბით, "სამახი-ათახზე- მეცი" ხასში აღარ დაძრუნებულაი. თუ მივი-
 ლებთ მხედველობაში იმ ფაქტს, რომ მეორე მხივლი იმის წინაპერი-
 ოლში საქართველოს მისახლეობა სულ სამ-მოლიონ-ნახევარს უტოლდა,
 მაშინ გამოდის, რომ საქართველოს მისახლეობის ყოველი მეხუთე
 კაცი, შავშებ-ქალბ-მისხეობის ჩათვლით, იმში გაუწვევით, რაც
 განსაკუთრებით მეფად ღლია თუ იმასად მივიღებთ მხედველობაში,
 რომ საქართველოში ფრინფი არ ყოფილა. ფინეთმა კი, რომელმაც,
 როგორც ავლიმნეთ, 1939 წლიდან 1944 წლამდე ორჯერ აწარმოა
 იმი რუსეთის წინააღმდეგ და რომლის მისახლეობა მეორე მხივლი
 იმამდე დაახლოებით საქართველობით სამ-მოლიონ-ნახევარი სული
 იყო, რუსეთთან იმებში, 1939-1944 წლებში, სულ დაკარგა 90.000-სი
 კაცი, ე.ი. თითქმის ოსჯერ უფრო ნაკლები, ვიდრე საქართველომ.
 წარმოიღვინეთ, თვით ამერიკის მეერთემულმა შვაჭმმა მეორე მხივ-
 ლი იმში - ევროპისა და აზიის ფრინფებზე -, თავისი მაშინდელი
 თითქმის ორასი-მოლიონი მისახლეობიდან, სულ დაკარგა სამათო-ათა-
 სი ჯარისკაცი, ე.ი. იმდენი, რამდენიც დაკარგა ჩვენმა პაფარ ხა-
 შიმოლო საქართველომ!.. და ჩვენი იხტირიული "მელის უკუშმა ტრია-
 ლი" იმაშიდ მდგომარეობს, რომ ათასობით ქართველობა სწორედ ფინე-
 თის ფრინფზე დაიღუპა, ე.ი. რუსებისხვან დაპყრობილი პაფარ ხა-
 ქართველის შვილები იბრძოდენ რუსებისხვან პაფარ ფინეთის დაპყრო-
 ბისათვის!.. აი, როგორ დაგვეინის იხტირიად კი: ქართველი ჯარისკა-
 ლები იძულებული იყვნენ ებრძოლათ ფინელებს წინააღმდეგ, რომლებ-
 ხაც სხვა არაფერი სურდათ და სურთ თუ არა თავისი ეროვნული თა-
 ვისუფლების შენარჩუნება!..

LXIII.

და რა მიიღო საქართველომ "უფროხი ძმის" ან, ჯირჯ ორჯელის
 გამოთქმა რომ ვისმართ, "ლიდი ძმის" ამვეარი ეროგულებისათვის? -
 - მიიღო ის, რაც მას გააჩნდა იმამდეც: სამჭოთა საქართველო ღლეხაც
 ისევე მოსკოვის განუკითხავი მაცონობის ქვეშაა, როგორც იყო მე-
 ორე მხოლოი იმამდე.

ქარლო ინხანრიძე
 პარიზი, 1985 წელი, მეორე მხივლი
 იმის დამთავრების მე-40 წლისთავი

(WELTALMANACH, 1985; Spiegel, 1985; SZ - 1985, etc.).

"ყოველ ხალხს მუდამ აქვს უფლება სრული თა-
 ვისუფლების პირობებში განსაზღვროს სამინაო
 და ხაგარე პოლიტიკური ხედაუბი გარედან
 ჩაუტედალ".

ევროპაში უშიძრეობისა და
 თანამშრომლობის თათბირის
 დახვეწილი აქტი (1975 წ.).

I.

ევგენი გეგეჭკორი არის ერთგრი ის ღიდი პოლიტიკური და საზოგადო მოღვაწეობანი, რომელმაც მთელი თავისი ენერჯია, ცოდნა და გამოცდილება შეხწირა საქართველოს დამოუკიდებლობისა და სუვერენიტის ისევე-ადღევნის საქმის-საქართველოში და პოლიტიკურ ღვრივილობაში, უმოავრხად საფრანგეთში.

II.

ავღინმნავთ რა ევგენი გეგეჭკორის დაბადების ახე-მეხეთუ წლისთავს, მოვიგონით მისი ცხოვრებისა და მოღვაწეობის ზოგიერთი მოთავარი მომენცემი: ევგენი გეგეჭკორი დაიბადა 1882 წელს და კარდაიღვადა, 74 წლის ახაკემი, 1954 წლის 5 ივნისს, პარიზში, და დაკრძალულია პარიზის ახლის-მღებარე დაბა ღვეილის ქართულ ძმათა სახაფხაობე, ხაღვ კანისევენემენ საქართველოს უახლესი ისტორიის ისეთი გამორჩენილი პირთენემები, როგორიცაა, მაგალითად, დამოუკიდებელი საქართველოს პრეზიდენცი და მოთავრობის თავჯღომარე ნოე ყორღანი, დამოუკიდებელი საქართველოს მინისტრები და ხხეები, რომელმამე ღიდი წველი მიღვანეს საქართველოს დამოუკიდებლობისა და სუვერენიტის ისევე-ადღევნაში.

III.

ევგენი გეგეჭკორი იყო საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტიის ერთგრი ღიღრაგანი, მევის რუხეთის სახელმწიფო სათაობროს ღეკუფავი; და სახელმწიფო სათაობროში არაერთხელ გამოიღა რუხეთის იმპერიის ქვე მოქვეული დარგრული კრემის უფღემების დახაფვადა, განსაკრემის ცინეთისა და პოლინეთის ინფრუგების დამღველად. ევგენი გეგეჭკორი, 1917 წლი თებერჯლის ღემოკრატიული რევოლუციისა ღროს და რუხეთში იქემობროს კაღვრიაღების მემღე, - აქტიურ მონაწილეობას ღემულობდაკავკასიის კრემისა და ერთენემების, პირველყოღისა, საქართველოს, ქართველი ერის სუვერენული უფღემებისათვის მრძოლაში, რაღ წარმადეგმით დამთავრდა 1918 წლის 26 მაისს, როღ გამოყხაღდა საქართველოს დამოუკიდებლობა და სუვერენობა და საქართველი, როგორც სახელმწიფო, ისევე გამოიღა საერთაობრობის ახპარემღე.

IV.

ევგენი გეგეჭკორი იყო დამოუკიდებელი საქართველოს მოთავრობაში საგარეო საქმეთა უფღელი მინისტრი 1918 წლიღან 1921 წლამღე, ხოლო როღ 1921 წლის თებერჯალ-მარგმი დამოუკიდებელი საქართველი დაიპყრო საბჭოთა რუხეთის წიღელმა არმიამ,

ევგენი გეგეჭკორი, საქართველოს დამფუძენებელი კრემის დღღენიღეგმით, ნოე ყორღანიას მოთავრობასთან ერთად, წარგზავენიღ იქნა უხხოეთში, რომ განერგმი მრძოლა საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის. ევგენი გეგეჭკორი, ნოე ყორღანიას მოთავრობასთან ერთად, საფრანგეთიღან(პარიზში), მთელი თავისი სიღოღხღის განმავღობაში განაკრემობდა ბრძოლას დამოუკიდებელი საქართველოს ისევე-ადღვენისათვის, როთღ მან პირნათლად შეასრულა, მოთავრობის სხვა წერებთან და პოლიტიკურ ემიგრაციასთან ერთად, საქართველოს დამფუძენებელი კრემის დეაღღემა, დამფუძენებელი კრემისა, რომელიღ არქეული იყო საქართველოს მოხახლეობის მიერ ნამღღელი ღემოკრატიული არქენემების გმით.

V.

მავრამ ევგენი გეგეჭკორი იყო არა მარგო ღიდი პოლიტიკური მოღვაწე, არამეღ ის, ამახსთანავე, იყო ქემმარიღვად ღიდი ჰუმანიური აღამიანი, რომელიღ ყოველი ქართველი პოლიტიკური მოღვაწისათვის, ყოველი ქართველი რიგითი პოლიტიკური ემიგრანციხსათვის - თავისი დარზახიღერი, ღინჯი, აუქქარემული, ჰრისხა და ღზინის გამზიარებღერი კრემიშით - "სულიერი მამის", "სულიერი მეგობრობის" განსახიერება იყო. ამიღომ იყო, რომ ყოველ ქართველი - თუ ის როელი პრობღემის წინამე იღვა, და უხამშობლო პოლიტიკურ ემიგრანციხსათვის ამკვარი პრობღემემი გამოღღეველი იყო - მამინევე მოამერემღენ ხიღმე "ჩვენს ევგენის", რომ მიხგან არა მარგო გონიერი დარიგება, არამეღ მამამიღერი, მეგობრული "სიბოღე" ევრძნით. ამიღომ იყო, რომ - როღ 1954 წლის 5 მაისს, - ევგენი გეგეჭკორი, მთულღნელად, გულის ინფაქტი გარდაიღვადა, მთელი პოლიტიკური ემიგრაციი ხეღღამ მიიღვა.

მავრამ არა მარტო ქართული პოლიტიკური ემიგრაცია: ევგენი გვაგუტკორის გარ-
დაუვადებამ დაამწესა კავკასიის ყველა ურისა და ურეგების, კიდეც მეჭი,
რუსი პოლიტიკური ემიგრაციის წარმომადგენლები, რომლებიც ღიდათ აფხაზედენ
ევგენის გვაგუტკორის პოლიტიკურ მოღვაწეობას მთელი რუსეთისა და კავკასიის
მამყობითა, რაც ვამისხხეს მათ მათს წერილებში, სხვაგვარად თუ ღვაქებში.
აი, რამდენიმე ამინაწერი ქართული მოღვაწეობის წერილებიდან, რომლებშიც
გამუქებულა ამ ჩვენი ღიდი პოლიტიკური მოღვაწის პირებზეა.

VII.

"განვემორდა საუკუნოდ ევგენი გვაგუტკორი. დაეკარგეთ - მისმა სახლობამ
ძვირფასი უფრისი; მისმა მოყვარული ხაყვარული მოყვარე; მისმა პარტნიორი
ღიდი ხელმძღვანელი; საქართველოს მთავრობამ უხელოში - მისი უნიტიკურები
მინისფრის; ქართველმა ერმა მისი ღირსებული წარმომადგენელი ევგენის წინაშე
და მის დაურკუნვან უფლებათა აღდგენისათვის დაუდალავი და დაწმინდული მეგ-
რძე", - ახე წერდა, სხვათა შორის, ჩვენი ცნობილი პოლიტიკური და სამოგვლო
მოღვაწე მიხეილ(მისაკი) წერილები. "გვაგუტკორი - ამბობს პრიფესორი მიხეილ
წერილები - ნიშნავს 'წმინდა გიორგის ყმას', ე.ი. მხაზურს, რაინის თეორი
ვიორგისა - საქართველისი, ხილი თეორი გიორგი იყო ჩვენი დამოუკიდებელი
სახელმწიფოს ღერძი".

VIII.

ჩვენი ღიდი მოგვრევი და მწერალი გრიგოლ რომაქიძე კი ევგენის გვაგუტკორის
შესახებ, სხვათა შორის, წერს:

"სამეგრელო, ღელუი და მამული ევგენი გვაგუტკორისა, ძველი კლდეუის ნამი-
ერია. აქ იშვა 'იქრის ვერძი', რომელმა მთელს მხიფლიომი 'იქრის მასყული'
განგინა. უკანასკნელი ფესვეული გავება მხოლოდ კლდეუის 'ვერძის' მიხედვით
შეიძლება.

კოხეშიმა მოავლინა მეღვა - განაგრძობს გრიგოლ რომაქიძე - უნივერსალურ
ქალთა შორის ყველაზე უფრო თავისებური...სამეგრელომ მიგვინა...ღიდი ქიანელი,
კონსტანტინე გამახანურდია, ღემნა შენგულაია... ამ ქვეყანაში ახილია თვა-
ლები ჯერ ხაღისის ფრიბუნს და შემდეგში თვალხაჩინის სახელმწიფო მოღვაწე,
დამოუკიდებელი საქართველოს საგარე საქმეთა მინისტრს".

ევება რა ევგენი გვაგუტკორის ღიდიმდაფორ ნიჭს, გრიგოლ რომაქიძე წერს:
"ევგენი გვაგუტკორი შრღიდი იყო მეგრული ნაირობით. შრღილობა უმთავრესად
თავდაჭერა და თავდაჭერა მანძილის დაღვა: ღისფანისი. ევგენი ხელქვეობის
ქველად, რიგორც თანახმირს - ხელქვეითი ხელავდა არათანახმირს. მანძილი
თავისთავად გაყვანილი ხდებოდა, რადგან არ იყო ხამგახმული...თავდაჭერაში
მას ხელს უწყობდა სახის ცნობიკა. თვალში თვალს მამინ გყურება, როგა გი-
ცინებდა. ევგენი ვაყვანი იყო, გულადი. რღიჩევი, რუსეთის სახელგანმეჭმე-
ლი ფრიბუნის, მოციგობრობს: ურთულ, სახელმწიფო ლამაში, პურიმკვეციის ჯგუ-
ფი რომ გაღმეოქვა ჩემსკენ თავდასაღემად, უფრად გვაგუტკორი ამეფარა მძღ-
ური ფრინ და მისხულეში უკუიქნენი. გულადი ევგენი გამძღვლავიცი იყო: არა
მხოლოდ კერძი ცხივრებაში, პოლიტიკაშიაც. ევგენი ბევრს მუშაობდა, ბევრს
განიღიდა და მოელი ეს განღდა სამომლოდ - საქართველო იყო პირველ ყოვლი-
სა".

IX.

ევგენი გვაგუტკორის შესახებ - ელიზე შაფარიძე, საქართველოს ეროვნულღემი-
კრატული პარტისი ერთერთი ღიღერი, 1954 წელს, თურნად "ივერია-ში", სხვათა
შორის, წერდა:

"ამ კუთილი აღამიანის, კაცო-მოყვარე, ხაონი და თბილი ბუნების მქონე კა-
ვისი უფერმა გარდაღვალებამ, სპინგანურად, ღროვით, შეღვადა ქართულ ემიგრა-
ციამი დაშვარებელი სულიერი განწყობილება. მისი სიბოძა დაკარგული, გავიცი-
ბული ცხიღრის ირგვლივ ქართველთა ხაერთი სიბოძმ შემოიკრიბა, წმინდა ხან-
თად აინიო ქართული ერთობის კელამფარი, რომლის ხანაოქმებულე კვლავ გამი-
ჩნდა საქართველოს იხლორული ცხივრების სირღემეში ჩვენი სულიერი ერთობის
ციღხადი ძირები".

X.

და, მარტოაც, ევგენი გვაგუტკორი იყო აღამიანი, რომელიც თავისი პემანი-
ჭარული რწმენითა და არხებით უფრო ეროვნული, ვიდრე პარტული ერთობის
გამისახლებობას წარმიადგენდა, ე.ი., სხვა სიყვეუებით, მიხივის სილიანღემი-
კრატული პარტისი და ქართველი ერი ერთი მოღიანობა იყო, რად ჩვენითვის ღღე-

საე - ევგენი მუხარბიანი დაბადების ას-მეხუთე წლისთავზე, გენმაჩვენებზე-
ლია, რომ, პარტიული თუ უპარტიო პოლიტიკური მუხარბიანი-მედიაციებისა, - ში-
ვარი, ე.ი. საქართველოსა და ქართული ერის გარდაუვალი ინტერესები, უნდა
პარტიულ ინტერესებს არ შეეწყობოს, იმ მიზნით, რომ კიდევ უფრო ცხოვრების-
უნარიანი, ძლიერი ვახლეს "ჩვენი სულიერი ერთობის უცხადი პირები".

კარლ ინსარიძე
1987 წლის სექტემბერი, ლეილი

ვალკო ჯუღელი დაბადების 100 წლისთავი

მისიელ მანამდე, - საქართველოს ეროვნულდემოკრატიული პარტიის დამფუძნებელი,
დამოუკიდებელი საქართველოს დამფუძნებელი კრების (პარლამენტის) ხელმძღვანელი,
- როგა ვალკო ჯუღელი - საქართველო-სოციალისტური რევოლუციის მემკვიდრე -
მისხუნებებს აკეთებდა, - შეხება: "მე ხარ მეორე გარდაბლი!"

აი, ახალი სახელმწიფო ეროვნული გმირი - ვალკო ჯუღელი - 37 წლის
ახავში გამთავადებულ სიღრმეებში მოღმევიკებდა. ის დაიბადა 1887 წელს შიშა-
ნის მამრადში, გლეხის ოჯახში. განათლება მიიღო ქუთაისის გიმნაზიაში, რომლის
დამთავრება ვერ შეხებო რევოლუციურ მოძრაობაში ჩაბმის გან, 1904-1905
წლებში. 1912 წელს ვალკო ჯუღელი შეხებო "სიმწიფის მიწების" გამოცემის
ჩამართვა სიღრმეში და წავიდა სახელმწიფო პედაგოგიკის უნივერსიტეტში.

აქტიური მონაწილეობას აღებულებდა რა სოციალდემოკრატიული პარტიის რევოლუ-
ციურ მოძრაობაში, ვალკო ჯუღელი ჯერ მოღმევიკურ ფრთას მიეხმრა, მაგრამ
როგა ის საქართველოში ჩამოვიდა და გავიდა საქართველოს სოციალდემოკრატიული
პარტიის, განსაკუთრებით თბილისის მუშების სექცია განწყობილებას დემოკრა-
ტიისადმი, მან ყოველგვარი კავშირი განწყობა მოღმევიკურად და მთელი მისი
დაუმრუტელი ენერჯიითა და გონა-გამოცდილებით ჩაება საქართველოს სოციალ-
დემოკრატიული პარტიის მუშაობაში.

ვალკო ჯუღელიმ ვალკო ჯუღელიმ ვალკო ჯუღელიმ ვალკო ჯუღელიმ ვალკო ჯუღელიმ
მანამ, რომელიც საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადების შემდეგ "სახალ-
გვარო" ვახდა. საქართველოს დამოუკიდებლობის პირველ ხანებში "სახალ-
გვარო" იყო ერთდღეობის მყარი ძალა, რომელიც უკომპრომიზო ოპოზიცია საქარ-
თველოს დამოუკიდებლობის როგორც მინავანი, ისევე გარკვევანი მტრებისაგან.
სოციალისტების არხენაობს აღება კი 1917 წლის 12 დეკემბერს, როგორც ცნობილია,
საქართველოს "სახალ-გვარო" და ამით ქართული სახელმწიფო შეიარაღებული
ძალების დღე იქნა აღიარებული. დღეის ვალკო ჯუღელის დაბადებულა იმ პე-
რიოდში, როგა ამიერკავკასიიდან მიიღონიანი დემოკრატიული რუსის ჯარი რე-
სთისაკენ მიემართებოდა და ჯარის მშვიდობიანად გაყვანა ჩვენი ჭრილობი-
დან დღე ირგვინიანდებოდა და პოლიტიკურ სიტუაციებს მოთხოვდა. ვალკო ჯუღელიმ,
საქართველოს სახალ-გვაროში ამ შეხენიანებებზე ხელმძღვანელებდა და მეთაურდა.

ყველა ეს სიმძლე ვარდალახა და რუსის ჯარი გავიდა საქართველოს, ამიერ-
კავკასიის ჭრილობიდან. "ვალკოს ცხოვრება - წერს დ. მანამდე - ამ ხანაში
არის ჩვენი ქვეყნის დაუდგენილი მძილის ისტორია: არ ყოფილა სამშობლო,
რომ ვალკო წინ არ ვალდებოდა და საქართველოსაკენ მიმართულ ჭყობიანობის
ათვის მქრელი არ მემდროს. გავიხსენოთ რუს-მოღმევიკთა მანდების შემოქ-
რა აფხაზეთ-სამეგრელოში, დუშეთში, ისეთში, და ვალკოს როგი მათ შემხებრა-
ში; გავიხსენოთ სიმხეთის ომი, მძილა დენიკონთან, სამჭოთა რუსეთის ჯარები
პირველი შემოქრა წითელი ხილით, 1920 წლის გამაფხულებზე, სიღრმეში, კოქრი..."

ვალკო ჯუღელი საქართველო-სამჭოთა რუსეთის ომის დროს, 1921 წლის ადგე-
ვალ-ფარში, ხანძრის მიღამებში დაიჭრა. 18 მა. რეს, დამოუკიდებელი საქარ-
თველოს მოაქრობასთან ერთად, ის ჭოვებს საქართველოს და თავი შეაფარა საფრან-
გეთს.

მაგრამ მისი ვარება ემიგრაციაში შეუძლებელი ვახდა: ვალკო ჯუღელი
ხურდა საქართველოში დაბრუნება და მძილის გაგრძელება და მპყრობი მტრის წი-
ნადადებდა. და მართლაც, ვალკო ჯუღელი წავიდა საქართველოში და მაშინვე ჩა-
ება 1924 წლის აგვისტოს აჯანყების ორგანიზაცია-მომხელეებში. მაგრამ ვალი-
კო ჯუღელი 1924 წლის 6 აგვისტოს, აგვისტოს აჯანყების დაწყების რაღაც ხანში
კვირით აღრე, შეიპყრეს მოღმევიკებმა, და, მიუხედავად იმისა, რომ მას აგვის-
ტოს აჯანყებაში მონაწილეობა არ მიუღია, ვინაიდან იგი იმ დროს ციხეში იჯდა,

ვლიყო ქუდიანი გამოყვანები ჩეკის ხარდაფეხიდან 30-მ ავცილებს, დამო, დაპ-
 ვრიფხე. ჩეკის ხარდაფეხში მყოფი პოლიციური პატიმრები მოიკონებდნენ, რომ
 როცა 30 ავცილებს, დამო, ვუხელები დასახელებად გაჰყავდა, სახიკვილო
 განწირულებიდან ყველაზე უფრო კარგად იხმირდა ვალიკო ქუდიანი ხმა - "გაუმარ-
 ხის საქართველოს!..."

ვალიკო ჩუბინიძე
 პარიზი, 1987 წლის ავცილები

ნიკო ურუშაძის დაბადების 87-ე წლისთავი

I.

ნიკო ურუშაძე, საქართველოს სოციალისტ-დემოკრატიული პარტიის ერთერთი
 ლიდერი დაიბადა 29 ნოემბერს, 1900 წელს, ოზურგეთში. მამამისი იყო ურუშაძე
 და დედამისი მარია ჩხაყავაძისძის ასული ლილი გულისხეური ზრდილენ თვინიან
 ბავშვებს. ქართულ საზოგადოებისათვის ემიგრაციაში, მავალითა, კარგად ცნ-
 ბილია ნიკოს მამა, პოეტი ხევერიანი ურუშაძე, რომელიც 1905 წლის 25 ხევერ-
 ბერს დაიბადა ოზურგეთში, შემდეგ მისხდა ემიგრაციაში და ცნობილი გახდა აქ
 როგორც პოეტი. ნიკო ურუშაძე იმულებული გახდა საქართველო დასტოვებია 1926
 წელს, როცა იგი, როგორც თვითონ მოგონებებს, სპეციალური დედაუბოთ მიკვი-
 ნებულ იქნა პარიზში როგორც საქართველოს სოციალისტ-დემოკრატიული პარტიის
 წარმომადგენელი უცხოეთში, რის შემდეგ მათონი ნიკო ურუშაძე ცხოვრობდა პა-
 რიზში და ახლა კი ცხოვრობს პარიზის ახლოს-მდებარე ქართულ მამულში, დევილ-
 ში, და, მიუხედავად ხანდაზმულობისა, განაგრძობს თავის პოლიტიკურ მოღვა-
 წეობას.

II.

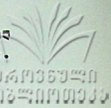
"ქუთაისის კლასიკური გიმნაზიის უკანასკნელი კლასის მიწავე ვიყავი, -
 მოვიხსნობს მათონი ნიკო ურუშაძე, - როცა ემსახურებდი ქართულ მეოთხე
 ქვეთა პოლკში, რომელხან - ოზურგეთისა და მისი მოღაბეების სხმადების,
 მიერ აღებამდე - მეოთხეობდა, აქ საფრანგეთში გარდაცვლილი, იმითაი ქართვე-
 ლი, პატიოფი და მხედარი, - პოლკოვნიკი სიმონ წერეთელი. 1918 წლის 26
 მაისის წინააღმდეგში კი მეოთხეა დაინიშნა ცნობილი რევოლუციონერი, პოლ-
 კოვნიკი ვიქტორ ინჭირველი. საქართველოს დამოუკიდებლობის გამიცხადების
 ამბავი მე გავიგე ჩემს ათახეულში, სოფელ მახეში. იქვე აღმომცეს, რომ
 სახაკარაღმე, ხალც მამინ ქართულ-ისმალთა ფრინფი ვალიკო, უკვე მისხლი-
 ყვენ გერმანული ჯარისკეცები, რომლებიც, იმავე ვაღმომცით, ჩვენი ჯარის-
 კეცების წინ იღვენ სხმადების პირისპირ. სხარულთან ერთად ირვე ამბავმა
 გამაოფა: დაუჯერებლად მივიჩნიე სხმადეთის მოკავშირის - გერმანელების -
 ჩვენს მხარეზე აღმჩენა. ავიღე ნებართვა და სახაკარაღმე წავალი, და იქ,
 ჩემი თვალთვინახე, წინა ხამზე, ერთი-მეორეხავან დამორბეული გერმანელი
 ჯარისკეცები. დავრწმუნდი იმაში, რომ ამიერიდან სხმადული ფიციკრად ვერ
 დაგვარბეველენ. და - მეორე მხრივ - იმელი მიმეცა, თუ ჩვენ სხელი ძლიერი
 სახელმწიფო, როგორც გერმანია იყო მამინ, გვეხმარება, ჩვენს დამოუკიდებ-
 ლობას კარგი პირი უჩანს".

III.

"ჩემის რწმენით და ცნობით, ქართული მიწინავე საზოგადოება ღიხინანია
 დამოუკიდებლობისკენ მიიხრჩაფვიდა და, რევოლუციის პირველ დღეებში, მას
 დლითიღე მიუღდა. მახეებისათვის ეს მოვლენა მაინც სხელიად მიუღღენელი
 იყო, და ეს, უღათ, საჭიროებდა ამ მოვლენაზე საჭირო ახხან-განმარცხების
 მიღებას, რაც მძღავრმა სოციალ-დემოკრატიულმა პარტიამ მოკლე დროში განახარ-
 ცილა." "გახაკარია და განხაცევიტრებელი იყო ის აღფროვანება და განხაკუო-
 რებული ერივნულ-მოქალაქობრჩივი ღიხიპინა, რომლითაც თავის ეროვნულ დამი-
 უკიდებლობის აღღვენას შეხედა ქართველი ერი."

IV.

ეხება რა საქართველოს პოლიციურ ცხოვრებას საქართველოს დამოუკიდებლობის
 გამიცხადების წინა პერიოდში, ნიკო ურუშაძე ამბობს:
 "ცნობილია, რომ ამ საუკუნის დაწყების საქართველოში ფაქციურად არხებობდა
 მხოლოდ ირი პოლიციური პარტია ამ სიყვების თანამედროვე და დემოკრატიული
 გაგებოთ. სხინი საქართველოში ან უცხოეთში რეკულარულად მართაღვენ კონფე-
 რენციებს, ხალც ამუშავებდენ პოლიციურ პროგრამას და სამოქმელი ფაქციას.
 აგრეთვე ირჩევედნ სახელმძღვანელი ირგანიებს." "ნიკო ურუშაძისა მეოთხე-

ბლა არა მარტო ქართველ სოციალდემოკრატებს, არამედ კავკასიელებსაც. ქართველ სოციალისტ-რევოლუციონერებსაც პარტია კი წარმოადგენდა სპეციფიურ ქართულ პარტიას, არაუბოვებს არ არის ხალხი ის, რომ ამ პარტიამ ქართული ეროვნული თვითმ-განმათავისუფლებელი, პოლიტიკური გათავისუფლებების საქმეში შეხამდნენ, დადებითი როლი ითამაშა. ათეული წლების განმავლობაში, არჩილ ჯარჯაძესა და ნიკო ყორღანიას შორის წარმოებდა, ეროვნული საკითხის წარმემი, განუწყვეტელი იღვრი, ხშირად, მწვავე პოლიტიკური პირობები, რაც მამინდელი ქართული საზოგადოებრივი აზროვნების ძირითადი და გადამწყვეტი პრიზმა იყო."

"იხსიროთ სიმართლეს მოკლებულ იქნება იმის მსჯელობა, რომ ამ ირ პარტიიდან რომელიმე იმთავითვე საქართველოს დამოუკიდებლობის იდეა წამოეყენებოდა. ეს მათ რომ მოეხერხათ, მისი ამჟამა ქალაქმა წარმოუდგენელი იყო, რადგან ამახ, უეჭველად, რუსეთიდან დარბევა მოყვებოდა." "საქართველოს სოციალისტ-რევოლუციონერებსა პარტიას, იფიციურად, დამოუკიდებლობის იდეა არ წამოეყენებოდა შემთავისუფლებული მისაზრებების გამო. მაგრამ ჩვენი პარტია, როგორც რუსეთის გენერალურ, ისე ადგილობრივ ხელისუფლების მიერ, აგრეთვე საზოგადოებრივი აზრით, - მინათლელი იყო სეპარატიზმების პარტიათ. ეს იყო ჩვენი ყოველდღიური, ყოველყამის, მაგრამ იღვმადი შრუნვის საგანი".

V.

"თანამედროვე დიდთ განვითარებულ ფექნილოგიურ და ინფორმაციულიზაციის ხანაში, - ამბობს ნიკო ურუშაძე - მე ვუხერხებელი ქართველ ახალგაზრდობას დაუფლებოდენ - ერთის მხრივ - თანამედროვე ეროვნულ სახელმწიფოს განმეკიცები-სათვის მიუღივებელ მადლ ფექნიკას, და - მეორეს მხრივ - მეცნიერული სუ-მანისარული მეცნიერებანი, ამ ხაუკუნის ჩვენი ეროვნული განმთავისუფლებე-ლი მოძრაობის ნამდვილი, სწორი ისტორია, რათა შეხედონ ცრუ-ფხველ საბჭოთა ისტორიის უარყოფა.....ამ დიდ ძებრებისა და მოვლენების მოლოდინში, ვუხერ-ვებ ქართველ ერს მზად ყოფილიყოს და თავის თავდალებით, მხნეობით, მადლი პოლიტიკური მეგნებით, პოლიტიკურ-ეროვნული მოლიანიობით, როგორც ეს ქნეს წინა თაობებმა, ამ მოხალენელ ქარეხილში, ქართველი ერი ფიქიურად გა-დაეჩრინოს და ის თავისუფალ, დამოუკიდებელ ერთა საერთაშორისო ოჯახში შე-ყავნოს".

VI.

მიუხედავად იმისა, რომ მაგონ ნიკო ურუშაძემ აღნიშნული აზრები, ჯერ კიდევ, საქართველოს დამოუკიდებლობის გამიგხალების 50-ე წლისთავზე, ე.ი. 1968 წლის 26 მაისს, გამოქვეა, დღესაც ჩვენთვის გზისმარკებელია.

მამ, ვუხერხეთ ჩვენს აწ დამსახურებულ პოლიტიკურ და საზოგადო მოღვა-რეს - ნიკო ურუშაძეს - დღევრძელი ცხოვრება.

კარლი ინახაროძე
 დევილი, 1987 წლის სექტემბერი
 =====

"ღ ე ვ ი ლ ბ ა"
 =====

დევილის ქართული მამულის, ქართული კერის წამიღვა-ხუი წლისთავთან დაკავში-რებით, კვირას, 28 ივნისს, 1987 წელს, დევილის ქართულ მამულში ჩიხარდა ღ ე ვ ი ლ ბ ა, რომელმაც დაეხწრა რამიღვა-ათამდე ქართველობა და ფრანგი დაპოყიებული ხეურები, უმთავრესად, დევილიდან, როგორც, მაგალითად, დევი-ლის მეტი ქალბჭონი მარიოონ მონჭანი და დევილის ეკლესიის მიძღვარი მღვდელ-ლი დენე.

"დევილიზის", ე.ი. დევილის ქართული მამულის დღეობის წელიწადი აღ-ნიშვნის შეხახებ, ქართული მამულის ახიციაციის აღმინისტრაციამ მიიღო დიდ-გენილება, 1986 წლის 29 ნოემბერს, რომელიც გამოქვეყნებულ იქნა ქართული ერ-ოვნული საბჭოს ოფიციალურ ორგანი - "მეზობლ საქართველოში" (პარიში, 1987 წელი, თებერვალი, ნომერი 2-20, გვ. 49-50), და რომელმაც, ხხათა შორის; ნათქვამია:

"1.1987 წლის 24 ივნისს, აღნიშნულ იქნას დევილის ქართული მამულის საბო-ღ-მეხუთე წლისთავი, სახელმწიფოში "დევილიზა".
 2. თუ იღვლა-თისი ივნისი კვირადღე არ არის, მაშინ "დევილიზა" ჩიხარდება

ყოველი წლის ივნისის უკანახკნელ კვირას."

ამის შემდეგ ქართული კერის ახლოიანობის აღმინისხრადიის პრეზიდიუმმა შეიმუშავა "ღვეილინის" ჩაფარების წესი და რიგი და დაპაფიყეების ფუქსტი, რომელიც ირი კვირით აღწე ვაქრულ იქნა პარტიის წმინდა ნინოს ექვენიადში და ღვეილის ქართული მამულის განცხადებების დაფაზე. აი ამ დაპაფიყების ფუქსტი:

ღ ა ვ ა ფ ი უ ე ბ ა
=====

ღვეილის ქართული მამულის ახლოიანობის აღმინისხრადიის გადაწყვეტფილბით, ყოველი წლის ივნისის უკანახკნელ კვირას აღინიშნება ღვეილის ქართული კერის დაარსების ღღე რიგორც "ღ ე ვ ი ღ რ ბ ა", ეინაიდან 1922 წლის 24 ივნისს, დაპოუილეპელი ხაქართველის ეროვნული შოპერობის უფღემაპობილბით, შეხყილღ იქნა ღვეილის მამული, რიგორც ქართველია ეროვნული კერა უხეოეში. და ღვეილის ქართული კერის 65-ე წლისთავთან დაკავშირბით, კვირას, 28 ივნისს, ღვეილის შაფოს ხაღინში, ვაიპარემა ნაღმი-ხაღლი,

ღ ე ვ ი ღ რ ბ ა
=====

უმარჩილხაღ ვიხიეღ დაეხწრით და მინაწიღეიბა მიიღით ღვეილის ქართული კერის 65-ე წლისთავის ამ შეკრებულბაში. ნაღმი-ხაღლი დაიწყება ღღინ პირვეღ ხაათზე, ე.ი. 13.00 ხაათზე. ამახიანავე რვენი თხვენაა შემღევი: ეიხაღ ხურღ დაეხწროს "ღვეილინ-ბახ", მიხი ხურვიღი ფეღფონით აღნიშობს ბაფონ ვიორგი ნიშაქეს (ფეღფონის ნიშერი: 60 - 84 - 14 - 57), რომ შეხაბამიხი ღღინიბიება იქნახ მიღებული ხაღლის მიშბაღეინიხათვის.

ღღმა პაფივიხეეშით,
ღვეილია ქართული კერის ახლოიანობის
აღმინისხრადია
ღვეილი, 1987 წლის 14 ივნისი
=====

აღმინისხრადიიხათვის ვაუეებარი მიბებების ვაპო, დაპაფიყების ეხ ფუქსტი შიკიურბებს არ "შიეწონაოწ რახაღ მიყვა დაპაფიყების შერიე ფუქსტის შეღეაენა და ფიხტი დარიგება. აი ამ დაპაფიყების ფუქსტიც:

ღ ე ვ ი ღ რ ბ ა

ღვეილის ქართული ეროვნული მამული 1987 წლის 24 ივნისს უხრღღება არხებობის 65 წელი .

ამ თარიღის აღხანიშნავათ, შაფოში მიხეოერეი ღქვენი თანამეამეღღენი ვპაფიყებენ შეგობრულ ნაღმიზე , კვირას 28 ივნისს 13 ხაათზე .

მხურვეღებს ვიხიეღ აღნიშინ ბაფონ ვ. ნიშაქეს
ფაღ : 6084.1457

À cet effet, vos compatriotes du Château de Deuille vous invitent
cordialement à un déjeuner amical le Dimanche 28 Juin 1987 à 13 heures.

Veuillez s.v.p. confirmer par téléphone à :

Monsieur Mandadé 60-84-14-57.

Madame Deboutchava 60-84-82-91

ღამის დასრულებას ამ შეხვედრა შექცევს მიყვანით "ღვივების ხარკი" -
მის ანაზღაურების შეცვლას, რის შედეგად ღვივების ქართული კერამიკის მემორიალური
მუზეუმი გაიხსნება უ ვ ა ხ ი წვეულება და ხარკები ერთმანეთს შიშის განიხილ-
ვას.

ამ შეიქმნება იქნება, რომ ღვივობა - მიუხედავად მრავალრიცხოვანი მივიწყებისა -
ჩაყარდა შეხვედრისი ხიფათიშობა და ხერხიშობით, რომელსაც დაეხმარა ორმოც
და-ათი კაცი.

ღვივობა ვახანა ღვივობის ქართული მამულის ახილვისი ადმინისტრაცი-
ისი თავმჯდომარე მადონმა მამია ბერიშვილმა, რომელმაც წვეულების წარმართვა
გადასცა მადონ მადონ თავმჯდომარეს, რომელმაც - თავის მხრივ - შეხანინდავად
წარმართა წვეულება იმით, რომ ღვივობის ყოველ მონაწილეს თავიდანვე მისცა
შეხანინებლობა შეხვედრისი ხიფათის წარმოქმნისა, რამაც ჩაებნა ღვივობის
მონაწილე ფრანგი ხეშეშეშე.

მამია ბერიშვილისა და მადონ თავმჯდომარის მიმართვის შემდეგ, ხიფათი
წარმოიქმნა ღვივობის შერმა ქალბატონმა მარიკოვონ მონფანმა, რომელმაც გულ-
შიღვალ მიუღობა ქართულ კერამიკის ანხებობის ხამილდა-ხუთი წიხთითა და ხამი
გაუხვა ღვივობის ფრანგი და ქართული მემორიალური მემორიალური მემ-
გორბობისა და ურთიერთგაგებას. შემდეგ ღვივობის შერმა ღვივობის ქართულ კე-
რამიკის გადასცა ხარუქრამი: ხელითგაკეთებული მშვენიერი ხამი ღვივობის ღვივობის
და დაბა ღვივობის ძველთა-ძველი ხურათი. ღვივობის შერმა მადონმაც გამოგზავნილი
ყვავილების ფიგურებით კი მართული იყო ღვივობის მადონს მადონი და რამდენიმე
ხამი. ვახანებია, ღვივობის ყველა მონაწილე მარიკოვონ მონფანის ამგვარ
გულმოდ ხიფათებს შამი შეეგება.

შემდეგ მადონმა მადონ თავმჯდომარეს ხიფათი მისცა მადონ კარლი ინხან-
რამი, რომელმაც მოკვდა გაამქვა ღვივობის აწ უკვე 65-ი წლის იხურობა(ცხ
ხიფათი იბეჭდება ამ ცნობის დახანხურებით). ხიფათი წარმოიხიქვას აგრეთვე
ფრანგმა ხეშეშეშე, რომელმაც ღვივობის ქართულ კერამიკის აწ უკვე ღვივობის მად-
ფონს ორი უკველი ფიგურითა, რომელმაც დაეხმარა თავი მადონს
ხხვალახხვა ხელი.

ღვივობის წვეულება, როგორც ქართული ფრანგი, ვაგრძელდა ოთქმის
ხალიმოდ, რომლის დროს ქართული და ფრანგული ხამიღვივობი კი იქნა შეხანინებ-
ბული, ცეკვა-თამაშის ჩათვლით, რითაც ღვივობამ მიიღო ქართული ხამიღვი-
ვობის ხანითი, რაც ახე ახანათებს ჩვენს ეროვნულ დღესასწაულებს ხაერ-
თიღ.

მრავალ ხიფათიდან, რომელიც წარმოიქმნა ამ წვეულებაზე, ავნიშნავთ
ჩვენი დახანხურებული თამიის წარმომადგენლის მადონს მირიან მელუას შამი-
გორბელ ხიფათს, რახან მიყვანა ღვივობის შერის ქალბატონ მარიკოვონ მონფანის
გულმოდ ხიფათი ჩვენი დახანხურებული თამიის - მადონს ნიკო ურუშაძის,
მადონს კიფა რიყამამის, მადონს ლომიფრი მგალიშვილისა და მადონს მირიან
მელუასადმი, რომელიც ღვივობის წვეულებაზე წარმომადგენლენ ჩვენს ხხხელ-
მობეჭეტი თამიას.

ღვივობის წვეულების დახანხურებს ხიფათი წარმოიქმნა იხეე მადონმა

მადონ თავმჯდომარეს, რომელმაც მადონმა გადაუხალა ღვივობის წვეულების
მამწყობ მანდილისებ - ქალბატონებს იღა მოკვრავას, ნინა რამიშვილს,
ქრისტიან ბერიშვილს, ნუფა გორბელაძეს, ყავონ ხამიღვივობის და ხხხეშს, რომ-
ელიც დღის გულისყურით ეხანხურებოდენ ღვივობის მონაწილე ყველა ხეშეშეს.
ღვივობის წვეულების თამიდან იხურვა აგრეთვე, რომ ღვივობა მიმავალ წელიც
ჩაყარებულ იქნას ანალიტიკური ხიფათიშობა და ხერხიშობით, და, რაც შეიქმნება,
ვაგრძელებული ფრანგი.

კ.ი.ი.

ღვივობი, 1987 წლის 28 ივნისი, კვირა

3 ი რ ვ ე ლ ი "ღ ე ვ ი ლ ო ბ ა"
=====

I.
ძვირფასი ქალბატონები და ბავშვნიშნო!..
ავენიშნავთ რა "ღევილიბა" ღღეს, 1987 წლის 28 ივნისს, კვირას, 3 ი რ -
ვ ე ლ ა ლ, მოვიგონით ღევილის ქართული მამულის წარხული, ვინაიღან წარხუ-
ლი აწმყობა, აწმყობი კი რინერგოლია მომავალი.

II.

ღევილის ქართული მამული, ქართული კერა, როგორც ცნობილია, მუხციღღულ-იქნა
1922 წლის 24 ივნისს - ბენია ჩხიკვიშვილისა ღა ნიკოღმ ჯაყელის ხახუღზე -
ხაქართველის ღემოკრატული რესპუბლიკის მოავრობის მიოოთემოთ, -"...ხაქარ-
თველის ღემოკრატული რესპუბლიკის მოავრობის ფული ღა ხაქართველის ღემოკ-
რატული რესპუბლიკის ხაკურობას მუღღგენს", როგორც ეს ნაოქვამია ნაციღ-
ბის აქემი.

ღა მოუხღღავო ხინღღღემისა, მუხამღღემი ვახღა ჩვენი ეროვნული მამუ-
ლის მუნარჩუნემბა; ღა ღღეს ჩვენ ხამუღღემბა გვემღღევა ავენინშიო ღევილის ქარ-
თული მამულის ხამოღღა-მუხუთე წლისოავის - "ღევილიბა", რომელიც, ვიმღღღე-
ნემო, ღღელიღან ყოვეღღელიურად აღინინემბა მუხამღღერისი ხიფაქიშიოთა ღა ეროვნუ-
ლი მუღღემიოთ.

III.

ხაქართველის, ქართველ ერს, თავის ხამი-ოთახ-წლოვანი ისტორიის განმავღღემბაში,
მრავალი, უმოავრხახღ, რელიგიური კერა გააჩნღა უხხიუოთში, რომელთავან,ღღეს-
ღღელიბით, მხოღღღ "ივერიონის" ქართული მონახვერი(ათონის მთა,ხამქარმნეთი),
"ჯვარის" მონახვერი(იერახალიში, ისრაელი) თუ"მეწერიწონის"(მოჩკოვას) მონახ-
ვერი(მუღღგარეთი) მემოგვჩა, თუმღვა ესენიც ხრულიად ხაქართველის ხამავეროარ-
ქის უღღემამოხიღღღემის ქვემ აღარ არის, რის ყვეღღამღე უფრო წრავიღღელი მავაღღ-
ოთა, თუ ვნემბავთ, ის, რომ იერახალიბში -"აღმუნემღღენი მეოთხე ხაუკუნეღღან
ღაწყემღღელი ვიღღრე მე-18 ხაუკუნის ღახხუღღემამღღეს" - ოგამღღე ხავანე-მონახ-
ვერი ღღავარგეთ. ღა ვისურვოთ, რომ ამგვარი მღელი ღღერთმა აამოხის ღევილის
ქართული მამულებს, რომლის ხამოღღა-მუხუთე წლისოავემბე, ვფიქრობოთ, აუღღღემღღია
მოვიგონოთ ამ ქართული კერის მოგოიერთი აწ უკვე ისტორიული ფაქემები:

IV,

ქართული მამულის, ღევილის ქართული კერის მოღღა-მავრონობაში ღღელი ღღაწელი
მოუღღელი მრავალ ქართველს, რომელთავან, თუოთ, პირველყოფილხა უნღა აღინი-
შონის ღევილის ქართული მამულის უმუღელი მმართველები.

1922 წლიღღან 1953 წღამღღე ღევილის მამულის ხოსიღღეს "ყერანი
ე.ო."ხაქმის მმართველი" ღა ეროვნული მოავრობის უღღემამ-მოხიღღებით აღქურვიღღი
პირემბი იყვენე - ფრანგი რენე ფუხანი; მემღღეგ - გრიშა ურადემბე, კონსტანტინე
წე ვვარჯღღემბე, ევგენი გემემქორი ღა კონსტანტინე კანღღელი; ეს უკანახხენე-
ლი ქართული მამულის მმართველი იყი 1953 წლიღღან 1959 წღამღღე, ღა გაღღღე
იმიღღომ, რომ"მესხაკუორე"არ უნღა ყოფიღღიყი, ამავე ღღოს, ქართული მამულის
მმართველები.

V.

ღევილის ქართული მამულის მოღღა-მავრონობის გაუმჯობემღღემის მიშიოთ, 1959
წელს, ხენავრო მარხის მუფეს ჩჩევიოთ, ღღარხემულ იქნა ქართული მამულის
ახოსიღღიოთა, რომელიც ფიშიკურად მოუღღიღა მამულებს. ქართული კერის ახოსიღღიოთა
კი თავის რიგემოღღან ირჩევეს ახოსიღღიოთის აღმინისწრავიოთს, რომელიც არის ღევი-
ლის ქართული მამულის ფაქემური მმართველიბა.

1959 წლიღღან 1972 წღამღღე ღევილის მამულის ხოსიღღეს ყერანი იყი გიორგი
ერამბე, 1972 წლიღღან 1979 წღამღღე - მავლე ხარჯღღემბე, 1979 წლიღღან კი ღე-
ვილის ქართული მამულის ყერანიოთა ვიქტორ ხომერიკი.

ღევილის ქართული მამულის ახოსიღღიოთის აღმინისწრავიოთის თავღღემარე -
1959 წლიღღან 1961 წღამღღე - იყი ნამი(ნამეღღია) გოგუამბე, 1961 წლიღღან
1967 წღამღღე - ღღევან ფაღავა, 1967 წლიღღან 1972 წღამღღე - ნიკო ურემბე,
1972 წლიღღან 1984 წღამღღე - ისევ ნამი გოგუამბე; მემღღეგ, ხუღღოთი ოკო,
ქართული მამულის ახოსიღღიოთის აღმინისწრავიოთის თავღღემარე იყი ღღევან ფაღავა,
რომელიც მემღღეგ, თავისი ხურვიღღით, გაღღღეგ იმიღღომ, რომ ხახხურველია ახოსიღღ-
იოთის აღმინისწრავიოთის თავღღემარე იყის ღღევიღღი მღღიორემიოთ. ღა 1984 წლიღღან
ღევილის ქართული მამულის ახოსიღღიოთის აღმინისწრავიოთის თავღღემარეა მამია

პროცესი. უნდა აღინიშნოს აგრეთვე, რომ - როცა ნიკო ურუშაძე იყო ასოციაციის აღმინიშნავი პრეზიდენტი, - მაშინ მიხდა მაცის გადახურვა, რითაც ეს აღმინიშნავი შენიშნა გადაარჩა დაწვევისხავეს.

ამჯერად, ქართული მამულის ასოციაციის წევრია ხუდ 19-ი კაცი, რომელთაგან 10-ი კაცი არჩეულია აღმინიშნავი წევრებათ.

VI.

ლევინის ქართულ მამულში ცხოვრობენ, შემოვიდა თუ დროგამომავალი, ჩვენი ერის გამოჩენილი პოლიტიკური და საზოგადო მოღვაწეები, როგორც, მაგალითად, - ნიკო ყორღანიძე, საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის პრეზიდენტი და მთავრობის თავმჯდომარე, ნიკო რამიშვილი, მინიშნავი საქმეთა მინისტრი, ევგენი გუგუშვილი, ხაგარე საქმეთა მინისტრი, კონსტანტინე კანელიანი, ფინანსთა მინისტრი, კარლო ჩხეიძე, საქართველოს დამფუძნებელი კრების თავმჯდომარე, პრეზიდენტი ევგენი შაყაიშვილი, საქართველოს დამფუძნებელი კრების თავმჯდომარის მიაღივლი, ეროვნულ დემოკრატიული პარტიის დეპუტატი, მეცნიერი და ქართული მუშაობის საუბრეთა მომღვაწი, სამხრეთ ფრგხალივა, საქართველოს სოციალისტ-ფედერალისტთა პარტიის ლიდერთაგანი, რაჟდენ(მიმა) არხენიძე, საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის იუსტიციის მინისტრი, აკაკი ჩხეიძე, საქართველოს ტრადიციული საფრანგეთი(პარიზში) 1933 წელს, კონსტანტინე(კონია) გვარჯიანი, ხაგარე საქმეთა მინისტრის ახმანავი, ნიკო ცინცაძე, ეროვნული მთავრობის წევრი, კონსტანტინე საბახარაშვილი, ხაგარე საქმეთა მინისტრის ახმანავი, კრიშა ურავაძე, ურნალისცი, ხაგარე ელჩი და დამფუძნებელი კრების დეპუტატი, ნესტორ კლავინაძე, სფირული ურნალის"ეშპის მთარახი"

დამარხებული, ღიი ურნალისცი, რომელიც ცნობილი ვახა "ეშპის" ხეუ-ღნიშნული, დავით(დათიკო) შარაშიძე, ღიი ურნალისცი-პუბლიცისცი, რომელიც ცნობილი იყო "თავნახ" ფეხელნიშით, და ის იყო აგრეთვე დამფუძნებელი კრების დეპუტატი, პოპულარიზაცი ხიში წერეთელი, მხედარი, ნაღმის მუღარბელი განმხახიერებული, ეროვნული გმირები ვალია გიგაძე და ვლახა მგელიაძე, ცნობილი რუსეთელი ვიქტორ ნოშაძე, და სხვები.

VII.

ჩვენი მანდილნიშნობიანი, მრავალთა შორის, უნდა აღინიშნოს იხა ყორღანიძე, ჩვენი პრეზიდენტი მუღარბი, ნამი(ნამეცია) გოგუაძის, ლევინის დღის", რომელიც უკვე 64-ი წელიწადია ცხოვრობს ღევილი, არიანა ურავაძის, ქართული მამულთა აღმმარბელის, ნინო შაყაიშვილის, ჩვენი ღიი მეცნიერიხა და ხამოგა-ღი მოღვაწის მუღარბი და სხვების მოღვაწეობა. აქვე უნდა აღინიშნოს აგრეთვე ხინია კახელიაძე, რომელიც მუღარბი მის ძალ-ღონეს ახმარდა ჩვენს მოხუც-მუღარბი და დავადმუღარბი მოღვაწეობისთვის. უნდა აღინიშნოს კიდეც ერხელი იხა ყორღანიძე ერხი ღიი დამხახურება: მან აღმოაჩინა ინტერნაციონალური დახმარების, საქველმოქმედო საზოგადოება "ხინალ" და აგრეთვე მეციის ერხი საქველმოქმედო საზოგადოება, რომლებმაც ღიი ფუღალი დახმარება გაუწიეს ღევილის ქართულ მამულს იშით, რომ - ამ მეორეული თახიი - გადახურულ იქნა ღევილის მაცი-ხახახელი, და ამით გადაარჩა დანგრევისხავეს.

VIII.

ღევილის ქართული მამულის მცხოვრებო ხულიერი მამობა არ მოკალი - ჯერ - მღეღეღა ნიკოლოზ მამახახიძემ; ახლა კი ღევილის ქართული კერის ხულიერი მამა არის ღეკანოში იღია მელია, რომელიც ღეხე, "ღევილიში" აღნიშნისხა, ხაგარე მაციში იმყოფება, რის გამო ჩვენი "ღევილიში" დავიღვა ვერ მესხლი. და აქედან, ღევილიდან, გვხუხე უხუხელო მახ მადე გამოგანმროღება, რომ ჩვენს არ მოგავალღეს მისი ხულიერი, მამობრივი მგრუნეღება.

IX.

ქართული მამულის, როგორც ეროვნული კერის მნიშვნელობა სხვა მხრივაც უნდა აღინიშნოს: იხილრე ქარხელიაძემ, მაგალითად, ღევილის ქართულ მამულში და-არხა ქართული ხეამბა, რომელიც, ღრთა განმავალიამბი, დამბაღა არა ერხი წიგნი, ბრიშა, ურნალი თუ გამთი. იხილრე ქარხელიაძის შემღეღა, ამ საქ-მეში რაჟდენ იღია შაყაიშვილი, ცნობილი რუსეთელი ვიქტორ ნოშაძე, პო-ეში გიორგი ყიფიანი; და ახლა, მათ ამ ქვეყნიღან წახულის შემღეღა, ქართული ხეამბა ღევილი მოღარბი ამ ღიი ეროვნული ხაქმის გამგრემღეღებს, რომელ-ბი, გვჯერა, მადე ხელს მოკიდებენ ამ ხაქმის გამოიღეღებას. ახევე მგრუნ-ველ ხელს მიღარბი ქართული წიგნთხახევი, რომ, მოღონდამოღის, შეხამღეღელი გახღეს ქართული მიბლიოთეკის შემქმნა.

X.

არ შეიძლება აგრეთვე დღეს არ მივიხსენიოთ მრავალი ქართველი, რომლებმაც თავიანთი მეფ-ნაკლები წვლილი შეიფარეს ლევილის მაცხის შექთება-მოღერჩი-
ზაივის საქმეში; და, ზოგიერთებმა, მაგალითად, ილია თაყაიშვილმა, ილა მი-
ქერავამ, ერძამე ყაზრულიძემ, დათიკ ქვარიანმა, გრიმა წერეთელმა, მა-
მა ბერიძემ და სიმინ კეკელიძემ თავიანთი საცხოვრებელი სახლებიც აიძე-
ნეს, თავიანთი ფულით, რითაც, ახე ვთქვათ, გაამძვენიერეს ეს ქართული კერა.

XI.

ბევრის, კილევ ბევრის თქმა შეიძლება ლევილის ქართული მამულის მესახებზე,
მაგრამ, ამჯერად, საზი უნდა გაუხვათ კილევ ერთ მიმინჭს:

როცა 1922 წლის 24 ივნისს ქართველებამ დაიწყეს ამ ჩვენს მამულში დასა-
ხლება, და მაშინდელი ჩვენი გამორჩეული პოლიტიკური და საზოგადო მოღვაწეები
დაინახეს ლევილი, ამ ფრანგული სოფლის მცხოვრებლებმა, - ფრანგ მისახლეო-
მა, დასაწყისში, "ენიზის-მოყვარეობით" უყურებდნენ ამ უხეილ "გაღსვლიან
ინფლიტინგებზე"; მაგრამ ლევილის ფრანგმა მისახლეობამ ლევილის ქართველებს
მოიყვანა, როცა დაინახა, რომ ეს "გაღსვლიანი ინფლიტინგები" ქართული მამ-
ულის მიწების მიწმევენებს შეუღვენ, და ბევრი ქართველი ამ მამულის მიწისაგა-
მირველი მისახლეოთ საზრდობდა. და ეს მეგობრული, კეთილშემზობიერი ურთიერთობ-
ლევილის ფრანგ და ქართველ მისახლეებს შორის, ამ სამოცდა-ხუთი წლის განმავ-
ლობაში, - ხელ უფროდაუფრო გაიზარდა, გარღმავდა, ეინილან ლევილის მიწის
მშრომელმა-ფრანგებმა დაინახეს, რომ ქართველებიც - ინფლიტინგოა ის თუ არა
მიწის მუშებია, თავიანთი გარჯით ხურო ცხოვრება, თუმცა ახლა, 1987 წელს,
ლევილის ქართულ მამულში მცხოვრებთ, ფრანგული სოციალური აღმშვეცის წყაღ-
ბით, მიწაზე მუშაობა აღარ ეხატირებოთ.

XII.

მაგრამ უნდა აღინიშნოს ის ფაქტიც, რომ ლევილის ფრანგი და ქართველი მი-
სახლეობის დამეგობრებას ხელის შეწყვეტს აგრეთვე იმ ქართველებმა, რომლებ-
მის დასახლდნენ ლევილი ქართული მამულის გარეთ, და განსაზღვრულ კეთილდღე-
ობას მიადრჩეს თავიანთი დაუღაღავი შრომით. მრავალ ამგვარ ქართველთა შორი-
ლეს ვხვდები ავღინიშნობ, მაგალითად, კილია საღარიბის, მოთა ბერევიანის,
შირიან მელუას, მიხეილ(მიმა) ქავთარაძის, სიმინ ბლიაძის, კვირისი ჩხაიძის
და სხვების შრომა-მოღვაწეობა. ლევილსა და მის შემოგარენში ცხოვრობდნენ და
მოღვაწეობდნენ აგრეთვე ვალიკი ახველიანი, გრიმა კერესელიძე, დათიკი ვახე-
ლიძე, ვახი მარჯანიძე, ვახვანგ ბერიამელი, და სხვები.

XIII.

და თუ მოვიგონებთ ფრანგებისა და ქართველების მეგობრობის ერთერთ დიდ ის-
ფორიულ ფაქტს, ამ მეგობრობას, თუ გნებავთ, ჯერ კილევ მეორმეფე ხაუკუნე-
ში ჩაეყარა საფუძველი, როცა დავით აღმაშენებლის ორმოცდა-თექვსმეფ-თახიანი
ჯარში ორახი ფრანგი "ჯვარისანი" მინაწილებდა ენიზილ დიდგორის ბრძოლებაში,
1121 წლის ავგისციოში, რახან მოყვა მიმხლურ მჭერთა "მღუპია საკვირველი".
ამ ისტორიული ფაქტით კი კილევ უფრო ნათელი ხდება ლევილის ლევილის ფრანგი
და ქართველი მისახლეობის უწყვეტი მეგობრობა, რაც, როგორც ხანს, ამ ქვენი-
დას წახვლის შემდეგაც გრძელდება თუ გაუიხსენებთ ჩვენს საერთო პანთეონს
ლევილის და ამით საფრანგეთის წმინდა მიწაზე.

XIV.

გეჯერა, რომ ქართველობა, ქართველი ერთი, საქართველი არახილეს არ დაივიწყებს
ფრანგი ერის, ამ შემთხვევაში, ლევილის ფრანგი მისახლეობის ამგვარ აღმშენე-
ობანებას, სიყვარულს ჩვენდამი, ქართველი პოლიტიკური ფლოცილებიხადემი; და
ახევე გეჯერა, რომ მეგობრობით, კეთილმოყვარეობით ქართველი ერთი ფრანგი ერის
"ვალში" არ დარჩება.

XV.

და, ავღინიშნავთ რა დღეს, 1987 წლის 28 ივნისს, კვირას, ლევილის ქართული
მამულის სამოცდა-მეხუთე წლისთავს, ვინურთ, რომ "ლევილია" არა მარტო
ყოველი წლის ივნისის უკანახკენელ კვირას გაიმართება ლევილის ქართულ მამულ-
ში უფრო გაფართოებული და განხრულყოფილებული ფრმით, არამედ ვინურთი ინიც,
რომ ლევილის ქართული მამული ერთი ხაუკუნის, კილევ მეფი, ხაუკუნეების შემ-
დეგაც დარჩეს ქართველთა და ფრანგთა უწყვეტი მეგობრობის ერთერთ ცენჭრად,

განსაკუთრებით კი ქართულ და ფრანგ ახალგაზრდობათა ეკონიმა-დახმებულმა-
დაშვილებების ხაზინელ.

XVI.

მამ, ღიღებდა საქართველოს, ღიღებდა საფრანგეთს, ღიღებდა ფრანგი და ქართველი
ერების უწყვეტ შეკრებობას, რომლის პრაქტიკული განხორციელების ერთერთი ცენ-
ფრი გახდა ლევილის ქართული მამული, და "ლევილია".
მრავალგამიერ!..

კარლო ინსარაძე
ლევილი, "ლევილია"
1987 წლის 28 ივნისი, კვირა
=====

შენიშვნა: ეს სიწყყნა წარმოქმნილი იქნა, ავტორის მიერ, "ლევილიის"
ღიღინების დროს, ლევილის ქართული მამულის მამული,
1987 წლის 28 ივნისს.
=====

ბროშურა: "ღ ე ვ ი ღ მ ა"

"ლევილიის", ლევილის ქართული მამულის 65-ე წლისთავის აღხანიმნავ ღღ-
ხანწაულთან დაკავშირებით, - ქართული მამულის აღმინისფრანგად გამოხცა
სპეციფიკური ბროშურა "ლევილია". ამ ფაქტუალურად ბროშურაში გამოქვე-
ყნებულია ქართული მამულის აღმინისფრანგის გაღაწყვეტილება ყოველი წლის
ივნისის უკანახკნელ კვირას ჩაჭარბებულ იქნა, ლევილის ქართულ მამულში, "ლე-
ვილია"; გამოქვეყნებულია აგრეთვე ლევილის ეროვნული კვირის 65-ე წლისთა-
ვისადმი მიძღვნილი ხელოვნება; აქვე ეცხვინათ აგრეთვე ლევილია და ლევილის
შაფის იხვრიობას, თვით ქართული მამულის იხვრიობის ჩათვლით, და-ბოლოს გამო-
ქვეყნებულია ქართულ მამულში მცხოვრებთა შინა-განაწეხი.

"შეგზობილი საქართველი"
ლევილი, 1987 წლის ივლისი

26 მაისი პარიზში

საფრანგეთში მყოფ ქართველ ლევილითა სათვისტომო ღიღი ხიფაქიბითა და
ევროპული შოკინებით ჩააფარა ჩვენი ეროვნული ღღხანსაქული - 26 მაისი.
პარიზის მუთოხმეუფე უბნის თვითმართველობის ღიღი დარბაზში, რომელიც მშვე-
ნიერად მართული იყო ქართული ეროვნული ღღმეობითა და საქართველოს სახელ-
მწიფო ღღრით, თავი მოიყარა ღიღმა საზოგადოებამ, რომელია შირის, ბუნე-
ბრივია, ჯარბობდა საფრანგეთში დაბადებული და აღმზრდილი ქართველი ახალგა-
ზრდობა.

საშვილი ხალხი გახსნა საფრანგეთში მყოფ ქართველი სათვისტომო
თავჯღმარემ ბაჭინმა ოთარ პავარიძემ, რომელმაც - ჯერ მიუხაღმა საპაფიო
ხეუბრებს და - შემდეგ წარმოხიქვა სიწყყნა - საქართველოს დამოუკიდებლ-
ობისა და ხეუბრეობის იხევა-დაღვინის - იხვრიული ღღის ეროვნული მნიშვნე-
ლობის შესახებ. სიწყყნა წარმოხიქვა აგრეთვე სათვისტომოს თავჯღმარის მოა-
ღვიღემ - ბაჭინმა გია ხარჯველიძემ, ფრანგულ ენაზე. საპაფიო ხეუბრეობის
სიწყყნა წარმოხიქვებს უკრაინის, სომხეთის, პოლონელი "სოლიდარისტების" და
ავღანეთის წარმომადგენლებმა, რომლებმაც მშურად მიუხაღმეს ქართულ ეროვნულ
ღღხანსაქულს, და - ეროვნული დამოუკიდებლობისა და ხეუბრეობის იღას სა-
ერთოდ.

ხალხის მერე ნაწილი დაეთმო ქართველ მიმღერლებსა და მოცუკვაეებს.
ქართული ხალხური ხიმღერები მშვენიერად შეახსრულა ახალგაზრდობის გუნდმა
ბაჭინ ოთარ პავარიძის ხელმძღვანელობით; ქართული ცეკვები კი განსაკუთრე-
ბული ხიმღვენიერით გამოიჩინოდა, რასაც უნდა ვუმაღლოდო იმ ფაქტს, რომ
- ბოლნისაბოლის - ამ საქმეს იხევა ხელმძღვანელობს ჩვენი გამოცდილი და
საერთოდ აღიარებული ქორეოგრაფი შოთა აბაშიძე.

ხალხის მერე ნაწილის დამთავრების შემდეგ, გაიმართა ცეკვა-უხეუბნითი,
განსაკუთრებით, საფრანგეთში კარგად ცნობილი ჯაშის ორკესტრი, ჩვენი თა-
ნამუშავეების ბაჭინი ი. დავრიძის ხელმძღვანელობით, ოთქმის ღღამღ
შესანიშნავად ახრულებდა უახლეს საცეკვაო ჰანგებს.

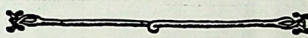
ავციხვოს აჯანყების დღის აღნიშვნა ღვევიძი

28-29 ავციხვოს, 1924 წლის სახალხო აჯანყების სამოქმედო მუშაურობის შედეგად აღნიშნა ქართულმა სათვისტომომ 1987 წლის 20 სექტემბერს, ღვევიძის ქართული მამულის მფლობელი, რომელსაც ბევრი ხალხი ღაუბრობდა. სახანო ქართული საზოგადოება შეიყვინძა თავს ღვევიძის ქართული მამულები, ჯერ, დღის 11 საათსა და 30 წუთზე ჩაჭარდა პანაშვილი ღვევიძის ეკლესიაში, ხოლო წირვის შემდეგ ქართული საზოგადოება, პარიზის წმინდა ნინოს ქართული ეკლესიაში მიძღვრილ ღვევიძის დღის აღნიშვნის წინამძღოლობით, დაიძრა ღვევიძის ქართული სახატარბაზი, ხალხი განიხილეს ღვევიძის მუხანათმშენი თამაზი, 26 მაისის შემქმნელი თამაზი, მრავალი წარმომადგენელი, მათ შორის დამოუკიდებელი საქართველოს მოავრთობის თავჯდომარე და პრეზიდენტი ნოე ყორღანიძე. ღვევიძის

ღვევიძის გარდაცვალების შემთხვევაში ქართველთა აჯანყებულები და განსაკუთრებით მუხანათმშენი საქართველოს დამსახურებული პოლიტიკური და საზოგადოებრივი მოღვაწეების ხელშეწყობით და მოიცვინა 1924 წლის ავციხვოს სახალხო აჯანყებაში დღევანდელი ღვევიძის.

ამის შემდეგ, ღვევიძის ქართული მამულის მფლობელი და უზომო გაიმართა ქართული მრავალრიცხოვანი ხალხი, რომელთაგან მრავალი ხიფათით წარმოიქმნა რეპრესიების დღი და დარბაზში, ისევე უზომო გაძლიერდა ხეობებში, რომელთა გენგამი იღვა 1924 წლის ავციხვოს აჯანყებაში გმირულად დღევანდელი მოღვაწეები. ქართული საზოგადოება გვიან დაიძრა, რასაც ხელს უწყობდა მუხანათმშენი თამაზი.

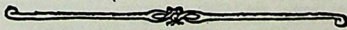
"შემდგომი საქართველი"
ღვევიძი, 1987 წლის 20 სექტემბერი

"თუ ერთი თავისუფლება გარიღი ხიფათით არ არის, თუ რომელიმე ერთი კუთვნილი თავისუფლება, ეს არის ქართველი ერთი, რომელიმე თავისუფლება მთელი კავშირითა თავისი მთელი კულტურისა და პოლიტიკური სიმწიფე."

მე ვაპყენი მის კინსტრუქციას, მის სიღირსად და ერთ-ერთივე აღმშენებლობას, და რაც მე იქ ვნახე, ვიხილავდი ახლაც მიწისძვრის მუხანათმშენი გარდაცვალება ჩვენს ქვეყანაში". (გამეით "ნეი-მენ", 16.10.1920 წ.).

ჩამხურო მართლმადიდებელი, ინგლისის მუშაობის პარიზის დღევანი და ინგლისის პრეზიდენტისგან პირველი მხილელი თამაზი შემდეგ, რომელიმე თავისუფლება დამოუკიდებელი საქართველი 1920 წელს.

26 მაისის აღნიშვნა სომხში

პარიზის ქართული სათვისტომოს შემდეგ, შეიძლება სომხთა ქართული სათვისტომო ყველაზე უფრო ენერგიულად მოქმედების ჩვენს ეროვნული უფლებების პირველადი დაცვის საქმეში, რის საბაზის მოგვეგამეთ "ღვევიძის რეპუბლიკის" 1987 წლის 10 ივნისის ნომერში, რომელიმე გამომცემის, განსაკუთრებით, ღვევიძის ეროვნული დღის აღნიშვნის - 26 მაისის - აღნიშვნისადმი სომხთა, რაც იმავე შედეგებზე, რომ სომხთა ქართული სათვისტომო და მისი თავჯდომარე მართლმადიდებელი კვარცხანა დღის ენგაგითა და გულისხმობით დღევანდელი საქართველი, ქართველი ერთი, ჩვენთვის დღევანდელი - 26 მაისი - განსაკუთრებით ღვევიძის საზოგადოებრიობას, რაც მისხალხმებელი და წახალხმობა ყველა სათვისტომოს

მეორე, რომლებიც არსებობენ უცხოეთში. გაზეთი "ღ'უხე რეპუბლიკენ-ში", ფრანგი მკითხველი ეწერდა 26 მაისის და, საერთოდ, საქართველოს რაიონს და ახანავს იმ კულტობილ მეგობრებას და ერთობლივ მრძობას, რომლის ხავერდებიც გახდა ხორმის საავგობობილი ქარხანა. უფრო მეტი და ქართველი მეუბნის ერთად-მრძობა, ერთად-ეხიზრება, რაც უკვე ნახვეარ ხავერდზე მეტი ხანია გრძელდება. მაგ - რამ მილი აქვე მოვიყვანოთ გაზეთი "ღ'უხე რეპუბლიკენ-ის" ამ ნიშნობა ფოტო-ახელი, რომ - ხელ ცოცხა - ფრანგული ენის მცოდნეებმა გაეცნინ აქ გამოქვეყნებულ მახალბებს. აი, ეს ფოტო-ახელი მეგობრებელი ფრანგული:

Elle a fêté le 26 mai 1918 à Sochaux La colonie géorgienne décline mais les traditions demeurent

Grégoire franchit le Rubicon en 1928.

Raymond touché par les traditions géorgiennes.

Paul est venu spécialement de Paris.

Les émigrés géorgiens ne sont plus qu'une vingtaine dans le pays de Montbéliard. (Photos Ludovic Lauté)

Paris et le Pays de Montbéliard sont les deux dernières terres françaises où subsiste une colonie géorgienne. Ici comme là-bas, les vieux émigrés et leurs descendants continuent de célébrer chaque année le 26 mai 1918 avec la même nostalgie. Dimanche 31 mai à Sochaux, le souvenir du soleil du Caucase et des bords de la mer Noire restait entaché d'ombre.

« Vive la France, pays de l'hospitalité et de la liberté » Sur l'un des murs de la grande salle de la maison schétée dans les années cinquante par l'association des Géorgiens du pays de Montbéliard rue des Champs à Sochaux, cette inscription cône des tableaux représentant le président Jordania, le poète Roustavelli (douzième siècle), l'écrivain Tchavchavadzé (dix-neuvième)...

« Vous résumez l'histoire des hommes arrivés dans le pays », dit Montbéliard au milieu des années vingt où après la Seconde Guerre mondiale... En ce dernier dimanche de mai, ils sont sept, autour de la table entourés d'une dizaine de membres de

leurs familles et de quelques invités.

Le passage.
Grégoire Kvaratskhava, né en 1907 au sein d'une famille de petits cultivateurs montagnards, voulait devenir médecin. Comme il avait refusé de prendre la carte du parti communiste on lui refusa l'entrée à l'université.

En 1928 il franchit le Rubicon, un passage le conduisit en compagnie de trois camarades en Turquie où il sera nommé pendant deux ans avant de venir en France. D'abord bûcheron dans les Pyrénées, il obtient bientôt un contrat de travail d'Automobiles Peugeot et s'établit à Audincourt.

A 80 ans, Grégoire préside l'association géorgienne du pays de Montbéliard créée en

1928 par l'ancien ambassadeur de Géorgie en Pologne Lado Bakradze.

Dans les années trente, les Géorgiens sont environ deux cents dans le pays de Montbéliard. Le président Jordania et plusieurs ministres en exil leur rendent visite. La communauté s'installe à Sochaux où Peugeot met à sa disposition un bâtiment qui sera détruit lors des bombardements à la fin de la Seconde Guerre mondiale.

Le sens de la famille

Des soldats géorgiens prisonniers de guerre rejoignent leurs compatriotes. Mais cette deuxième vague d'immigration ne fera pas grossir la colonie. Lorsqu'elle achète une maison rue des Champsois-la-Chaux, elle est déjà moins nombreuse et aujourd'hui les émigrés proprement dits ne sont plus qu'une vingtaine.

La fête du 26 mai, anniversaire de la libération

(éphémère) de la Géorgie, ne s'éteindra sans doute pas avec eux. Leurs enfants sont très attachés. Ainsi Paul Zedguinidzé, né à Montbéliard de père géorgien et de mère française, était-il dimanche à Sochaux; bien qu'habitant à Paris.

Les traditions sont même parfois contagieuses: Raymond Bénard qui a épousé une Géorgienne (Eliko) a

suiivi des cours à l'Institut des langues orientales de Paris. Il parle avec émotion de l'accueil si chaleureux que lui ont réservé les parents de sa femme dans un pays où le sens de la famille est resté particulièrement « vivace ». « Leurs voisins n'ont pas hésité à abattre une cloison pour mieux nous loger! »

Philippe Mathieu

Un banquet traditionnel

Si à Paris la fête du 26 mai est l'occasion de faire revivre le folklore géorgien, à Sochaux, où l'on dispose de moyens beaucoup plus modestes, elle est centrée autour d'un repas traditionnel. Le chef de table conduit le banquet rythmé par de nombreux toasts.

Dimanche, le cérémonial était orchestré par l'invité de la colonie parisienne, Mamia Berichvili, le jivari secrétaire du parti social-démocrate géorgien en France.

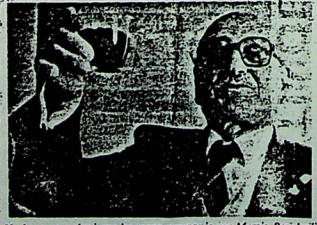
On but à la mémoire de ceux qui ont sacrifié leur vie pour la libération de la Géorgie bien sûr, mais aussi à la gloire de la France. On servit des Lobios, l'une des spécialités du pays composée de haricots rouges agrémentés de noix pilées et de coriandre. Et l'on chanta, entraîné par les voix d'alto des deux invitées de la communauté...

De superbes voix d'alto.

Trois années d'indépendance

Pour se dégarer de l'emprise des Turcs, la Géorgie reconquit la suzeraineté russe en 1783. Mais, entre 1801 et 1878, les Russes éliminèrent les souverains géorgiens et annexèrent le pays. Le 26 mai 1918, elle reconquit son indépendance. Sous la présidence de Jordania, elle demeura une république indépendante jusqu'en 1921. Membre de la fédération transcaucasienne de 1922 à 1936, elle est depuis 1936 république fédérée de l'URSS. Elle compte aujourd'hui cinq millions d'habitants.

Un banquet rythmé par les toasts provoqués par Mamia Berichvili.

აღმადინის პოლიტიკურ-საზოგადოებრივი და პირადი ცხოვრება ერთი მოღიანობაა, ჩამოვ მყანველება პირივეების მთელი ჩაიბა. და ამ მიზნით, ქართული ეროვნული სამკობს იფიციალური რჩენანი "მებრძოლი საქაროველი" აქვეყნებებს ერთ "იხყროიულ ანგარიშს", რმთელივ ჩვენს ხარეღაქვიო კოდეგიაის გადმობხა ან ევეე დაშხახხე-რებულმა ხიციადღემოჩრახემა - ბაყინმა ვადიკი ჩუბინიძემ - დამოკვიღებელი ხა-ქაროველის პრემიღენციხა და მთავარიბის თავჯღიძარიხს ნოე ეორღანიახს პირადი ცხოვრების მუხახებ მურიე მხიოელი იმის მემღეფ. აქვე ვაქვეყნებუ ჩვენ დამოკვიღებელი საქაროველის მროიბის მინიხყრის ეიორკი ერამიხს ცნმბიხ "ანგა-რიშის მუხახებმ". აქვე მუენიძნავი ავრეოვე, რომ ნოე ეორღანია ყ ვ ე ე ა პირიხსავან, ხხვაღახხვა მიმებუბის გამი, არ ღემუღობდა დახმარენახს. აი ეხ "იხყროიული ანგარიშიძე":

აგნადიშის მხახახა.

1945 წელში ნოე ეორღანია ცხოვრობდა სოფელ ლევილ-ში. იმის მიხეჯებით გამოწვეული სიღვირის გამო ცხოვრობდა ჰეტად ვანელებული იყო. ვველა ჰეტად დიდ ვასაქობის ვანო-ქოდიფან და უმთავრესად იმითი, ვისაც აღარავითარი მუხისა-ვალის მუხირი ადარ ვანდათი.

ერთ დღეს შატრის ვაზოში ცნობილ სამი ცაცხვის ქვეშ ვნახვეით ნოე ქვის სკამზე მარტოდ მჯდარი. ჰეტად დაფქ-რებული და დაფრემილი იყო. ვრინბლათ და მუტის მროი-დებით ვეითხვეით მას მისი ვასაქობი. ერთი კი მუჯრთა მის-თვის მყოლირდნელ ჰყენ მუჯიოხვახე, მავრამ უტბათ მროისა-რახ, მიიხვდ-მიიხვდა აქით იქით და ცოტა აღელვებულმა არ დავეიძალა და ვეიოხრა, რომ მას კოდეე აქვე ერთი თვის ხახ-სარი, რომ იჯდო და თავი მუჯიოხის, მის მუჯრე კი არ მუჯ-ნება არავითარი სანტიმი, რაც აქვდაწვე ვამბოდა სავიჭრე-ლოო. ჰყენს მუჯიოხვახე; ხომ არავითარი ვენება სანიაალმდგეო, რომ მის მუჯიოხვახე რაველიარულათ ვარჯიოთ ფული მის დასახმარებლოთ. ცოტა ეოვნისის მუჯრე დაფვათხმდა და მხოლოთ მოვეთხოვა. რომ სანამ ფულის მუჯროვებას მუ-ღვადებით გვეჩვენებია ამ საქმეში მონაწილეოთა სია. არ დავა-ხანეთ. სია მუჯადიწვეთ და ვახვეთი, რაც კატარა მუჯრობე-დით მოიწონა. ეტუბიძდა არ უღვრია ვველას მუჯრეზე, რა-ფან მართ მუჯრინ თეთი იღმენ ვაკოთხველური.

ვლო კი, ჰებინიძემ აიღო თავის თავზე ფულის მოკრი-ვება და საზოგადოთი ამ საქმის ვაძოლა. ვხლა ამ ფულვისს ანგარიშს იგი აქვეყნებს.

ა. ერამე.

აგნადიშის მხახახა

1943 წლიდან 1952 წლის პოლიტიკური ნოე ეორღანიახს დახახარმებული მუეროელი თანმების მემოხსავალ-ვაქსავალიხს.

1945 წ. მემოხსავალი:

ი. ელიგულაშვილი 4.050 ფრ., აღ. ბერამე 4.000. კ. ჯაყე-ლი და ვ. კელიძე 2.000. შ. სკამკოიშვილი 6.500. თ. მუჯე-რი 3.000. ვ. ერამე 1.500. შ. ტატიშვილი 300. შ. ცაცხელი 1.000. ვ. ჰებინიძე 2.600 და კოდეე მანვე სესხათ 3.000. სულ 27.300 ფრ.

ვაქსავალი:

გადაეცა ნოე ეორღანიახს მუჯის საყიდლო 3.000. კოდეე მუჯისათვის 6.350. ფაქტების მუჯსაკვეთლო 840. საცხოვ-რებლო სექტებერში 5.750. იტობებერში 6.050. ნოემბერ-ში 6.050 ფრ. სულ 27.540 ფრამი.

1946 წ. მემოხსავალი:

ი. ელიგულაშვილი 12.000. შ. სკამკოიშვილი 2.000. აღ. ბერამე 10.000. კ. ჯაყელი და ვ. კელიძე 8.000. შ. ტატიშვი-ლი 2.600. თ. მუჯერი 9.000. ვ. ჰებინიძე 6.000. ვ. ერამე 3.000. სამკურ. წლებზე წასახვლოთ ი. ელიგულაშვილი 5.000. კ. ჯაყელი და ვ. კელიძე 1.000. სულ 62.600 ფრ.

ვაქსავალი:

გადაეცა ნოე ეორღანიახს სამკურნალო წლებზე წასა-ხვლოთ 3.000. საცხოვრებლო იანგარში 5.750. თებერვალში 5.750. მარტში 5.750. აპრილში 4.300. მაისში 4.800. ივნისში 4.400. ივლისში 4.400. აგვისტოში 4.400. სექტებერში 4.300. იტობებერში 4.300. ნოემბერში 4.300. დეკტებერში 4.300 ფრ. სულ 66.950 ფრამი.

1947 წ. მემოხსავალი:

ი. ელიგულაშვილი 14.000. აღ. ბერამე 8.000. ტ. წულაძე 6.000. ვ. ლომიძე 8.000. ვ. იმჭორაძე 4.000. შ. ტატიშვილი 3.600. ვ. ჰებინიძე 4.000. შ. ვა. ვ. ცაცხელი 6.000. სამკურნალო წლებზე წასახვლოთ ი. ელიგულაშვილი 10.000. შ. ვა. ვ. ცაცხელი 1.000. სულ 62.600 ფრამი.

ვაქსავალი:

გადაეცა ნოე ეორღანიახს სამკურნალო 11.000. საცხოვ-რებლო იანგარში 4.300. თებერვალში 4.300. მარტში 4.300. აპრილში 4.300. მაისში 4.300. ივნისში 4.300. აგვისტოში 4.300. სექტებერში 4.300. იტობებერში 4.300. ნოემბერში 4.300. დეკტებერში 4.300. სულ 62.600 ფრამი.

1948 წ. მემოხსავალი:

ი. ელიგულაშვილი 24.000. აღ. ბერამე 6.000. ტ. წულაძე 8.000. შ. ვა. ვ. ცაცხელი 8.000. ვ. ლომიძე 8.000. ვ. ჰებინიძე 6.000. სამკურნალო წლებზე წასახვლოთ ი. ელიგულაშვი-ლი 15.000. სულ 69.000 ფრამი.

გ ა ს ა ვ ა ლ ი:

გადაეცა ნოვ კორფანის სამქერხლო 15.000, საცხოვრებლო იანვარში 4.500, თებერვალში 4.500, მარტში 4.500, აპრილში 4.500, მაისში 4.500, ივნისში 4.500, ივლისში 4.500, ავგისტოში 4.500, სექტემბერში 4.500, ოქტომბერში 4.500, ნოემბერში 4.500, დეკემბერში 4.500. სულ 69.000 ფრანკი.

1949 წ. შ ე მ ო ს ა ვ ა ლ ი:

ი. ელივლადშვილი 36.000, შ. ჩუბინიძე 12.000, შ. დ. ე. ციგარელი 8.000, ვ. ლორთქიფანიძე 6.000, ვ. ჩუბინიძე 6.000, სამქერხლო წლებზე წასახლეული ი. ელივლადშვილი 25.000 ფრ. სულ 91.000 ფრანკი.

გ ა ს ა ვ ა ლ ი:

გადაეცა ნოვ კორფანის სამქერხლო 25.000, საცხოვრებლო იანვარში 5.500, თებერვალში 5.500, მარტში 5.500, აპრილში 5.500, მაისში 5.500, ივნისში 5.500, ივლისში 5.500, ავგისტოში 5.500, სექტემბერში 5.500, ოქტომბერში 5.500, ნოემბერში 5.500, დეკემბერში 5.500 ფრ. სულ 91.000 ფრანკი.

1950 წ. შ ე მ ო ს ა ვ ა ლ ი:

ი. ელივლადშვილი 36.000, შ. ჩუბინიძე 12.000, ვ. ლორთქიფანიძე 6.000, ვ. ჩუბინიძე 6.000. სულ 60.000 ფრანკი.

გ ა ს ა ვ ა ლ ი:

გადაეცა ნ. კორფანის იანვარში 5.000, თებერვალში 5.000, მარტში 5.000, აპრილში 5.000, მაისში 5.000, ივნისში 5.000, ივლისში 5.000, ავგისტოში 5.000, სექტემბერში 5.000, ოქტომბერში 5.000, ნოემბერში 5.000, დეკემბერში 5.000. სულ 60.000.

1951 წ. შ ე მ ო ს ა ვ ა ლ ი:

ი. ელივლადშვილი 38.000, შ. ჩუბინიძე 12.000, ვ. ლორთქიფანიძე 6.000, ვ. ჩუბინიძე 6.000, ვ. ჩუბინიძე 1.000, ალ. კინკვაძე 2.000, სამქერხლო წლებზე წასახლეული ი. ელივლადშვილი 10.000, ი. ცინცაძე 5.000. სულ 79.000 ფრანკი.

გ ა ს ა ვ ა ლ ი:

გადაეცა ნოვ კორფანის სამქერხლო 15.000, საცხოვრებლო იანვარში 5.350, თებერვალში 5.350, მარტში 5.350, აპრილში 5.350, მაისში 5.350, ივნისში 5.350, ივლისში 5.350, ავგისტოში 5.350, სექტემბერში 5.350, ოქტომბერში 5.350, ნოემბერში 5.350, დეკემბერში 5.350. სულ 78.000 ფრანკი.

1952 წ. შ ე მ ო ს ა ვ ა ლ ი:

ი. ელივლადშვილი 8.000, შ. ჩუბინიძე 12.000, ვ. ჩუბინიძე 6.000, ვ. ლორთქიფანიძე 6.000. სულ 33.000 ფრანკი.

გ ა ს ა ვ ა ლ ი:

იანვარში 5.000, თებერვალში 2.500, მარტში 2.500, აპრილში 4.000, მაისში 2.500, ივნისში 4.000, ივლისში 2.500, ავგისტოში 2.000, სექტემბერში 2.000, ოქტომბერში 2.000, ნოემბერში 2.000, დეკემბერში 2.000. სულ 33.000 ფრანკი.

ყველა წლების ანგარიში ერთად:

შ ე მ ო ს ა ვ ა ლ ი:

1945 წ. 27.200, 1946 წ. 62.600, 1947 წ. 62.600, 1948 წ. 69.000, 1949 წ. 91.000, 1950 წ. 60.000, 1951 წ. 79.000, 1952 წ. 33.000. სულ 488.980 ფრანკი.

გ ა ს ა ვ ა ლ ი:

1945 წ. 27.540, 1946 წ. 66.950, 1947 წ. 62.600, 1948 წ. 69.000, 1949 წ. 91.000, 1950 წ. 60.000, 1951 წ. 79.000, 1952 წ. 33.000. სულ 489.990 ფრანკი.

ვ. ჩუბინიძე.

1958 წელი.

საქართველო - ნაღობისა და პოვნიის ქვეყანა

I.

"...ნაღობი აერთებს ჩვენი ერის ყოფიერებას ხაერთოდ, რომლის ღრობს 'ერთად-ბჭობა', 'ერთად-მოღებნა', 'ერთად-ხიამოვნება' პოვნიასაგ, მუხიკასაგ, და თვით 'ხახალის', 'ერის საქმეხაგ' თავისთავში აქვეყნებს, რომლის ღრობს 'თამადა' არის ხიომოლო თვით ერის 'თამაღისა', ე.ი. მმართველი, 'ხელ-მწიფე' ამ ხიფყვის პირღაპირი გავებოთ".

II.

"...მოელი ყოფიერება იღკვეული ქართვეღისა, იხვეე როგორღ ოჯახისა, გვაღრისა, ფომისა, ერისა 'ერთად-ბჭობაა', ე.ი. ნაღობისა, რომლის ღრობს, პოვნიის ფარგლებში რომ დავრჩეთ, არ არხებომბს 'კარგი' და 'ღელი' ღუქის, რღღგან ყ ვ ე ლ ა ფ ე რ ი მისი მემღღღენელი ნაწიღისა, ვინაიღღან ყ ვ ე ლ ა ფ ე რ ი - საქმე თუ ხიფყვა - 'ერთად-ყოფნას', 'ერთად-ხიამოვნებას', 'ერთად-ბჭობას' ემხახურება, რომლის გარემუე ერის, ხუღ ოღფა, ქართველი ერის ყოფიერება წარმოუღღენელია".

III.

"ღა, ხაერთოდ, ამ გემოქვეყნებუღი, ხხვადახხვა ღრისა და ხარისხის პოვნიის ნიღმემეზიღ არ დახხურებენ, რომ სავართველო -ნაღობისა და პოვნიის ქვეყანაა?.."

იმერეთიდან მოვლივარ გზა მიღევს ოპილიხისაკენ,
მოვალ და თვალვებს მივაპყრობ მამაღალითის შიხისაკენ,
იქ ვნახავ შენს ბრწყინვალეშას, ხმაღს კანქვილს მომხდურისაკენ,
ქართული ღვინით ავხილ თახს, მითრმეულს შეგობრისაკენ!

შენი გონიერულ თვალბოი გაპყურებ მამულისაკენ,
კახსიის შვილიდან ხამხრეთით, ჩრდილოეთ, შავიშვილისაკენ,
ღაღონებული იფიქრებ, ხელებს აიპყრობ ღვთისაკენ
და წყევლა-კრულვას გაგზავნი შენ ჩვენი ერის მფრისაკენ.

ეს შენ ხარ მეფეთ-მეფეთ! თამარი ქართლის დედა!
შენი ღმერთი ამაგი ჩვენ ყველას შეგვერგებათ.
შენს ღღებე მოგხალამბი, შენთვის მაქვს ეულის ძგერათ,
ახი სიციხებუ რომ მქონდეს, ახივე შენ გერგებათ...

სოსო ყორყულიანი
მიუნხენი, თამარიშა, თამარ მეფის ხხენების
ღღე: პირველი მახისი. 1970 წელი

შენიძენა: იხებ(სოსო) ყორყულიანი დაიბადა 1917 წლის 13 ნოემბერს, და სამუალო სკოლის შემდეგ, დაამთავრა საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტი; მუშაობდა ინჟინრად, და ამ დროს დაიწყო მუერე მწიფელი ომი, რის შედეგად მოხვდა გერმანიამი, და ცხოვრობს ქაღაქ მიუნხენში.

=====

"უ ე ნ ო მ ი პ ო ე წ ე ბ ი ს" ღ ე ქ ე ხ ე ბ ი

ამჟერად, ვაქვეყნებო რამდენიმე ღექსს, რომელთა ავეირტების ნამდვილი ვინაობა ვხუელნიძემის ქვეშ იმაღება; და, ალბათ, "უნომი" დარჩებთან, ვინაიდან ეს ახალგაზრდები იმყოფებოდენ გერმანიის სამხედრო ყყვეთა ბანაკებში, და რა ბელი ეწიათ მათ ომის დამთავრების შემდეგ, უნობია. ამგვარი "უნომი პოეშების" ღექსები კი შრავადი დაიბეჭდა ვამეო "საქართველოში", რომელიც 1942-1945 წლებში გამოიღოდა ბერლინში. აი, ამ ჩვენი "უნომი პოეშების" მოგიერთი ღექსები:

ქართულ-დროშას.

ღ. მოწამეთელი

შენ შეღებობხარ სამ ღერად:
წითლად, თეთრად და შავად,
ერის დიდებაჲ, მკიერო,
ვიბრძვიო შენს სანახავთა!
შორს დარჩა შენი წარსული,
მტრისგან, რომ დეგნოლ-კრულია,
დაღდექს სამშობლოს ტრფილიო,
აღერის-სიყვარულია.
ღღეს, ყველა შენი შეილებო
გულის სიღრმეში გატარებო,

შენ და მოწამლის იმედო
გვატკობს, ერთმანეთს გვაუყარებს.
ვინ დავიფიწყებს? არავინ,
შენ გებრფის ხალი მრავალი,
ყოფილხარ, ხარ და იქნები,
დაქრილი გულის წაშლი.
გვა დრო, მოვა თენება,
გაქქრება შავი ლანდები,
და ჩემს ოცნების ქვეყანის
გულმკერდზე აფრიალდები!

ს ა მ ა რ თ ვ ე ლ ო

სად გინახავთ თქვენ ამგვარი თვალწარბაცო არა - გარა,
ან ოცნებით ლავით მათი მოკაშკაშო ბაღრითმთვარა,
ქნარი მებღად საფოსტო: მოსასმინად კალაო ღაბილი,
ათასგვარი ხმით ავისილი, ათასგვარად შემგორილი...
როს მხიბლავად მთის წყაროდან ცივი წყარო მოჩხბრიალვას,
თით ეფლავაზის სხივები დავყარავს და აპარკლვას:
ველს ბულმეარღვად მოსდებია ყვაველით მფუგ-თეთრი ვარდი,
მტობულებით, სიყვარულით. ბულბულს უყვარს ამ წაწარდი.
ღამავს მხარავს შემტრფი ვვილი. არ ვიფრწავებ ტურფა.შფოლოს,
ოცნების ბაღს ყვაყვის მფუს ვენაცვალუ საქართველოსს..

ქართველ ხალხს თავისი წილიდან არაერთი და ორი შესანიშნავი ზეიური წარმოუშვია. ერთი ასეთი ზეიურია ქაქუცა ჩოლოყაშვილი. ის ის აღმათანი იყო, რომელიც იწვოდ და იფარვლავიდა სემოვალის სიყვარულის სამსახურად... და უშვარდა ქართველ ხალხს თავისი ზეიური, უშვარდა გულწრფელი, ციხისკარი სიყვარულით, და ეს დიდი ბრძოლა ჩვენმა ხალხმა თავის მკაცრად სიზღადრეოში გამოიხატა.

საქართველოში არ არის ისეთი კუთხე, სადაც არ შეიქმნათ უცნობი მკაცრად მშვენიერი სტრიქონები საქართველოსათვის დაუღბრომელ მშობლოზე. ამ სიზღადრეოში სიხარული ქართველი გლეხის დიდი პოეტური აღმავრდა და ის მარადიული ბრძოლის ციხის, რაც ჩაუქრობელად ღვივის და ბიზანიზმს თვითთული ქართველის გულში.

ქ ა ქ უ ტ ა

ჰა, ყოჩაღ ჩოლოყაშვილო,
გულად გღებია ტანია,
პატარა რაზმის უფროსო,
მარდი ხარ, კამანდარია.
პურის ქამაზე დაეცი,
თავზე დაჰხვიე ალია,
ფშაულებს გადაეც ნადაელი,
იმათგან ანაყარია;
ზენაისკენ წამოხველ
მკედარი რომ გადათვალის,
თან ორი პოეტი შემოგყევა,
ტყუიამტრქვევე-ზარბაზნია.
იქ დაგზღებთან ხეესურნი,
ჩვენი სალი კლდის ძმანია,
არ შეშინდების სიყვდილის,
ყველა იქ მიმავალია,
ის კურთხეულად ჩათელიდა,
ვინც სამშობლოსთვის მკედარია!

"მ ი მ რ ა ვ ხ უ რ ა თ თ ა" ს ი მ ფ ო ნ ი ა

სერგი ფარჯანოვის "ამბავი სურამის ციხისა"

LA LEGENDE DE LA FORTERESSE
DE SOURAM
de Serguei Paradjanov
GEORGIE SOVIETIQUE 1984 1 h 30 V.O. avec:
Dodo Abachidze, Levan Ouichanechvili, Zourab
Kipchidze, Lela Alibegachvili

I.

"მ ი მ რ ა ვ ხ უ რ ა თ თ ა" სიმფონია ეურელები ჩვენ
სერგი ფარჯანოვის კინოფილმს - "ამბავი სურამის ციხისა", რომელმაც უკვე
ხანძრამორიხი აღიარებდა მიიპოვა, თუმცა არა იმ დონისა და სიზღადრეო, რომელ-
ხანც ეს მუხანინიანი ფილმი გეთავაზობს, რახან დახვედრეუერკოვიელი კრიტიკოს-
ბიც, როგორც ხჩანს, ამჩნევენ, როცა ერთერთი მათგანი, მავალითად, პ. გ. ფლ-
უმი ("ზენ", 27.4.1987), წერს, რომ ამ ფილმის "...თითქმის სურეალური სურათო-
ვანი ენის გამოღონობა მოლიანად ყოველთვის შეუძლებელია".

II.

მაგრამ როცა ჩვენ ამ კინოფილმს "მიმრავ სურათთა სიმფონია" ეურელები, ცნ-
ბათა აღრევას ხომ არ აქვს ადგილი, ვინაიდან გამოიქმა - "სურათთა სიმფონია",
თავისთავივე ჰბადებს წინააღმდეგობას, რადგან "სიმფონია" მისხამენი,
ხოლო "სურათი" შეხახუდავი გამისახება?... შეიძლება "ცნებათა ახუთ აღრევას"
ამხუთქუებს ის, რომ "მიმრავ სურათთა" ქვეყნება ფილმური ხმაც არის, ე.ი. მუ-
ხიკა, ხიყყა, ხხუარ?... მაგრამ "სიმფონია", მერმნულად, "ერთად ეურადობა",
ხომ უფრო აღრინდელი ცნებაა, რომელშიც ბიზანციური ეურელების (პაქირიარქი) და
ხახუდწიფის (იმპერატორი) "ერთად-ეურადობა" ესმოდარ, იცხუ ქრისცეს "ორმუ-
ნემოვანების" (აღამიანი და დვთაება) მუხამამისხილ! და ამისაგან განხხუვე-

ბოთ, გერმანულ ენაში ხმარებაშია "სინფონია", როგორც მუსიკალური გამოსახვის ერთერთი ენაა, რომელიც, თავისი ობს-ნაწილურანი ავტოპოლიტი, სრულყოფილად აღემატება მუსიკალურ მითსა?.. აშენდა, ეს ფიქში, რეჟის აზრობა, მეტიუბა იწილს როგორც "მიძრავ სურათთა" "სინფონია", იხევე "სინფონია-ღაც" ისეა მასში მერყეული აზრი(მინაარსი), ურბა, გამოქმეა?..

III.

და "ამბავი სურამის ციხისა", მიუხედავად ხაკეთარი თვითმყოფლობისა, გვა-ცონებს დანიულ ჭინქაძის "სურამის ციხეს", რომელიც, თავის მხრივ, "მაყინყმ-რი ცხოვრების სინამდვილედანა აღებული" და "მეუღმურ, ხალხურ ლეკენდსთან" დაკავშირებული, რომლის "...მიხედვით, ციხესიმაგრის აშენება მოითხოვს უმწი-ვლო აღამიანის, ვაჟიშვილის ცოცხლად ჩამტანვას ქედელში." "ქმეუღმა ციხე-სიმაგრეში ცოცხალი აღამიანის ჩამტანვის შესახებ გავრცელებული ყოფილა მთელ მსოფლიოში".

IV.

დანიულ ჭინქაძე(1830-1860), ამკვარდ, იყენებს ძველ ხალხურ თქმულებას, რომ სახის ხაქაროველის მე-19 საუკუნის პირველი ნახევრის სინამდვილედ, რომლის დროს ოსრობის კომპოზიცია ხალხური ოსრობის ყუქნიკაშა ავტოპოლი: თავმეყრილი ახალგაზრდები მორიგეობით ერთმანეთს ეამბივნენ "მთხომბას, ანუ ანლაშას... ჩუნი ხაქაროველის ცხოვრებლად", რომლის ცენჭშია ამბავი ქაროველი მეზაფონისა და მისი ყრბის ნორარის(იხმან-აღა) - ერთის მხრივ - და ლერმიხანისა და ვარლას ფრაგიკული ხიყვარულისა-მერეც მხრივ.

V.

წლდღმს მამა - შალიკა "ხუმელური ბავონის ყმა" იყო, რომელიც ფრაგიკუ-ლად აღიღმა, რის შემდეგ ბავონმა ქვერივის შვილები - ნორად და მისი და - ცხელ მღვდელს მიყლია. ლედამ, მეღვმთან ერთად გაიქვა ბავონის ხა-სახილად, მაკრამ მან აღსარება მისხა მღვდელს. ბავონმა, ამ მღვდლის მეშვე-ობით, მესხელ გაქცეული ყმბის დაჭრა და ხახვილად დახადა; ლედა და შვილი გუთანში მუბადა, მემღვდ კერში, რახან ლედამ ვერ გაუძლო და ფანელში ამილდა ხელი. "ვაკრდა სამი წელიწადი ჩემი მოყვანის შემდეგ. - მოგითხრობს ნორარი - "ბავონიც შემირიგდა". ამ დროს ნორარს მეუყვარდა ბავონის მიხამხახურ გოგი ნაყო, მაკრამ ბავონმა ნება არ დართო ნაყო ცოლად მეკრათ. კილევ მევი: ნორად-რი ქალქში გაგზავნა, "თავიდან მიიძრა", ხოლო ბავონმა ნაყის ნამუსი ახადა, რის შემდეგ ნაყომ თავი დაიხარწო. სახიწარვეთილმა ნორარმა ბავონი და მისი ცოლ-შვილი მიკლა; გაიქვა, გამამამაღიანდა(იხმან-აღა), გამიღრდა.

VI.

ღურმეშხმს ბელს ანალოგიურია: მისი ლედა ბავონმა წერეთელმა გააუბლურა. ლერმიხანი თავად წერეთლის ნამიჭვარია, ის გუბის ქალთან შევიდა ბავონის შვილს. და თავადმა ხეშრად მისულ მურხან-ბავონს ლერმიხანი აწუხა, ლედა ჯარისბავან დაეადდა და გარდაიცვალა. ლერმიხანს კი მეუყვარდება ვაწლევს, ბავონის ყმა-ქალი, რომლის მეშვეობით ის ითავისუფლებს თავს ყმბისხავან და იწყებს ვაჭრობას: "...სანამ ჩვენ ჩუნი იმდენი არ გვექმება ხეხივრებული, რომ სხვის თავდაუკერულად ვიგზოროთ, მანამ ჩუნი განთავისუფლება, განსაღი-სუფლება არ არის", - ამბობს ლერმიხანი. ამიგომ ყოველს ვარლას, რომ გამიღ-ღრდეს და აძლევსპირობას, რომ, როცა გამიღრდება, დამრუნდება და შეირთავს ცოლად. მაკრამ ლერმიხანი უღაფტებს ვარლას; ცოლად შეირთავს მეშვეული ვაჭრის ქალიშვილს, და ახე ხდება ერთადერთი ვაჟიშვილი - შურამის - მამა. ლერმიხანის დღეფით აღმყოფული ვარლას, დავთხოვება თავის ქალბავონს და გადახწყევს შერი იძიოს. ამ მიზნით შეიხობას შეისწავლის და ცრუმორწმუნე აღამიანებში სახელს გაიქვამს. ლერმიხანმა კი არ დაინდო არა მარყო ვარლას, არამედ ნორარი(იხმან-აღა), როცა ის კვლავ გაქრისციანებში გმას დაადგა და სიბაღუთი აწამეს და მისი დაჩეხილი გვამი უპაფრონოდ ქუჩაში ეგლი. ლერმი-ხანი, რომელიც ნორარიმ თავის მეშვეილედ აღიარა, უაროდღად "ღედა მისყო-რის პირას და ეოლდა გემს ყირმიღვან ხაქულ კაღმუხის ყყავებით, დავთილის იხმან-აღასხავან და იმისგანვე გადაეყმულს ლერმიხანსმე".

VII.

ვარლას მურს იძიებს ლერმიხანსმე, როცა მასთან ჩრევისთვის მიღიან იძის განახლებათ თუ რაგომ სურამის ციხის აშენება ვერ ხერხდება, რაგომ მისი კელ-ღები აშენებისთანავე იხრევა. ვარლას აძლევს ჩრევის, რომ თუ ლერმიხან-ის ერთადერთ ვაჟიშვილს - შურამს - სურამის ციხის კედელში ცოცხლად ჩა-

რამდენხანეუ ხაათს უკან მოხამახანუთ ეპოვნათ იხენი მკვლარნი, მიწოდონი ვახუშე, როგორც არი ხაყვარელი, მიხუეულენი ერთმანეთსა...

XI.

ამდენად, ზურამის ჩამენება სურამის ციხის კვლელში, დანიელ ჭინქაძის მოხრობის მიხედვით, არის არა "როგოვალური შეწირვა", არამედ "შურის ძიება", თუმცა იხივ უნდა ითქვას, რომ ზურამის ჩამენებების პრაქტიკული "განხორციელება" კალაგოშების მიერ, და თვით ეპიროსი (და ამით ხალხის) თანხმობა "არქაული აღმართის შეწირვის" წინაპირობათ უნდა მივიჩნიოთ, ვინაიდან სხვა პირობებში შეუძლებელი იქნებოდა ამგვარი "შეწირვის" განხორციელება.

მაგრამ ზურამის ჩამენება სურამის ციხის კვლელში რომ უფრო მეტად ვიხივ, ვიღრე ხალხის გადარჩენის სიმბოლო, - ეს სურვილი ფარაჯანოვის ფილმში მოხჩანს და არა დანიელ ჭინქაძის მოხრობაში.

XII.

როგა პირველად წავიკითხე, რომ სურვილი ფარაჯანოვი ქმნის კინოფილმს "სურამის ციხეს", ვერ წარმომედგინა, რომ ამ "ამბავისათვის" შეიძლებოდა იხივით სურის შობაზე, რომელიც მას გაათავისუფლებდა არა მარტო დანიელ ჭინქაძის "ჯაბოშობის ვაგებობისთვის", არამედ - მას მტერი - "არქაულთმისხვანავსე", და მას ვახლიდა აღმართის და ერის ერთობის სიმბოლოდ, ხაეროდა და სწორედ ამით არის სურვილი ფარაჯანოვის "ამბავი სურამის ციხისა" უფრო მეტი, გაცილებით უფრო მეტი, ვიღრე დანიელ ჭინქაძის მოხრობის დედა-ამბო. მაგრამ ნუ ვჩქარობთ! განვიხილოთ თვით ფილმი:

XIII.

სურვილი ფარაჯანოვისათვის დანიელ ჭინქაძის თუ ხალხური "ამბავი" "სურამის ციხე" - მხოლოდ "სამბავი" კინოფილმის შექმნისათვის, რომლის დროს ის გვთამბენებენ, სურამის ციხე ამდენება. და ახე მოუხერხებენ სიციხის უღანამა-ული ახალგაზრდას. ავტორი ახებენ: "ამბობენ, მითომ იმ ადგილას, ხანა ჯაგან-ბული იყო ხაყვადი ზურამი, სურამის ციხე არის ნოჭო და ცრემლიანი ჩამოღის წყლი და თითქმის აქამდისინ მთავარიან ღამეში ვამოღოდა ერთი მთავარული დედაკაცი მავი ჭინქაძისათვის და ჭირილით მიხამისა:

სურამისა ციხე,
სურვილითა ვახუშე,
ჩემი ზურამ მანდ არის,
კარგა შემიხაბე!
....."
....."

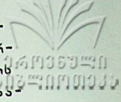
VIII.

"ძველ აღქამში" აღმართის შეწირვა აღწერილია როგორც დიდი რიხის თუ წყველის თავიდან ახალიებული სამუალება ან მიხლამი მოჩივების განხა-კურებული გამოსახვა. "აღმართის შეწირვა" განხაკურებულად გავრცელებული იყო პრიმიტიული ფორმებში, თუმცა ცნობილია აგრეთვე აღმართის "როგოვალური მოვ-ვა", "შეწირვა" რელიგიის იხორიამი ხაეროდ, როგა "შეწირვა" არის ერთგვა-რი "ჯალისხური როგოვლი", რომლის შემდეგობით შემწირველი "მორიგის", "სიპირ-ფის" ძველას ან დედაების კეთილგანწყობას დილობს; სხვა სიყვებით: ვინაიდა დედაება აღმართის მოჩივადამირედა აღიარებული, - შეწირვით, შეწირულებით ხდება მისი "კეთილგანწყობა". "აღმართის შეწირვა" უკვე შეხვალა "ცხველთა შეწირვამ" და ეს უკანახველი "მკვირფხველების" - ფულის თუ სავნების - შეწირვამ, რომლის დროს "შეწირვა"="მიცემა" უფრო "მო-წარჩილებას" ნიშნავს "სხვა პირზე" შეწირულ-წარჩიარ სავნის შემდეგობით, ვინაიდან "შეწირველი" და "მიმღები" "მო-წარჩილები" არიან "შეწირულებისა" და ამით მისი "ჯალისხე-ლი ძილისა". ამგვარად, ზურამის ჩამენება სურამის ციხის კვლელში "მო-წარჩი-ლებით" ხლის ამ "როგოვალური შეწირვით" ხალხსა და დემოტებს თუ დემოს, რომელიც ერთად "ძველენ მორიგის", რომ დიდი-აღმართური ძალით აძენდეს სურამის ციხე-სიმაგრე, როგორც სიმბოლო ხალხის, ერის გადარჩენისა ხაეროდ.

IX.

მაგრამ ზურამის ჩამენება ციხის კვლელში - ერთი მხრივ - არ არის "როგოვალური სიკვდილი", და - მეორე მხრივ - უფრო მეტია, ვიღრე მხოლოდ სიმბოლო ხალხის, ერის გადარჩენისა, თუ, რა თქმა უნდა, ამახ დანიელ ჭინქაძის მოხრობით გან-ცხვიო.

ზურამს ჩამენებენ სურამის ციხის კვლელში, მოხრობის თანახმად, არა იმიტომ, რომ დედაება ან არქაული რელიგიური რწმენა ხალხისა ამახ მოი-ხივს, არამედ იმიტომ, რომ ვარდუხ სურს "შური იძობს" ღურამისხანე, როგა

მის ერთდღურ ვაჟიშვილს იყენებს ამგვარი მურობიების იმიტირებად. არც ვარ-
ლუას და არც ვებრიას, არსებობდა, "აღაშიანის მხევერპლის", "აღაშიანის მუწერ-
ვის" რევიტიორი აუღიღებოდა ან სწამთ, და თვით მურაძისუ სრულიადაც არ არის
მზად, სრულიადაც არ სწამს, რომ მისი სიციხეების კანფირი იმ "ხაღს კაღსა-
რჩენს" სურამის ციხის მემუკობით. და თუ ვებრი მანაც დაუთახებდა უაღრუას
ჩააშენოს მურაძი სურამის ციხეის კედელში, აქ მახში იღიღებებს "არკაული

რწმუნა", როცა ამბობს: "მამული არის განხვედელი, ჩემად უნდა იყოს გული,
სჯობს ერთი მოკლე მამულიხათვის, ხანამ დახიხინენ აზრნი."

"ქმედებო ჩააშენებო ხანისა, მურაძი მკვლარითი ყვითელი, ხელემ მუკრული
იღვა კედელში და კალაგობში ხიჩქარით ამეზმედენ იმის კარშეში კედელს".

"- მიბუდე, ღელი! მენს მურაძს ციხეხალ მარხავენი - დაუძახა ღელას ზუ-
რამბა".

"- ვაიბო! ღელავ, ვაჟავ... - აღარ დაახრულდინებს და მხნარულ დააყარებს
რამდენიმე თაბახი კირი".

X.

აქ, ვახაგვიძა, მურაძის "თავგანწირვახთან" იხევე არ ვვაქვს საქმე, როგორც
ვარლუასა და ღურმუხანის ქმედებახთან სამშობლოს ვადარჩენისათვის:

"- ღურმუხან, აბა მემომხედე! ვერ მიგნობ? მენ მიმიკალ გული, მე მიგვიკალ
მეილი! ახლა ვავსწორდო!

- იპ! მე წყული, გულიხვარლი, მენ ხარ? - ზსოქო ღურმუხანამა ჩემათ, მი-
ვარდა და ყელში წაუჭირა ხელემი. ხიჩქარით აღარ მოგონდა, რომ მიუხმარა
ხევა იარაღი.

- მილი, ჩემი ღურმუხან, იგი წელიწადია ამ ღელს ეელი! - ზსოქო ვარლუამ,
მიეხვია და გეჭებში ჩაურჭო ხანჯალი.

რამდენამე ხაათს უკან მოხამხახურელ ეპოვება იხენი მკვლარნი, მიწოდენნი
ფახვზე, როგორც ირი სავყარელი, მიხვედენი ერთმანეთსა..."

XI.

ამდენად, მურაძის ჩამენება სურამის ციხის კედელში, დანიელ ჭონქაძის მოთ-
ხრობის მიხედვით, არის არა "რეგულური მუწირვა", არამედ "მურის ძიება",
თუმცა ისიც უნდა ითქვას, რომ მურაძის ჩამენების პრაციკული "განხორციე-
ლება" კალაგობის მიერ, და თვით ვებრიის (და ამით ხაღის) თანხმობა "არ-
ქაული აღაშიანის მუწირვის" წინაპრობათ უნდა მივიჩნიოთ, ვინაიდან ხევა
პირობებში მუდმივად იქნებოდა ამგვარი "მუწირვის" განხორციელება.

მაგრამ მურაძის ჩამენება სურამის ციხის კედელში რომ უფრო მ ე ჯ ი ა,
ვიღრე ხაღის ვადარჩენის ხიშობლი, - ეს ხერგი ფარაჯანოვის ფილმში მისჩანს
და არა დანიელ ჭონქაძის მოთხრობაში.

XII.

როცა პირველად წავიკითხე, რომ ხერგი ფარაჯანოვი ქმნის კინოფილმს "სურა-
მის ციხეს", ვერ წარმომეღვინა, რომ ამ "ამბავიხათვის" შეიძლებოდა იხეთი
სულის მოაზრება, რომელიც მას გაათავისუფლებდა არა მარტო დანიელ ჭონქაძის
"კლასიკური ვაგეშინავან", არამედ - მას მუვით - "არქაულიზინავანაც", და
მას ვახსილა აღაშიანისა და ერის ერთობის ხიშობლი, ხაურთა და სწორედ
ამით არის ხერგი ფარაჯანოვის "ამბავი სურამის ციხისა" უფრო მეტი, ვიდრე
ბიო უფრო მეტი, ვიდრე დანიელ ჭონქაძის მოთხრობის ღელა-ამარი. მაგრამ ნუ
ვიჩქარობთ! განვიხილოთ თვით ფილმი:

XIII.

ხერგი ფარაჯანოვისათვის დანიელ ჭონქაძის თუ ხალხური "ამბავი" "სურამის
ციხე" - მხოლოდ "ხაბაშია" კინოფილმის შექმნისათვის, რომლის დროს ის ვეთა-
ვაშობს შინაარსობრივ, ფორმალურ, ვამოთქმით ვარიაციებს ამ თემაზე, როგორც
ეს ხდება მხოლოდ ხიშფონიამი თუ ხიშფონიამი. ამის შედეგია ის, რომ ღრამაყურ-
კიული ურთიერთა დურმობანს, ვარლუას, ვებრის თუ ფილმურ მიქმედებაში ჩარ-
თულ უამრავ მოქმედ პირთა შორის "მუსიკალურია", ე.ი. ხან ერთი "მოცივი" "ამ-
ფილმობა", რომელსაც მეორე "მოცივი" "აქრობს" და ახე განწყვეტება, რის
შედეგად ხერგი ფარაჯანოვის "ამბავი სურამის ციხისა" - შინაარსობრივად -
არც ხიშფონის თუ ხიშფონის ითხ-ნაწილეთანებას ემორჩილება, რის გამო მი-
ნაარსობრივად ეს შეხანიშნავი კინოფილმი - ერთი მხრივ - ოთარ იოსელიანის
კინოფილმების - "იყო მამვი მგალობელი" თუ "მთვარის ფაქრიკები" - ღრამაყურ-
კიულ (შინაარსობრივ) ავებულეძახ მავინებს, მაგრამ - მეორე მხრივ - უფრო
მ ე ჯ ი ა, ვინაიდან ხერგი ფარაჯანოვი, ოთარ იოსელიანისაგან განხვევავედით,
მ ი ნ ა ა რ ხ ბ რ ი ვ ა ღ ე ა რ ერიღება "საგეშინს ურდის თავისი

სახელი", როცა "ამბავი სურამის ციხისა" საქართველოს, ქართველი ხალხის, ქართველი ერის თვითმყოფლობის, თავის-უფლებების ნიშნობად ხდება საერთოდ, რომელიც იქნება დღეს სურამი, არსებითად განსხვავებული სახე, სახელია აღნიშნული ზინების მურაბისაგან, რომელიც თავის-თავს თვითონ ხშირადვე საქართველოს, ქართველი ერის გადარჩენას, ე.ი. თავისი სიფიქსად, მიხი"ნიხხვი და სარგო" აღუღაბებს სურამის ციხეს, რომელიც - თავის მხრივ - მარცხ სურამის ციხე კი არა მოვიდა საქართველოს ერთობის, თავის-უფლების, დამოუკიდებლობის დამცველი ციხე-სიმაგრის ნიშნობად ხდება. ამით კი, ჩემის აზრით, სერგი ფარაჯ-ნივმა შექმნა უაღრესად ქართული ეროვნული ფიქტი, რომლის მსხვერპლი ქართული ეროვნულიცხვამი, რამდენადაც მე ვცნობ, არ მოგვეპოვება.

XIV.

მავრამ ამგვარი ღიაი იდეა, მინაარსი, დრამატურული გააზრება მხოლოდ მაშინ ხდება ხელოვნების მხავერული ნაწარმოები, როცა არა მარტო მინაარსი პირობის თავის მინაარსობრივ ფორმას, არამედ ფორმაც ხდება ფორმალური მინაარსი, რომელიც ერთად თავს იყრან ეთიკით, კამითქამით, რომლის ხილიცაა უკვე პიროვნობა. და "ამბავი სურამის ციხის" ფორმის ფორმალური მინაარსი? - ამის აღწერა იგივე იქნებოდა, რომ, ვთქვათ, ღუფიც ფან მუხომეონის მუხონე სიმფონია ავღწეროთ მხოლოდ სიფყვიერათ; და ეს შედარება აქ შეიძლება ითი არ არის:

XV.

მსოფლიო კინობელოვნებამი, უფოთ, მრავალი მხავერული ნაწარმოებია შექმნილი, რომლებშიც ასახულია კონკრეტულად მოცემული სახეობანი, აღამიანები თავიანთი პიროვნული და ეროვნული განსაკუთრებულობით, რის გამო, შეიძლება ითქვას, როგორც ვრიოლ რომაქიძე ამბობს, - რამდენად ეროვნულია მხავერული ნაწარმოები, იმდენად უნდრეზბაურია იგი. მავრამ, სამწუხაროთ, კიბხილენებამი აღიოენის ფანარით არის საძებნელი ისეთი კინოფილმი, რომელიც არა მარტო თავის-უფლებას, საერთოდ, არამედ პაყარა ერის, დარაგრული ერის თავის-უფლებას შედარადებს. რა თქმა უნდა, თავისუფლება, "მეღნიერება" საერთოდ განუყოფელი მდებარე როგორც ყველი აღამიანის, ისევე ყველი ერისათვის. მავრამ როცა ერთი ერი მეორე ერს ჩაგრავს, იპყრობს, უთავისუფლებობამი აქცევს, ამყყყებს?!

და ასეთი ერები, ქვეყნები ხომ დღესაც მრავალია მოელს მსოფლიოში. მაშინ კინობელოვნებამი არ უნდა აღნუხიხს ეს ყველადათვის ნათელი რეალობა?!.. და მისახალოვნელი არ არის, რომ ამ გზას დაადგა სერგი ფარაჯანიოვი, როცა მან "ამბავი სურამის ციხისა" (არა მარტო) ქართველი ერის, საქართველოს ეროვნულ პიონად აქცია, რომლის ყველაზე უფრო დამახახიოთებელი სექვენცია სურამის მიერ თავის-თავის სურამის ციხის კედელში ჩაძენება ისეთი იურიოა და სურათიანი, მოძრავი სურათიანი გამოსახვით, რომ აქ, მე პირადით, მიძაგინად აღნიშნული მეფხე სიწფონია თუ სიწფონია, რომლის ფინალიც "სინარულზე" უფრო მეფი აღგზნება ვიგემე, თუმცა საექტოა "მოძრავმა სურათებმა", საერთოდ, შესძობს ამგვარი სიწფონიურ-ეოკალური მოა plus ultra-ზე, ე.ი. "მიუწვეულის" მიღწევა. ანუ "უფრო მეფის" მიღწევა აღარ შეიძლება.

XVI.

მავრამ შეიძლება ამ კინოფილმში მართლაც მიღწეულია "მიუღწეველი", სულ ცოცა, მინაარსობრივად მანინე?.. და აქ ვიზიარებ ჩემი მეგობრის ჯიმერ ახმეფლის (ხეჯათა შორის, ილი სანარო ახმეფლის ვაყიშვილის, რომელიც ახლა ნიუ-იორკში ცხოვრობს), - აზრს "მეფხეხე" ფინალის შეხახებ, - რომ აქ მუხომეონის "კომპრომისზე" მიღის, როცა "თავისთავად სინარულს" სოფმას ახხამს, რაე, უფოთ, აპოთეოზია, "ნიონ-პლიუს-უფყარა" (არა მარტო) მუხიციხა, საერთოდ, მავრამ "სინარული, მმეწენიერი დეოაგრივი სხიკეპი" თუ "გადეახვიოთ ერომანეონს, მილიონებში" "მოელს მსოფლიოში", ფრიდრიხ მილერის ეს გზისმარეწებელი განსტყეფა, მუხომეონის გენიალური მუხიკალური ხორმეხხხხხხხხ "მეფომარეობას", ე.ი. "სინარულს" ახახავს, რომელსაც თოქოს "სამომირობა" (ანეოთეონი) არ მოეღის, რაც სოფმას სინარულზე, აღამიანურობამე მოელს მსოფლიოში, საერთოდ. მავრამ ხადღაა თემის-ანეოთეონის-სინოთემის მარალიული, განუწყვეული "გრძობა", რაც "ცხოვრება" საერთოდ, რომლის დროს, ვრიოლ რომაქიძე "ცხოვრებისა" და "ცხიხის" "ძირს" ავიოკეებს. ამგვარად, თუ ამ ა გ რ ს გავიზიარებთ, - "სინარული", "სინარული პიონი" "მეფხეხეხე", მართალია, "მიუღწევლის" მიღწევა არის, მავრამ - მეორე მხრივ - როცა სურამის ციხე სამომილხსათვის თავგანწირულ ქართველთა სიხხლით, ე.ი. "გრძობით" აშენდება და საქართველოს, ქართველი ერის ეროწული უკვადეების, თავის-უფლებების სიმბოლო ხდება, აქ საქმე ეხება არა მარტო "ციხის ამენებიო" გამწეველ "სინარულს", არამედ ეს "სინა-

რული" არის "ხაშიძეობის" ქვემ, ვინაიდან ამ "სიხარულს" - ციხის ამშენებლთა-
დავეუ-ბეუქრება" "მფერი", რომელსაც ამ ციხის დანგრევით, ე.ი. დაპყრობით,
საქართველოს, ქართველი ერის "სიხარულის", "თავის-უფლების" მიხშიბა ხერს.

XVII.

ამ-მხრივ, უდავოა, ხერგი ფარჯანოვის "ამბავი სურამის ციხისა" "უფრო მეტია",
ვიღვე მხოლოდ "სიხარული" თავისთავად, მიუხედავად ამ ხეუქვენის არც ისე
ხაშვანისა ამ კინოხურათში. აქ "სიხარული" "მიღწეული" კი არა "პროცენია"!
ეს კი, თავის მხრივ, ნიშნავს, რომ თავის-უფლება, პიროვნული თუ ეროვნული,
"მიღწეული", ე.ი. "განხორციელებული" კი არა "პროცენია", მარადიული, განუ-
წყვეტელი "პროცენია". ამიგომ ამბობს ი.ვ.კოთე "მხოლოდ ის იშხანებებს როგორც
თავისუფლებას ისე ცხოვრებას, ვინც მას ყოველდღიურად მიიპოვებს!" (ვასუტე).

"Nur der verdient sich Freiheit wie das Leben, Der täglich sie erobern muss!"
(Faust). მაგრამ როგა მიღერი ამბობს "ყველა ცოცხლის უნდა ეპყვიოს ცოცხეში,
და ჯოხიხეთი არეი ღარ უნდა არსებობდეს" ("Allen Sündern soll vergebem, Und
die Hölle nicht mehr sein!" ("An die Freude!") - განუწყვეტელი, მარადიული "შრო-
ლის" ამხახველია, რომლის ღრის ყოველ "გამარჯვებას", ყოველ "სიხარულს"
"მარცხნი" თუ "გლევა" ემუქრება?!.. და ჩვენი შოთა არ გვახსენავს, რომ
"შრომცხა ხეღია კეთილმან, არხება მიხი გრძელია?.."

XVIII.

და რომ ხერგი ფარჯანოვი ამგვარი ღონის განჭვერვისხაეენ გვიბობებებს, უკვე
ეს თავისთავად არ ღაპარაკობს ამ კინოფილის მრავალფეროვანებასა და მრავალ-
ფეროვანებაზე?.. რომელი ერთი ავლინიში?!.. ყველა ღელა-აშრი ღელი ერთვ-
ნული, ღიახ, ეროვნული ღრამაყული ცხოვრებისა, მეღ-ღობისა, როგორც პერიო-
დული, ისევე ისტორიული "მუღის უქლემა ჭოილი", - ამ კინოფილში ასახულია
არაჩვეულებრივი უბრალოებით, "თეიღენაღობით", რომლის ღრის ჩვენს ავღაღინ
იღლება ქართული ეროვნული ხულისკვეთებით გაყლეწილი შობაიკა, რომლის მუ-
მღგენელი მრავალფეროვანი და მრავალფეროვანი თოთოული ნაწილი "საეროვნ"-
უხშიანება ღელა-აშრში. აქ შოთოლოტიური(!) რეალიზა უფრო მეტია, ვიღვე ის-
ტორიული (გრ. რომაქიქე).

XIX.

- რომელი მავალითი მივიყვანო?!..
1. როგა "მიმრავი სურამისი" ამ შობაიკურ სიმფონიაში, მავალითად, ხეუქვენში
"გამორწილა" თეორი ცხენზე "მოჯიროთე რაინდი, ჩემში, უნებღიუი, "შეირცა ქვენა
ფენები": რაინდში მე ღავინახე ჩვენი ეროვნული მეობის სიმბოლი "თეორი გო-
რვი" თუ მიხი ქრისტიანული მეუქვიღვე "წმინდა ვიორვი"!!..
 2. როგა შურამი თეოთონ ამენებს თავის-თავს სურამის ციხის კელღში, ე.ი. არა-
თეორი ნამოჯს არ ღვამს თავისი-თავის "გაღარჩენისათვის", ვიოთ ამ ხეუქვენ-
ში იგრძნობა იეხი ქრისტეხ წამება ჩვენი "ცოცხების" მოყვეპნისათვის - უნი-
ვერსალური ვაგემთოავ?..
 3. ვიოთმ შურამის ღელა ღლეისმშიღლის წინაპარი თუ მეუქვიღრეა?..
 4. ვიოთმ ვარღვა, როგორც მარჩიელი, ღელფისის ქურუმ-მისხანის შიოთის წინამორ-
მელი თუ მეუქვიღრეა?..
 5. ვიოთმ შურამის ღამაღება მინღორზე(!), იწვევს ახოიღიოთის ქრისტეხს ღამაღ-
შისა მავამი?..
 6. ვიოთმ შურამის თავგანწირვა ერის თავის-უფლებისათვის არ მეიღლება ვაგე-
მულ იქნას უნივერსალური, ხაკაიღორიო, ხაკ-ერო-შირისი "მხხვერღაღაღ",
ვინაიღან ხაკ-ერო-შირისი, იწყერ-ნაიღონალური ჰუმანიზმის წინაპირობაღ
ეროვნული, ნაიღონალური ჰუმანიზმში უნდა იქნას მიჩნეული?..
 7. ვიოთმ "ამბავი სურამის ციხისა" ნათებს არ ხლის, რომ წარხული-არმყო-მი-
მავალი ერთი შოიანიშაა, რიოთე ამ კინოფილის შობაიკური მიქმეღება-ფორ-
მა-ვამოიქმა - ერთი მხრივ - თოთქის "არქაულ მორეულ ხამყარის", ხილი -
მეორე მხრივ - საქართველოს, ქართველი ხალხის ღლევენღელ ყოფიერებასა
თავისთავში აქვევს?..
 8. როგა ამ კინოფილში საქართველოს, ქართველი ხალხის ხ ი ღ ი ა ღ უ რ ი
რიობა უკანა პღანზე, ხილი ეროვნული - წინამაღმევა ღაყენებულთ, ვიოთმ
პრობლემათა ამგვარი განჭვერევა ყვეღამე უფრო აქვეღაღერი არ არის ღღეს, მე-20
ხაკუნის მიწრულში, მიუხედავად მეორე და მეხამე ინღულწრიული რევიღლეიის
ქარიმხალხებური ამხიეთქისა?..
 9. ვიოთმ კავიღრიობის თანამღღრევე განვიოთარება ნათებს ხლის, რომ ეროვნული

პრობლემატი ჩრდილი აყენებს ელახობრივ პრობლემებს, როგორც აღმართი უფრო იგანს მიმბრუნებას, ვიდრე ერთნულ ნაკვარს?..

XX.

და კიდევ ბევრი, ბევრი პრობლემა ჩაქსოვილი ხერგი ფარჯანოვის ამ კინო-ფილმში, რომელთა აღქმა, გაგება, შეგრძნობა, როგორც ხანს, მხოლოდ პაგარა და ისილ დაჩაგრული ერების შევიღებს შეუძლიათ. ე.წ. "ლილი" ერ-მის შევიღები ერთნულ ნაკვარს არ განილდენ და არც ეანილიან, ხელ ცოფა, ეერიპაში, რის შედეგია ის, რომ დასავლეთ ეროპის კინოკრიტიკოსები, რომელ-თა კრიტიკა მე ხელში ჩამივარდა, - ხერგი ფარჯანოვის ამ შეხანიმნავი კინოფილმის "ეროვნულობას" იმდენ ყურადღებას არ აქვეყნენ, რამდენადაც ამ ერების მსაყურელ ღონებს, თუმცა პირველი არის მეორეს წინაპირობა და არა მე-ბრუნებით. "პარნიკოპი", მაგალითად, პარიზის (და ამით საფრანგეთის) ღილი დაბრუნების კინოკრიტიკოსები თავიანთ შეფასებას აქვეყნებენ "კრიტიკის პი-პარად-ში", ე.ი. საუკეთესო კინოფილმების ცხრილში, რომლის დროს შემოღობული აქვთ ობ-ბაღიანი სიწყება: სამი ვარსკვლავი ნიშნავს, რომ კინოკრიტიკოს მიღებული კინოფილმი მიერინა "ამაღელვებელი" (Passionnante) ქახკვლავი ნიშ-ნავს - "ძიურად Beaucaup"; ერთი ვარსკვლავი - "ცილად" "Un peu"; და "კვარაფის" ნიშანი ახახავს, რომ კრიტიკოს მიღებული ფილმი მიანინა "ილ" ფილად "(Pas du tout).

XXI.

და ილი რა შეფასება მიიღო "ამბავმა სურამის ციხისა"?.. - "ფიგარის" (კილი ბენიერი), "ხარ-ის" (ანრი მაპიერი), "მონდის" (კაი სიკელიერი) კინო-კრიტიკოსებმა "ძიურად", "კარვად" შეფასეს ხერგი ფარჯანოვის ეს ფილმი. "პარიზიან ღიბერებს" (ერიკ ლევე) და "ნუერი იბერვაფორის" (მიხელ მარლორი) კინოკრიტიკოსებმა - "ღამამკაყოფილებელი", ხილი "ღიუმანიცხე", საფრანგეთის კომპარტიის ვაპოლის კინოკრიტიკოსმა - კლი სარფორანომ "ამბავი სურამის ციხისა" შეფასა "არა-ღამამკაყოფილებელი", ე.ი. "სულ" ფილად. სამწუხაროდ, ხელ არ მაქვს ამ უკანახკენლის აღნიშნული კინოკრიტიკა, მაგრამ შევეძლია უკვარაულო, რომ "ღიუმანიცხე" კინოკრიტიკოსს, უთუთ, ამ მიერინა "ამბავი სურამის ციხისა-ში" "ეროვნულის" წინაპირობაზე დაყენება, რომლის ფონზე "კლ-სობრივი წინააღმდეგობანი", თითქმის, სრულიად მიჩქმადულია. "ღიუმანიცხე" კინოკრიტიკოსს, როგორც ხანს, "ენა ჩაუვარდა", როგორც მის ხათაყვანებელ სამტოთა კაპიტილიან "ელახობრივი შპილია" უკვე სრულიად მივიწყებული, ხილი "ეროვნული შპილია" იდეალიზირებულია, რომ მიწოდებამე - "მე საქართველის მეფე ვრძანებ...". - მიუღი ხაღი იკრიბება მის ირგვლივ და შურაში თა-ვის სიციხელებს კი სწირავს ერთნული ერთობის (სურამის ციხის ამუნება) საქმეს; და ამგვარად იდეოლოგიური ვაღახრამ, როგორც ხანს, ისე "ღაურჩილია" მას განხეიხი უნარიანობა, რომ ხერგი ფარჯანოვის შეხანიმნავი ფილმური, "მი-ძრავი სურათების" ფორმალური სრულყოფილებამე კი ვერ აღინახა, რის ახხნა, ჩემის აბრი, უმთავრესად, ორი ფაქტი მიიღებამე:

XXII.

მართალია, ფრანგებმა და ამით "ღიუმანიცხე" მეხვეურებამე, ხელ რაღაც ხამი წლის განმავლობაში, მაგრამ მაინც "იგემებს" ეროვნული უთავიხვეულობა ნა-ციმის ბაგონობის დროს, რახან "რეხიხვანხი" უკახხეხე და ყველა "კოლბი-რაგორი" სახეიკვად დასახეხე. მაგრამ, როგორც ხანს, ფრანგ (არა მაგორ) კი-მენიხეებმა არ ეხმით ხხეა ერის თავის-უფლებიან ანალოგიური უფლებდაყვანა, განსაკუთრებით მამინ, როგორც ახეთი ერი "პაგარაა", როგორც, მაგალითად, ქარ-თველი ერი. "ღიუმანიცხე" კრიტიკოსისათვის, როგორც ხანს, საქართველობა, ქართველ ერზე ხან თურქების, ხან სპარსელების თუ ახლ რუსების ბაგონობა "ნორმალურია", ხილი თუ საქართველი, ქართველი ხაღი, როგორც ეს "ამბავი სურამის ციხისა-შია" ახახელი, მიკრიბებამე "საქართველის მეფის ირგვლივ" და ერთნულ თავისუფლებას უფრო მაღლა დააყენებს, ვიდრე "კლახობრივი შპი-ლას", - ეს "მიუღებელია". და - მეორე ფაქტი კიდევ უფრო შეამძრუნებელია: ფრანგმა კომენიხეებმა, მაგალითად, მიღებულიების მიორ აღმოუკლებელი საქარ-თველის დაკვრება 1921 წლის თებერვალ-მარტში არა მიიწინეს, არამედ კი-მენიხეი დეპუტატები საფრანგეთის ერთნულ კრებამი ყოველი ძალით და დონიი დილომდენ მიღებულიერი იმპერიალიზმის გამართლებას საქართველის მიმართ, და, წარმოიგინეთ, საქართველი ეღახ-ღიფარინგიახან კი შეადარეს და მიუ-წილეს საფრანგეთის ერთნულ კრების დეპუტატებს, თუ როგორ მიიღივას დაი-ჭარდენ ისინი, თუ ვინმე შეუღებოდა ეღახ-ღიფარინგების ჩამომიღებას ხაფ-

რანგეილიანი!.. რიმა ქვეამყოფელს შეუძლია ეღმას-ღოვარინციის მელარება საქართველოსთან, საქართველოს საერთაშორისო სფაფესთან?!

XXIII.

სხვათა შორის, როცა "ამბავი სურამის ციხისას" მიძრავ სურათთა სიმღონიანი გაიხმა ხმა - "შე საქართველოს მეფე ვბრძანებ ...", მიუხედავად ჩემი "შეხა-მელახური" მარაშხისა, ფანძი გამაყრუოდა, შვირცა ჩემი შვირის "ქვენა შენ-გი", თუშე ვერ გავერკვეო რა მიხდა!.. ჩუფიქრი რა ამვეარ ჩემს ვანცდას, გამახხხნდა, რამ დახხავეო ვერძის მრავალ ცოილომებელ, ირესყრიალურ ქვე-ყანაში - ინგლისში, ნორვეგიაში, შვეიცარიაში, ბელგიაში თუ პოლანდიაში - "ეროვ-ნული მოღიანინის", "ეროვნული ერთობის" ყველაზე უფრო ევექვეარ სიმბოლო მეფეებში თუ ელფეფეღმა მიჩნეული, რამეღმად მხოლოდ ნომინალური, ე.ი. სიმბო-ლიური ფუნქცია გააჩნიათ, და სრულიაფე შენს არ ეშლიან ამ ქვეყნებში დე-მიკრაფიული, სოციალური დემოკრაფიული წესყობილების ფუნქციონირებებს. და რა-ფომ არ უნდა პქონდეს ყოველ ხალხს, ყოველ ერს იძის უფლება, რამ ერთეული მოღიანინის სიმბოლო "მეფე", "დელიფაი" თუ "პრეზიდენტი" ჰყავდეს?!.. მაგ-რამ ძეს, როგორც ავღინმე, სხვათა შორის, რაც, როგორც ნაფ, ახვეზითი მი-ძეღმა გახდეს მხოლოდ იმდენად, რამდენადღე ხალხს, ერს სურს მისი "ერთობის"

გამომსახველი შირის თუ ირგანის აღიარება, რეგორც ერთიანობისა და განყუ-ფელობის სიმბოლო. და ეს რამ მხოლოდ დემოკრაფიული წესყობილებს, შირობე-შია შესაძლებელი - ამას აღნიშნული ქვეყნების მაგალითებიც აღახყურებენ.

XXIV.

რა თქმა უნდა, "ამბავი სურამის ციხისა-ში" მეფის აღნიშნული ახახვა "იღეა-ლიზრებელია", ე.ი. მიწარქული წესყობილების სოციოლოგიური რაობა დაჩრდილულია ერის ენოქლოგიის წინააღმდეგ წამოყენებით. და აქ უვეე მიველი "ამბავი სურამის ციხისას" ეოლოგია-გამოქმედების ხანას, კინოკრი-ფიკისი ჰ.გ. ფლადუმი სურგო ფარაჯანოვის ამ ფილმის მიქმედების ხანას, დროს უწილებს "არქაულ მორეულ სამყაროს", მაგრამ, ჩემის აზრით, ვერ ხელავს, რამ ეს "არქაული მორეული სამყარო" დღევანდელ საქართველოს, ქარ-თველი ერის ბელს ახახავს, ვინაიდან ამ მრავალფენოვან ფილმში "წარსული აწყია" და "აწყყ წარსულია", ე.ი. მახში საქართველოს მთელი ისტორიული წარსული და აწყყ იხეა ერთმანეთში "მოზოკურად" გაღახალთული, რამ - წარმართობა, ქრისტიანობა თუ მამაღიანინობა -, ხაერთოდ, "რელიგიების" დასახველია კინოკრეფიკი "დროისა და აღგილის" გარდაღახებით, რაც "საქართვე-ლიში", "ქართველ ერში", ხაერთოდ, "ქართულში" შოულმს თავის ჩარჩოს, რითაც უწინარეწარსულ მხაფერულ გამოსახვად იქვეა, ვინაიდან, როგორც გრეგორ რი-ბქიქი ამბობს, რამდენადღე ერთეულია გამოსახვა, იმდენად უწინარეწარსულია იგი. და "სურამის ციხის ამბავის" ამვეარი "იღელღიანის" მინიმუმადღე უნდა მივიჩნიოთ იხიგ, რამ ეს კინოფილმი მიძღვნილია მათღამი, რამდენამდე თხდა შეწირეს საქართველოს თავისუფლების საქმეს, ხაერთოდ, წარსულში, და ამით "წარსული აწყია", ე.ი. ეს ფილმი დღესაც ჩვენ მოგვიჩრდებს კინოლოგი-საქართველოს თავისუფლებისათვის. ამით კი საქართველოს, ქართველი ხალხის ერთეული რაობა არის წინააღმდეგე წამოყენებული.

XXV.

და თვით სურგო ფარაჯანოვი როგორ აღწერს ამ ფილმის დღეა-აზრს? - "ეს ფილ-მი - ამბობს იხ - მიძღვნილია ყველა დროის ქართველ გმირ მუომრებისადმი, რამდენამდე თავი შეწირეს მათს სამშობლოს, და ამან შოაბერა ხული ერთ ძეღ ღეგანდას: თავი რამ დღევანდელ მემოსევეებისაგან, ქართველებმა გაღაწყვიტეს ერთი ციხე-სიმაგრის ამენება; მაგრამ, მიუხედავად ყოველგვარი ვლის, კე-დელი ინგრევიღა. ამის მელეგად მარჩიული ამბობს: 'ქველი რამ ამენდას, რაა-შენი მახში ერთი მშენიერი ვყვიმელი'. მინახვენ ერთ ღამამ ახალგაზრდას, რამელხაც, სამშობლოს თავისუფლებისათვის, ამღევენ ნებას ჩააშენის თავი-თავი ციხესად კვეღმი. ციხესიმაგრე ამენებულ იქნება".

- Ce film, dédié aux vaillants guerriers géorgiens de tous les temps qui donnèrent leur vie pour leur patrie, s'inspire d'une vieille légende : sur se forteresse des envahisseurs, les Géorgiens construisent une forteresse ; mais, au niveau du toit, le mur s'écroula. La voyante dit alors : - pour que le mur tienne, il faut enterrer un beau garçon. On trouva ce beau garçon qui, au nom de la Liberté de sa Patrie, se laissa enterrer vivant. La forteresse put être construite. - Serguei Paradjanov

XXVI.

"ფარაჯანოვმა, ხაოლოდ ჯამში, იხეე გამოიყენა მიხივე ფილმის 'სიანინოვას' ახახვის მანერა. მიხი ეს ფილმი არის სიუჟეტი შეხანიშნავი სურათობისა,

მშვენიერება იოთქმის ამხვრეაქველი - ხავერდის მანერით, თუმცა ყოველი ღე-
ჭლი ზეხვი აზრია, და მოვეთხრობს ურთოდრო ამბავს. მაგრამ ეს თუმა თა-
ვისთავად არ ქმნის მთამველივებას, რომ შეხამდებელია დაქუშავეების ვარდა-
ლახვა. იგი იძლევა მცირე შეხამდებლობას, რომ გამოვლიძებულ იქნას ქართული
პაგროფიზმი დამოუკიდებლობის მოთხოვნის მიზნით. მიუხედავად იმისა, რომ
კვრეზუნებას კი იყენებენ სამედი ქვერის შეხაკვეთრებლად, სურამის სიხე,
რომელმაც უნდა დაიფიხას ხაქართველი ავრხორებისხავან, ინგრევა ყოველთვის
ამუნებამდე. ერთი ვაყიძვილი, რომელმაც გაიმთავისუფლა თავი მისი მავონისა-
გან, მიაფრევს თავის დაშინულს. ის შეხვდება ერთ მლიდარ ვაქარს, რომელიც
იძვილებს მას და ახე ხდება მისი შემქვილები. ეს ახალგაზრდა კაცი ურყოფს
თავის რელიგიას, მიაფრევს თავის დანიმნულს, ითხოვს მლიდარი
ვაქარის ქალიძვილს და ყვირება ერთი ვაყიძვილი, რომელიც მიღის მარჩილთან
- მამამისის ყოფი დანიმნულთან. მარჩილი უწინასწარმცხველებს, რომ სურა-
მის ციხე ვერ ამუნდება თუ ერთი ახალგაზრდა ვაყი თანმისთან არ განაფხვდება
ჩამუნებულ იქნას კელეძი. და მურამია ეს ახალგაზრდა, რომლითაც გამოისყიდ-
და მამამისის ცილე. ეს არის ერთი ღამეში ამბავი, მაგრამ ვერ გრძნობ აუცი-
ლებლობას, დაძაბულობას, სიმძაფრეს, რომლითაც გამოირჩევიდა მისი კონფლიქტის
საიათნოვას ყოველი ხელი. რჩება შესანიშნავი აღმობი ცხოველყოველი სურა-
თებისა - ქარის 'ხუნთქვა', გაქიანებული ხუნთი, თოჯინების წარმოდგენა.
სურათების არქაულბა და 'უკან ვაღამუნებლით' საშყარის მიგნოი შექრა. და
ამ ხანახანობის წყარია ირინეფაღური მინიაფურია. მიკიური ხელი დაუწიყარია:
ქარავანების ხაფიომები თუ ვაქრების ცხოვრება, მარჩილის ბინა, გამქვა-
ბული სიმადლეზე სრულიად თორი ქვის კობით. და, როგორც საიათნოვანი, სე-
რათების კომპოზიცია, ფურია შეხამცვილებლით. ამიციმ ვამბობი ჩვენ, რომ
ფარაჯანოვი არის აგრეთვე მხაფვარის. (Claude-Marie Tremois: La Géorgie en
son fort intérieur; TELERAMA, hr.1925).

XXVII.

კინოკრიციკიხი ჰ.გ.ფლაუმი ბუნდონად აღიქვამს "ამბავი სურამის ციხისას",
როცა ვარდის ღრმობხანის პირველ "ცოლად" მიიჩნევს, და მურამის ციხის კე-
ლეში ჩამუნებას თანაკრძნობის ვარეშე ახახავს. მაგრამ დაწერლივლით ეხება
ამ კინოფილმის სვილს: "ფარაჯანოვი დაყინებლით იფავს მის ნეიონალურ კულფუ-
რულ ვინობას, რომელიც არც რუსული და, მოი უშეუქს, არც ხამჭორია. აქაქულერ
წარხული, უნაური მითოლოგიური ხამყარია. 'ამბავი სურამის ციხისას', მოვავაო-
ნებს ირინეფაღურ ზღაპარს და შექერას მადეხთან უფრო ახლისა, ვიდრე რეტიკ-
თან. აქ უჩხებთან ერთმანეთს ქრისციანიშმი, იხპარ და უმბალო ცრე-მირე-
მუნებობა. მიკიყეებული შეფეფორები, რომელთა გამოვლინებებს ეს ფილმი ელი-
ლობს, იოთქმის სურეაღისფერი სურათოვანი ენა, - შოგჯერ გაუგებარი რჩება."

XXVIII.

ეხება რა ამ კინოფილმის ღრამაფურციას, ჰ.გ.ფლაუმი მას "მუხიკაულერ ბალა-
ლების ფორმას" უწოდებს და წერს: "ფარაჯანოვი მიკვითხრობს ელიხუნად, მისი
ფილმი წავავს მხოლოდ ნაწილებით შემორჩენილ ეპოსს და სიმდღერებს, და მუ-
ხიკაულერ ბალალების ფორმებთან უფრო ახლის დავას, ვიდრე კინოღრამაფურციას-
თან. რეყისირი სიამოვნებას განიციღის მოთხრობის თავისუფლებლით, ნებას ამ-
ღევის თავისთავს ვააკეთოს ახიციციური ნახელები, შოგჯერ შეხაკვევად, შოგ-
ჯერ ვახამდელად. წარხუნის რეკონსტრუქცია კი არ ხდება, არამედ მისი ვახუ-
რათუნება; სურათები არახილეს არ აქრობენ წარხუნეს, როგორც ეს იყო თბი-
ლისში თუ გულანმარში იღესილ. ამ სიმძრეში მაციონობს ვიფაღური გრძნობა
ვიმბაღური შევავდენისა. როგორც, მაგალითად, თორი ქსივილის სითორე ვრძე-
ლებდა ბუნების თოჯინის პეისაყის უხახრულიბამი... ამახთანვე ღანდამაფიტი
გამოყოფრება როგორც მრავალ ხავერუნებში ხელხებულად დარჩენილი, და იოთქმის
კინოვაქერას უღილა იხეუ სიმმარხავით ახახის მისი მიოთები: 'და ღეცინდე-
ბი'. (H.G. Pflaum: "Archaisch ferne Welt", SU-27.4.87, S.32).

XXIX.

მართალია, სულ ცოფა, კინოკრიციკიხი ჰ.გ.ფლაუმი დავარაკობს ამ ფილმის "მუ-
ხიკაულერი ბალაღის ფორმამდე", ე.ი. მახში ხელავს "აფერადებულ მძიდას სურა-
თებს", მაგრამ "ამბავი სურამის ციხისას" სურათოვანი ვამხახვი "სიმფონი-
ურობა" მისთვის ხაყურადღები არ ხდება, რაც ე-წ-ლი "ლიდი" ერების შვილთა
ნიმანდობლიობა უნდა იყოს, ვინაიდან მათთვის "სიმფონია" თუ "სიმფონია" მხო-
ლოდ (მინაარხისხავან გამოყოფილი?) "ფორმად" მიაჩნიათ, და არა ხაერი და ხახუ-
ღიერი "ერთად ყდერადობათ", რაც - თავის მხრივ - ხახელმწიფობა და ეკადიბი-
ის "ერთად-ყდერადობად" უნდა იქნას ვაქეშული, შეხამამისხად - თუ ქრისციანიშული

განაკვირვება, მაგრამ ფაქტია: თითქმის ორი-მესამედი ხაუტუნება ჩვენს ხელს "კლასიკური მრძობის" გარდაუვალობასა და მის სამოლო გამარჯვებას უქალა-კვებზე, მაგრამ თუ "შქალაგებლები" კი სექციონიზმით უნდა იყოს შეპყრო-ბილი, რთა ე რ ო ვ ე უ ღ ო ბ ა ს წინა პლანზე აყენებენ, ვიდრე "კლასი-კრიკობას" - არის ის რუხი, ჩინელი, ფრანგი თუ ქართველი. ვითომ ეს ფაქტი კიდე ერთხელ, მხავერული სრულყოფილებით, ამ მყანველება სერგო ფარაჯანოვის "ამბავი სურამის ციხისა-ში?.."

XXXII.

ამგვარი ქართული ფილმური მსოფლებევა უკვე სამოციან წლებში გამოამყავნა ქართულმა კინოხელოვნებამ, განსაკუთრებით თენგიზ აბულაძემ "ვერცხვა-ში", თუმცა აქ "ეროვნულობას" ხა-ერთა-მორისი განზომილება ემაყვება, ვაფა-ფაველებს სწორეპოვარი განსჭვრეტით, რთა იგი რელიგიოთა(ქრისტიანობა-ისლამი) საზღ-ერბის გარდაღებახანე ქალაგებს, რომ ჰუმანურობა გამაყონდეს ხანთა მორის უყოტირობამით. მართალია, რთორე სევერ მუხეკა წერს "ვერცხვის" მუხახებზე, - "რთვეული და მენეველებევა საზოგადოებისა, რომელიე ძალაუფლებას აფუძნებს და ხანქციას აძლევს, უფრო ძლიერია, ვიდრე ცალკეული ადამიანი, რომელიე მისი აშვეარი ჯალსნური წრის განხნას ელიობს. მაგრამ ამგვარ ფხიშელ პასიმი-ზებს, რომელიე მასში იმადება, - ეწინააღმდეგება მუერყაველი ნებასურელი; საბოლოოე გამარჯვებისხანე მხწრად მორთვს არ დაემორჩილოს. მრმა ძალადობას, ამ მუნებადქვეულ მითოსს, რომელიე ყოველთვის დანამაულის თითქმის გაუხხნელი ნახეკია, - უნდა შეეჭმოდო, რამდენადღე მუხამდელებელი; თორეუე პაციმორობა დილეუება, ამის გაგების გარეშე, უნაიდან ძალადობა-თიოლენაი ხდება. მისი წრის გაგლეჯა მითოსოვს შეწირვის პერიკულ მშადყფნას, რომლის გარეშე - რთორე ამას თენგიზ აბულამის "ვერცხვა" ნათლემოფს - ადამიანი დავარგავს თავის ღირსებას, მის მიზანდასახულობას, მის თავისუფლებას". (მე, 10.6.87; გვ. 33.) და სერგო ფარაჯანოვი ამგვარ მსოფლებევას "ამბავი სურამის ციხისა-ში" ახრულყოფილებს, რთა ადამიანისა და ერის თავის-უფლებას აიკვირებს.

XXXIII.

და, კინოხელოვნების ფარვლებში რომ დავრჩეთ, მიხეილ კლადტოზივილი("ხანე-თის მარლი"), ნიკოლო მენგელაია("ელიხი"), მიხეილ კობახიძე("ქირწილი", "ქილა"), ვიორგი მენგელაია("ფროსმანი"), ოთარ იხუელიანი("იუ მამვი მგალობელი", "პასფორალი"), თენგიზ აბულაძე(ფროლოია: "ვერცხვა", "მინანიება", "ნაფრის ხე"), ელდარ მენგელაია("ლურჯი მთები"), და ხხეპი, რომელია რთვხვს ახლა, აქამდეღე ცნობილი სერგო ფარაჯანოვი("ამბავი სურამის ციხისა") მიემავა, - "ქართული ფილმური მსოფლებევა" მსოფლიო ერბის კინოხელოვნება-ში, რთი გაბი ღილმა გერმანელმა მწერალმა გიუნფერ გრასმა, რომელიხვს ზოგი-ერობი "ყველაზე უფრო ღიე გერმანელ მწერალ" თვლიან გოთოვს მედეგ, - ნახა რა ოთარ იხუელიანის ქართულ-ფრანგული ფილმი "მთარის ფაფრიცები" - სერული გამოთქვა, ვენეციის კინოფესტივალზე, რომლის ფურხს ქვერი იხ იუი, - რომ უკეთესი იქნებოდა თუ ოთარ იხუელიანი ქ ა რ თ ე კ ინოფილებს შექ-მნის, რამიე მას, გახაგებია, ქართული მსოფლებევა, "ფილმური მსოფლებევა" მიარჩნია. და ახლა ამგვარი ქართული ფილმური მსოფლებევა დავინახეთ ჩვენ სერგო ფარაჯანოვის "ამბავი სურამის ციხისა-ში", რომელიე - თავის ეროვ-ნული, ქ ა რ თ ე ო ე რ ოვნული მრწამხის მხრივ, განსაკუთრებით გამოირ-ჩევა იმით, რომ მასში სურამის ციხის ნგრევა-ამენება ეროვნული "ნგრევა-ამენების" სიმბოლე ხდება, რომლის დროს "ე რ ო ვ ე უ ღ ო ბ ა" არის წინა პლანზე დაყენებული.

XXXIV.

"ამბავი სურამის ციხისა" და ამიო სერგო ფარაჯანოვის ამგვარი მსოფლებევა კი არა მარტო მინაარსობრივად, არამდე ფორმალურადღე "მიმარჯ სურათო სიქ-ფონია" არის, რომლის ეთიხი - ეროვნული თავისუფლება და დამოუკილებლობა - გმისმარჩენებელია ყველა "ღიი" და "პაფრა" ერისათვის, რთოვ სერგო ფა-რაჯანოვი "წმინდა" ქართული, ეროვნული კინოფილმიო, ქმნის აგეროვე "უნივერ-სალურ" მხავერულ გამოხახებახანე, რთე - თავის მხრივ - ხხევა რა უნდა იყოს, თუ არა "ქართული წელიე", ამ შემთხვევაში, მსოფლიო კინოხელოვნებამი. და განა ქემა-ღილემის ღირხი არ არის "ამბავი სურამის ციხის" შემქმენ-ლები სერგო ფარაჯანოვის მოაგინებით?.. და - ვინ იღისი - ახეთი ეროვნული

სულისკვეთებით გამსჭვალული ფილი მხოლოდ ხერგი ფარაჯანოვს, როგორც "არა-ქართვლებს" შეეძლო მეექვსენა?!

XXXV.

"ენა ყოველთვის უნდა ექიო", ამბობს კერძანული ენის თანამედროვე "ჩვეულებრივი" სუვერე პანდკე, რის ვაერეულაბა მეიძუბა აღამიანის ცხოვრების ყველა სფეროში, თუი კინხელოვნებაშიც, რომლის ენა სხვა რა უნდა იყოს თუ არა "მიძრავი სურათები". და ფილმური ენის "მუბნის" ხახიათხავ აფარებს "ამბავი სურამის ციხისა", როცა წარსული-აწმი(და ამიო მიმავალე) ერი მილინობაში, "ერთად-ყლარდობაში" მიქვეული, და ჩვენს თვალწინ იმდებარე როგორც "მარალ-ული" მოზიკა"- "მოზიკური(ქართული?) კინორამაფერტიო".

XXXVI.

ამგვარად, ხერგი ფარაჯანოვმა "ამბავი სურამის ციხისა-ში" შერამი აამაღლა ამირანის, თუიი ვიორკის(წმინდაა ვიორკის) ღენემდე, ხილი თუიი სურამის ციხე აქვია ხაქართველის, ქართველი ერის თუიომყფალობის, თავისუფლებიხა და სუვერენობის სიმბოლე. ამიციმ "ამბავი სურამის ციხისა"; ჩემის აწრიო, არის "მიძრავ სურათო სიმფონია ", "ჰიმნი ხაქართველიმე", და ამიო "ჰიმნი" ყველა ხალხისა და ერის თავის-უფლებიხა, ვინაიღან ეროვნული თავის-უფლება ხა-ერთა-შირისი თავისუფლების წინა პირიბა და არა პირიქიო.

XXXVII.

და-ბილოს უნდა აღინიშნოს ავრეტე, რომ "ქართული-ცილის" ხელმძღვანელები, უღავთა, მადლობის ღირხია, რომ ხერგი ფარაჯანოვს, თუიხაეცი ერის ღენენ-წვა-ლებიხა შეეძლე, - ხაქართველიმე შესაძლებლობა მისციეს განუხორციელებია ეს მე-ხანიმნავი ფილმი. ამ ფაქციმი კი კილევ ერხხელ ნათელი ხლემა ქართველი ერის მვილითა დილი შემწყნარებლობითი, პუმანური ფრადიცი, რომელიც, როგორც ხერგი ფარაჯანოვის მავალითიგ ადახეურებს, უფრო ძლიერი არის, უფრო მაღლა დგახს, ვიღრე ყოველი ჯურის პოლიციურიკონიუნქციურა, რაც - თავის მხრივ - ნიშნავს იმას, რომ "სურამის ციხე" - ხაქართველის, ქართველი ერის თავისუფლების სიმბოლეღავ აქვია ხერგი ფარაჯანოვმა. ეს კი მხოლოდ მამინაა "მარალული" პიროციხი, თუ ქართველი ერი შურამის ღირხეულ მეშვიდრეთა შირიქელი-ღედა ღარჩება.

კარლი ინახარიძე
პარიში, 1987 წელი
=====

შვილ გამახანურლიახა და მეგრამ კოხციავს
ქერილი მხიელილ გორმარევიხაღმი

ხაბჭოთა კავშირის ღიხილენციო ხანიფორმაციო მიუღეციში, რომელიც გამოლის ქ. მოსკოვიმ "გლახნიხციხი" ("ხაჯაროობა") ხახელწლიებში, არის მითავხეული, მის მეხუთე გამოციემაში, ქართველ ღიხილენციოქერილი, რომე-ღიხ მიმართულია ხაკავშირი კომუნიხციური პარციიხის ცენციარული კომციეციხის ცენერალურ მღენის მ. გორმარევიხაღმი.

მიუხედავათ იმისა, რომ ხაბჭოთა კავშირში უკვე მეორე წელი მიმღა-ნარეობს ახალი ხანა, ხანა ვარღაქქენიხა და ხაჯაროობიხა, ხაბჭოთა ხაქა-რთველიში ხამწუხაროღ, ზოგიერთი ოციციიღერი პირეუბი ცელიღმენ მუინარჩენ-ინ ძველი ხიხციემა უკვღავი ღუმიღენიხა, გამწვავებულ ხაზოვალეობრივი და მეცნიერიული შრომეციხიხაღმი.

მიმძრიავენ უხემ აღმინიხციარული ზომებს მათ წინამაღლე, ვინც ცილ-რის, განახორციელოს ცხოვრებაში, პარციიხის ახალი ვარღეცივიცილებანი, ვარღ-ქქენახიონ და ღემოკარციიზაციხაიონ დაკავშირებით; ყოველივე ამის მკვეთრი და მკვეთი გამომხახეულია-- აკრძალვის ფაქცი, ხაბჭოთა ხაქართველის ღიხე-რაციურის და ხელოვნების ცენციარული არხივის ღირექციარის ვახციან ვურეცი-მის მოხხენეობიხა, რომელიღავ არის, ახლად მოძული ხაარქიო ო ოციუენციეობის ხაფუძელიმე გამუქებული ᦒიიი ჭავციავამის მკველიობა, მოხხენემა ღანიმნული იყი 19-ივინიხაოციხი; ეს მოხხენემა ხრულ ნათელს ფენს უღიღეი მწერილის და მოღეაწის მკველიობახ, მიმხღარხ 1907-წელს და რომლის 150-წლის ღაბაღეობის ღლე რაფარეება ᦒეციმბერეში ხაბჭოთა კავშირში.

ზნ ვ. გურეციიემ არქოვიმ ახლად მოძული ᦒოკუმენციეობის მემწეობიო ღლის ხინაოღეში გამოციხანა და ღამარწმუნებღეული მოცივიხორმბ, რომ ი. ჭავციავამის მკველიობა იყი ირგანიშებული, არა მეციხის ᦒხრინციხის მიერ, არამეღ

იმ სივრცე-დემოკრატიის დახვედრებით, რომლის მეშვეობით წარმოადგენდა უ. მახა-
-რაძე, რომელი ს შთავინდობის და ხელმძღვანელობით ეწეოდნენ მარქსიზმის ვულ-
-გარისმავრობას, რომლებიც გააკვირვებულად ამახინჯებდნენ ღიჭერაჭურისა-
-დში მარქსისხედი მიღვამას და ანხალებდნენ ი. ჭავჭავაძეს "კლასიკური მწერალ"
-ვინაიდან ის იყო თავდობილური წარმოშობის! (მაგ., როგორ ხარაჭვირად სივ-
-რცე-დემოკრატიის-ველიარბაჭვირება პუშკინის წინააღმდეგ.)

უპატივცემოვლენ იმ სინამდვილეს, რომ ი. ჭავჭავაძე, არა თუ მარტო
სულიერი წინამორბედი იყო ერთნულ-გამანათავისუფლებელი მოძრაობის, არამედ
ავტომატ, უღიღინი მქალაქებელი რევოლუციური-დემოკრატიული იდეალები.
უ. მახარაძის წინამძღოლობით ეს ვულგარისმავრობი, ღიღი მწერალ-მოღვა-

-წისმკვეთლობას შემდეგმოდან სამართლიანად აღიარებდნენ; ეს საბუთებდა
ყოველივე მათივე პრეტენსიის წყარო!

არსებული ფაქტებით უდავოდ ნახაბუთებულია: მკვეთელი გ. ბერძენიშვილი ხარ-
-გვირდობდა უ. მახარაძის განხატუარბული ჭამდველიობით და მფარველიობით; ის
-განინობდა, მუხარანის რაიონის აღმასკომის თავჯდომარის მოად-
-გილედ, შემდეგ თბილისში, სახელმწიფო წყალხაბავის სამართავლის ღირვეჭვირად;
ხელდასთან ერთად სიხვედრავითად ღებულობდა პერსონალურ სინაბას, იმ ღრს,
როლებად ი. ჭავჭავაძის ქვერთვი 1927-წელს გარდაიხვავდა ხელაჭვიში მიმძლირი;

როლებად ქაოთელი საზოგადოების შეგავლენით ი. ჭავჭავაძის მკვეთელი გ.
ბერძენიშვილი იქნა სახამართლოში მიღებული და მიეხაჯა სახჯელის უმაღ-
-ლესი შობა 'იკველიობ დასჯა, სხვადინის ბრძანებით შეუხვავდნენ 10-წლის
გაღახახლებით.

ვამანათა ი. ჭავჭავაძის და ქართულ ღიჭერაჭურის კლასიკოსების ფი-
-შოვრად განადგურებისა წარმოადგენს სხვადინის ეპოქის ყოველად საამარხვიანი
საქმიანობას.

რეპუბლიკის ზოგიერთი ხელმძღვანელებმა ამჟამადღახურ თ და ველიობენ
შველდა და ხინას იმ პირწადარნილი სხვადინელები, როლებიც იყვნენ უშუალო
მინაწილენი სხვადინის და ბერიას ჯაღათური მოღვაწეობისა; ველი-
-ბენყველა-იხინი გაათორონ ვინც იმრძვის, მათი ბოროტი საქმიანობის ვამან-
-ყლავნებისათვის საამქრობაშ, მათ პირში ენა რაავლებინინ!

ჩვენთვის უცნობია, სახელდობრ ის მალღი ჩინის მოხელე, რომლის გან-
-პარავლობით, იქმნა აკრძალული, გამიხხლებული ღექვია ი. ჭავჭავაძის მკ-
-ღვლობის შეხახებ! მაგრამ ჩვენთვის ცნობილია ის , რომ მღვანება საქარ-
-ათვილი კომუნისჭვირ პარჭობის ა , ენუქიბეშ ამა წლის 19-ივლის გამიძახა
მოხხენების აჭვირი გურგენიბე და ვაკიხა, ღირხეული პარჭობის წევრის შე-
-რახხინიანათვის და დაავდა პარჭიულ ორგანოებს შეინწავლინ არა ღირს-
-ეულ კომუნისჭვის გურგენიბის ხაქმე.

ახელი ოფიციალური გამხხელით იხვვენ სხვადინიშმს და მის ბოროტ ხაქ-
-მეებს! ახე ანხორიღებენ პარჭობის გენერალურ სახს გარდაქმნის და ხაჯა-
-რობისხას!

მოხხენეებ, გზხვთ: ოქვენი მანარკველობით მოხხენ ღვადიშვილი ვარგენიბის
მოხხენეებს, როლებიც შამელს ვქენი სხვადინის უღიღინი სამარხვიანი
საქმეს, ოქვენი შეგავლენით მოხლეს მისი პრეხამი გამოქვეყნება და მახინავ
ავგორის ხელხხებლობა.

ურემხი პაჭვიისხეში
გ. გამახხურღია
მ. კობხავა

რედაქციის შენიშვნა: როლებად ნომერი იყო დაკამალონებული, მამინ ვახდა
ჩვენთვის ცნობილი: 18-ავგიხვოს, პარჭიული ორგანოების დაყენებული მო-
-თხიღვინ ვ. გურგენიბე იქნა განთავისუფლებული სამუშაოდან.

ყოველივე განხატუარბული

პირველ ხექვემგებს ქ. მოხკოვიდან ჭვლიტონით ვაღმოდვენი ქ. თბილისიდან
მიღებული ცნობა: ვ. გურგენიბე აღღვინილი სამუშაოდე და მისი მოხხენების
გარშეში ყოველივე აკრძალულობა გაუქმებულია.

პარიზული ვაბეთი, "რუხაია მიხ", 4-ხექვე., 1987-წელი,
ნომ.-3689. (გარგმნა ვ. როღაშვილიმ)

მ. გამსახურდია და მ. კოსცავა ე. ღიგაჩევის

სიყვავის შესახებ

მისივე, კრემლი, საბჭოთა კომუნისტური პარტიის გენერალურ კომიტეტის განერალურ მდიანსმ. გორბაჩევის გეხურს გავნიბოთ იქვენ; ამა წლის მაის, თბილისში მისხუნებოთ გამოვ-
 -ილა, ხაკავშირ გენჭრ. კომიტეტის მდივანი ე. ღიგაჩევი, რომელმაც მიო-
 -ხოვათბილისის ხახელმწიფო უნივერსიტეტის მსწენელ-სხუდენჭოა რიგხვის პრფ-
 -გენჭუფი შემგირება, რომლის შემდეგ ქართული უმაღლესი ხახწავლემლის რექ-
 -ტორმა ნ. ამაღობელმა, ხამეცნიერო საბჭოს შეუთანხმებულად, გაუქმებ-
 -ული ჯავუებინხანაგვდელ შექმნა ხხვადახხვა დარგზე რუხული ხექგორები; წლევანდელი მისხაღები კონჭინგჭვი ქართული ხხუდენჭვებინა შემგირებული აღმოჩნა 400- ხხუდენჭვის რაოღენიბოთ! ახეთი მდგომარეობა ხელს უწყობს, ერთვენული ახაღამრღობის ღვოღვას და წახვდას ბელის ხამქმენდელ ჩვენი ქვეყნის ხხვადახხვა რეხსუბღიკებ მ-; ამშემოხვევახანს დაკავშირებოთ უნდა ხამხვახხიმი აღინიბნის, ყოველ ითს ხხუდენჭვი ერთი ხამქმიბლის გა-
 -ულ ხწავღობს!

იმ მიზნით და მისაზრებით, რომ შეწყვეტილი იქნეს ქართულ ახაღგამ-
 -რღობის მიმართ ღიგაჩევის, ჩვენ შოიოხოვო, წლუელს მისხაღები გამოგ-
 -ღებინხაწყვამდის, აღღგენილი იქმნეს ქართულ ხხუდენჭოა გაუქმებული ჯავუები და ერთიანად გაუქმებული იქნას ანაღოგიური ფაქტები ყველა უმაღლეს და ხამვალო ხახწავლემლებში.

ბილად გამსახურდია
მერამ კოსცავა

380009, თბილისი, ქუჩა ვალხვაია, 19
 380008, თბილისი, ჯავახიშვილის ქუჩა, 1
 7-ივლისი, 1987წ. (თარგმნა ვ. ბოღაბურშიძემ)

გ ა ნ მ ა რ ც უ ბ ა

ქართული ერთენული საბჭოს ოფიციალური ორგანოს, ყურნაღი "მებრძოღი ხაქარ-
 თვეღის" ხარულაქეღი კლდეგამ მიიღო ხაფრანვეთში მყოფ ქართულ ღვოღვიღაღოა ხათვისჭომის თავღღამარის წერიღი დამოუკიდებელი ხაქართვეღის ერთენული მთავ-
 რობის თავღღამარის ნოღ ყორღანის ერთი მანღაფის შეხახებ("მებრძოღი ხაქარ-
 თვეღი", ნომერი 3, 1987 წ.).

ყურნაღი "მებრძოღი ხაქართვეღის" ხარულაქეღი კლდეგამ, თავის 1987 წლის 12 ხექჭემმარის თათბირბე, განიხიღა აღინიბნული წერიღი და მივიღა შემღეგ დახვეწამღე:

ხაფრანვეთში მყოფ ქართულ ღვოღვიღოა ხათვისჭომის მივადღებამი არ შეღის პოღიჭვიკური ემიგრანტის პარჭიოთა და დაჯავუებოთა ბჭობამი ჩარვევა, ვინაღღან ეხ ქართული ხათვისჭომის ფუნქციას არ წარმოაღღვენს.

ქართული ერთენული საბჭოს ოფიციალური ორგანოს
 "მებრძოღი ხაქართვეღის" ხარულაქეღი კლდეგა
ღვეღი, 1987 წლის 12 ხექჭემმერი

კიღვე ღვეღის ქართული მამუღის შესახებ
 =====

არა ღროს ქართული პოღიჭვიკური ემიგრაციო არ მღეარა იხეთ ღღე პახხუხისმღეღული პრ-
 ბღემების წინამღე, როგორღ ღღეს. მხოყღიღი ღღეს და ვადაღღეს, ევის ხახარტემღოღ ამის
 ვავება მხოღოღ შოიერიღი ჩვენს "რჩეულბებს" ძალუქს!... აჯავუებღიღა, რომ ღღიღ მივღე-
 ნების წინამღე დავეგებოთ და იხიღ, ევის ხახარტემღოღ არავინ იღის, მავრამ აღმათ
 გვეყავს იხეთი წინახარმღეყვეღემი "ღღი თავებში", რომღღემას ყვეღაფერი წინახარ
 იღის!... უნდა დავფიქრღღე, შეიძღება მისხაღღენული ვახღეს, რომ ხაქართვეღის იხ ხამი
 წლის დამოუკიდებღობა, რომღღიღ მან მიიპოვა 1918 წლის 26 მაისს და 1920 წლის 7
 მაისის ხამჭოთა რუხეხსა და ხაქართვეღის ღემოკრადღიღ რეხსუბღიკეხს მჭრის დაღემღიღი
 ხეღეღეღეღება ხაქარიღ ვახღეს, თუმღე იხიღ შესხადღეღული, რომ იხ იქენს ვამოყხადღე-
 ბული, როგორღ მავნე ხიბსიღენღე" უჭროს და ემყროს" ძმათა "ჯანმრღელ" ხხეღეღე; მავ-

უნდა ჩაღვთა ვარს, რომ არამდე თუ ვლემბოძო კპალიტაბს კიდეც? თუ მათ "შეხიბუ-
ლი" სარგებელიდ არ მიარჩნდათ რა მიხდა ახლა, რის ვარს ჩვენ მამოქე მალდა? მარად-
ია რომ აკაკი ჩხენკელი და კ.კანდელია, ახლიციის დაფუძნებელი კლასს ვერ დაე-
პყრენ, რადგან იხინი გარდაიფუძლენ, მკერამ იხინი ხომ ამ ხმეყვის ძიღვისი ორგანი-
ზაციონი იყვენ?.. მამ რა მიღლის ღღეს თუ ეს ხმეყვა საქმიხათვის ხახარეებლმას?
ნულე ის ჯიბია, რომ შავჩინებობა და მგეურების ხიხევა მემიტილი, "ღუაიხს" ქვი-
რგბი დევირიგო და იღღენი ვადახახალი მოცეაწირონ, რომ ვადახლა ვერ მიხელი და
კანკანოძე ხანში მამული ხახეღმწიფის დარჩეს ვადახახაღების ვადამ ხმეყვის ორგანი-
ზაციონს, რომ ღღეს მამულის ნორმალურ ვადახახაღს ვადიხლის და მამული იხეჯ საქარეუ-
ლის დარჩება, ვანა არხეობის ამქეჯღიხონარი" ხამუაღება? თუ ახლავამრღებს სურს,
რამდე კულტურული, მეტორული ან სპირეული გეპროიხანება შქინღეთ, მათი ხელის მემ-
ბული არავინ არ არის; პირქიტი, მამულის "სიხიეეე" და "ახლიციია" მათ ხეღვამ-
ღლი მიიღებენ თუ მიუღენ და მიხანქილუბამ მმიიღებენ მამულის მიღლა-შავჩინობა-
ში. მათიფის კარგბი ღია არის. შივიღენ ნაკეეტი მიჩა დაამუშაონ, ხეხილი იხარეგმ-
ღი, გამართის მეგობრული ხალიღი, მოაწყის შეხეღერგბი, იხარეგბღონ შავჩის დარმა-
ღი და უფრ მიევი, თუ ხეღს მეგვიწყობენ მამული მიბიღიფიღონ ვადამ მოხეღვამი, ვანა
ეს ხამულიღივილი ხაქმე არ იქნება? თუ ყველაფერი მარათია, რახხე ღღეს ქუჩამი
ღპარაკებენ და ჩვენს მიმღღენი თაობას შიმი აქეს იმის, რომ თიქის კიღეყეეტი
ჩადიყახს ამბობენ, რომ: ყველაფერი ხამუტობი დაძეღებულა, ხელმეკრეღებუმი, ჩეკეტი,
კვიფანიღები, ანღერგბენ ვადა ვახელი და არაველი არ წარმოიღღენენ და ერთად ერთი
შავჩინი ქართული მამულიხა ვერღერღემული "მემავჩინებობა" და ხხვა არავინ, იყვენენ
ღარწენებული, რომ ხათანალი აქეგბი, ხამწიღი შროკურაციეტი, ხათანალი შირიბგბი და
ხელმეკრეღებუმი ნოყარულითონ მეფანიღი ხამუტობის გეუქმეობის ანქილიარი შეხახღებ-
ღობა არ არხეობის. ეს მხოღდი ვარიღი თავის ფანჭავიღებენ, რადგან ნოყაროუხმა კარგა
იფის თუ რა ხამუტობს იხახახეს, რიხთყის ან ვიხთიხის!.. არადა ხაქირი ახლიციის გეუ-
ქმეება და აქ დაბიღებულ ჩვენს თანამეუამღეღების ახალი ახლიციისი ქექმნა, რადგან
აქ უკეე შიღი რიგე შრობღებში ღღება და მისი ვადახახა ურობ მღერი ვახხელია.
კეეტიხი იქნებოდა, რომ მღენ და ახალ თაობას შეთანხმებოთ ერთად გეუქმეება და ჩე-
ენი აღღიღი თანდათანობით მეხებულიყი მათი ახლიციისი მემიხეღლი. მკერამ ჯერ-
ჯერიში ახელი ღღებში ხამუტურით კრახით დაშორდა, მკერამ მათღ მუშაობა ამ გბი
უნდა წარიმაროხს. არ უნდა ფავავიწყყეს, რომ ჩვენში ბრყყინებულ თაობამ ყველაფერი
აწიღებინა ჯერ კიღეე 1957 წლის მიავჩინობის ხხლიმამღ, რომღებღეღი ეხწრებოღენ და
ღხენკელი, კ.კანდელია, რ. არხენიძე, გ. ერამე, ნ. ცინიძე, ღეშეყეეტი: რ. ყიღისანი, ვ.
წიღამე, ღ. ვიღეფი, ჩვენსი შრეგბღენყის მეუღღე იხა ყორღანი და ხხევი. ამ კრებამღ
იქნა შეხწავლიღი და დაძეღებული ყველაფერი ღღეაფერი, მამულის მღლის და მიღლა-
შავჩინობის შეხახეგბ. ამ ხაქიხის მიხავავარგბღე იქნა გამყოფიღი კომისია ჩენი
ღღი მეტობის ხენაჭრ მაროუხ მუფეხთან მიხალაპარაკებღად ჩრევიხა და დახმარებ-
ხათის, რომღემღ ხაქიხი შირღდათ შეიხწავლა და მამინღღი მიხიხეგბის და შრე-
ფექტის რჩევის თანახმად, მთავრობას შემოხთავაღა, რომ: მამულიხი სიხიეღეს პარალე-
ლურად უნდა დაარღეს ახლიციისი ხაქვეღმომქმელი მიზნით, მიხევი თავშეხავარის
უღღებო, ხადღე იფიორგბენ შენხიაღღე ვახელი ქარევეღები, თავიანთი მეუღღეშით,
რად იძღევა ხამუტობას, რომ მამულის ხახეღმწიფი ვადახახალი დაყვანიღი იქნეს მი-
ნიმუშამღღე და ამღღეს მამუღს უღღებას მიღოს დახმარება და მემიწრულემა ხხვა-
ღახხვა ხაქვეღმომქმელი ორგანიზაციეტიღან, რის მეღღეგ ხენაჭირი მაროუხ მუფე იძღე-
ღდა მეღღეგ ღღეღღებუღ:

- ა. ახლიციისი წეკროს რაღღენობა უნდა იქნას დაყვანიღი მინიმუშამღღე, რომღეგბი
წინახწარ უნდა იქნან მეჩრეული.
- ბ. რადგან სიხიეეე და ახლიციისი ერთღიღიეეე ხაქმეს ემხახერება ახლიციისიმი
ღახამეღებია და ხახრევეღია იყხი შეყვანიღი სიხიეეეს წეკრებში, მკერამ არ უნდა წარ-
მოიღღენღეს უმრავლენობას.
- გ. რად შეეხება ახლიციისი აღმინიხეგბისიფის, აუღიღებელი იქნეს თავიღან არჩეული,
რომ იმათმა შეხბღენ ერთად მუშაობა, წინააღღღეგ მემოხევევაში ხაქმის წარმოება
იქნება მეუქღებელი.
- ღ. რადგან სიხიეეეე და ახლიციისი თანახს, ორყეეკიბისი, კესკეეეების ერთანქიტი
არევის თავიღან ახაციღებღად ის წინღღეწინეეე უნდა იქნას კანაწიღებელი, ხადღე სიხი-
ეეეს მოკალეობა იქნება წმინდა იერიღიული ხახათის, ხიღე ახლიციისი ხელში ვად-
ეეე მამულის მოღვა ფიბიკერად და აღმინიხეგბისიფიღად.
- ე. რადგან ახლიციისი წიღეწიღე იხღის ხნიმღიღიერ ერთ კრანეს, ის იქნება უკღვამიხი-
ვი აფარის შიიჯარღისი ფიგრი. უდათა, რომ სიხიეეეეე თუ ახლიციისი-დაარსებელია
მთავრობის მიერ, რომღემღ მამული იყიღა ხაქარეუკობს ვეღი. ამ ორ ორგანიზაციის-
ში უპირაფეეეობა არავის არ აქეს. ამიკომ მ. მუფეს აზრით ეს ორი ხამოგადღეება მე-
თანხმებოთ აირჩეეს ერთ შირეგბენებას, რომღელხეღ ექმეღიღა "სეყეაღირი" და არ იქნე-

ეროვნული ჰიმნი

დამოუკიდებელი ხაქართველთ ეროვნული
ჰიმნი 1918-21 წლებში

ლიღება

ლიღება ზეით კურთხეულს,
ლიღება ჭვეუნად სამოთხეს
ტურფა ივერსა!

ლიღება ძმობა-ერთობას,
ლიღება თავისუფლებას,
ლიღება სამარადისოდ
ქართველ მხნე ერსა!

ლიღება ჩვენსა სამშობლოს,
ლიღება ჩვენი სიცოცხლის
მიზანს ღიადსა!

ვაშა ტრფობასა-სიყვარულს,
ვაშა შეებასა-სიხარულს,
სალამი ჭეშმარიტების
შუქ-განთიადსა!

მუსიკა: კობე ფოცხვერაშვილი

"ხაუკური იუმ ხუნება მათი"

- 2. ღიმილი კლიამპილიზა გარდაიყვალა 1987 წელს. დაკრძალულია ლევილი.
 - 3. ბერიამპილი ვარდაიყვალა 1987 წელს; დაკრძალულია ლევილი.
- ღვთი ლევილი 72 წლის ახაკი გარდაიყვალა და დაკრძალულია ხიმშიაშვილი.
- ღვთი ხიმშიაშვილი ვარდაიყვალა 1987 წელს.
- პრიონი ამილ მიურაყი ვარდაიყვალა 1987 წლის 29 მაგს, 85 წლის ახაკი.
- რავილი ჯამი ვარდაიყვალა 1987 წლის 1 აპრილს ეხენში (გ.ფ.რ.).
- ღვთი ვამაქ ვარდაიყვალა ქალაქ იყუპკიში (15.4.87), 84 წლის ახაკი.
- ქნი პილი კლიამპილიზა-მეყევი ვარდაიყვალა 25 აპრილს (1987) პრიონს ვარაუბან - ელამარი.
- ვანი თურქია ვარდაიყვალა (14.5.87) ქალაქ იქსერი (ხაფრანკეტი).
- =====

"მეგრძილი ხაქარეველს" ბაღანსი:

შემოწმებულია (შემოწმებულია):

ბაგინი გრიგოლ ვარაუბანი.....	500	ფრანკი
ბაგინი შამია ბერიამპილი.....	956	ფრანკი
"მეგრძილი".....	500	ფრანკი
ბაგინი კარლი ვარაუბანი.....	40	ლოლარი = 185,86 ფრ.
ბაგინი იხილი ვაყინია.....	40	ლოლარი = 185,86 ფრ.
ბაგინი კარლი იხილი.....	4.84%	22 ფრ.
	<u>ხულ</u>	<u>7.131,50 ფრ.</u>

ხარჯები (ვახადალი):

- "მეგრძილი ხაქარეველს" 1(19) ნომრის გამოცემა (28 გვერდი),
- "მეგრძილი ხაქარეველს" 2(20) ნომრის გამოცემა (62 გვერდი),
- "მეგრძილი ხაქარეველს" 3(21) ნომრის გამოცემა (58 გვერდი),
- "მეგრძილი ხაქარეველს" 4(22) ნომრის გამოცემა (77 გვერდი),
- ბრიტან "ლევილიზის" გამოცემა (14 გვერდი),
- წერილები და ეურნალები ხაგინს ხარჯები - ხულ..... 7.131,50 ფრანკი

ამ ბაღანსის ლევილი ანგარიშები იხილება "მეგრძილი ხაქარეველს" რედაქციამი.

"მეგრძილი ხაქარეველს" ხარჯები კლავია ლევილი, 1987 წლის იქსერი

გ თ ბ ვ თ

გამოსაქვეყნებელი მასალები, წერილები და მე- მოწირულებანი გამომგავნით შემდეგ მიხამართზე:

M. Mamia Berichvili
"La Géorgie Combattante"
CHATEAU DE LEUVILLE
10, rue Jules Ferry
91310 Leuville sur Orge
F r a n c e

ბ ა რ ე ლ ა ქ ე ნ ი კ მ ლ ე გ ი ა

INDEPENDENT GEORGIA

Conseil National Géorgien

ქ ა რ თ უ ლ ი ე რ ო ვ ნ ე უ ლ ი სა ბ ო ო

"ქართული ეროვნული საბჭო არის პოლიტიკური ორგანიზაცია, რომლის მიზანია საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობისა და სუვერენიტეტის იხვე-
აღდგენისათვის ხელმეწყობა ყოველგვარი ღვეაღური გზით. ქართული ეროვნული
საბჭო თავის მიღვაწეობაში უყრდნობა '26 მაისის იღეებს', განხაუთრებში
კი 'საქართველოს დამოუკიდებლობის აქცისა' და საქართველოს დემოკრატიული
რესპუბლიკის კონსტიტუციის(ძირითადი კანონის) დებულებებს".

ქართული ეროვნული საბჭოს წესდება, მუხლი მუხამე

"ქართული ეროვნული საბჭო თავისთვის დამოუკიდებლად გამოცხადებს, როცა საქარ-
თელოს დედაქალაქში, თბილისში, იხვე-აღდგება '26 მაისის იღეა', ე.ი.
გამოცხადებულ იქნება საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა და
სუვერენობა".

ქართული ეროვნული საბჭოს წესდება, მუხლი იღდამეორე

Conseil National Géorgien
Chateau de Leuville
91310 - Leuville sur Orge
FRANCE

გ ე ბ რ დ ო უ ლ ი ს ა ქ ა რ თ ე უ ლ ო

ქ ა რ თ უ ლ ი ე რ ო ვ ნ ე უ ლ ი სა ბ ო ო ს ო ო ო ო ო

"LA GEORGIE COMBATTANTE"

ოქტომბერი 1987 - Nr. 4(22) - OCTOBRE 1987

"ჩვენი თავი ჩვენაღვე გვეყუნებს" იღია

"დემოკრატიის ორგანოა მიქალაქეთა უმრავლესობა. აქედან წა-
მომდგარი ხელისუფლება არის მომქმელი, მჭრელი, მებრძოლი".

დაარბდა: იანვარი 1952, პარიზი - Fondation Janvier 1952, Paris

Conseil National Éducation

1950-1951

Le Conseil National de l'Éducation a l'honneur de vous adresser ce rapport sur son activité pendant l'année scolaire 1950-1951. Ce rapport est le fruit de l'effort de tous les membres du Conseil et de ses commissions. Il est destiné à vous informer de ce que le Conseil a fait et de ce qu'il a accompli pendant cette année.

Le Conseil National de l'Éducation a été créé en 1953 par le Congrès des États-Unis. Son mandat est de promouvoir l'amélioration de l'éducation publique aux États-Unis. Le Conseil travaille en étroite collaboration avec le Département de l'Éducation des États-Unis et avec les gouvernements des États.

Conseil National Éducation
1215 - 15th Street, N.W.
Washington, D.C. 20004

AMERICAN
UNIVERSITY

LA GEORGE COMPTON